

Aposolo haliwekima: pimiki ekimanue

---

1 ¹Diopilusio. Ima:ta: titina: buka wape pua: ekina: Yesuma: ipika: e kini pea mea pokeeke natena: kini pea pua kutupa pa ipiki oli hepeni nane peeke natena: ipikana:ma: piekeeki make wala:tiki piekeeki make paeyao wape pua:me. ²Kutupa Holi Sipitidima: walolo haena: Yesuma: ipika: talopu mea haena: leeke aposolo haliweki pa:ta: pi lo paeyaota: oli ya nane a:meiyeketa: wape pu naowa:me. ³Yesuma: ipiki homa hoki nane mo aposolo haliwekima: ipiki ota: wotu handena:yeke peneme yao hali tieke yaapo natena: hata: ipika: kone tiaeyekeeki walaata: Koda:na: Kilu Tombuao Hala:eki iki pa:ta: walo hayekeme. ⁴Mo haliweki ameḷe pa hayeke dina: Yesuma: iki pa:ta: alota: Diutuseleme na mina:pa:laake pa hapa:peke. Ya Apa:ma: kulueke laa la: ula: ale handeteke hapa:peke. Hande Ima: iki pa:ta: loa: alena: loa:me. ⁵Kutupa Dionima:ta: pa ikalima: bapitaisi peao haya:pate hosikisiki hao hao peaata: Holi Sipitidima: bapitaisi peaalieke loa: pita: amba: opimime leekeme.

Yesu oli ya nane mea pa:la:eki

⁶Yesu make mo haliweki ameḷe mandake pa:ta: momba:la haemeke dina: ikana:ma: Yesu pa:ta: alota: Tekehalio. Ame do natena:ta: nakana:ma: Isulai paa kilu tombuao haluekema: alepe lemekeme. ⁷Yesuma: mo haliweki pa:ta: alota: Ikana:ma:ta: Do natena: doeki piliekee o Do ekina: dupiliekee laa opuemenā: ika:eki dia:me. Mo Apa: Koda:ma: ipika: honumake pulu pa:la:ekie leekeme. ⁸Koto pa:la:pate ikita: wele pita:la:eki milimikie leekeme. Mo Holi Sipitidi epea:ka:na:ta: ikita: yaka wekitisi haliweki Diutuseleme pa:ta: make Sametia pa:ta: make Diudia paeyao pa:ta: make hama hama pea kenke honiki honiki paeyao pa:ta:manu make la halimikie leekeme. ⁹Kotoeki lo paeyaota: mo haliwekima: handa: poto poto la haena: kone opa:liao peekeme. Kutupa ya hapi homekema: a:pa ipiki a:mbaeyekeme. ¹⁰Yesu peeke handa mo haliwekima: oli pula:me laa wopu handa:hake witolo haena:ta: koto kone hali yaapo hake pupa peke dau yama: mea a:pa halu pitolo alota: ¹¹Ka:lili haliwekio. Do pa:ta: hata:

ya pa:ta: ombu ekipeke handa:liao halemepe lepekeme. Do iki mina:pa:lao ya nane pula: Yesuta: paa ipulu make do ya nane puleke handa handeleme tupa: kone paa ipilia:eki make koto tupa: kone ipilieke lepekeme.

Diudasina: anke teke mieke hali

¹² Kutupa Diutuseleme nepoko pa:ta: kilomida homeke tupa: pote ma:nda: biki Olipeti pa:ta: hao Diutuseleme nane la:ka:la pemekeme. ¹³ Mo teke da tieke pa:ta: puaata: ika: pelia hao haemeke manda da panda: pa:ta: opa:liaemekeme. Pida Dioni yaapo Dia:mesi A:ndutu yaapo Pilipi Tomasi yaapo Badolomiu Ma:tiu yaapo A:lopiasina: eiyeke Dia:mesi pita: Saimono Seloti yaapo kutupa Dia:mesina: eiyeke Diudasi makee. ¹⁴ Koto haliweki paeyao mo wanda:weki tonka:na: Yesuna: ama: Meti make ipika: hameketiti make mandake pa:ta: momba:la pita: yeni pu pitimikime.

¹⁵ Yeni pu pitaata: pa hosiki hao hao peaata: mo Ketisona: pi mina:la: wanda:halima: pi hotuluekema: mombelemekeme. Iki paeyaota: 120 wanda:hali tupa: momba:la pitina: Pidama: pi loluekema: tiaeyekeme.

¹⁶ Kutupa ipikana:ma: alota: Yaka ana: kame titio. Hande Baibolo bukana: wape pa:la: pita: ota: yaapeke ya:la:me. Hande Holi Sipitidima: Deipidina: hone u tiaaso haena:ta: Yesu da:ka:pa: minina: haliweki hatuku polo pia: hali Diudasima: pulu piekeeki dupilieke laa Deipidima: wape piekeme.

¹⁷ Yesuma: Diudasi make niki ameḷe mandakena: e pokomonoyeke talopu mea haena: leeke handaata: niki ameḷe pomu haya:me leekeme.

¹⁸ Hande Diudasima:ta: hokeeki puluekema: ma:na: yapa: pea mieke manima:ta: kenkesiki ma:nda: hamba: miekeme. Koto kenke pa:ta:ta: ipika: kone lopa:niaota: ota: homeekeme. Ipika: weleke tekeliye lia weleke yoka: petepete pea wiekeme. ¹⁹ Kutupa mo Diutuseleme da pa:ta: haemeke wanda:hali paeyaoma: koto piekeeki opuaata: koto kenke sikina: biki ika: da pi la alota: Akeledama lo haemekeme. Koto la:la: ekita: We Kenkee laa lo haemekeme.

²⁰ Pidama: alota: Mo Emeli buka pa:ta: wape pa:la: ekita: dupa

Ipika: data: hankoko pa haya:ka:na:ta: epelieke. Hali ma:nda: na pua haena:e laa wape pa:la:me.

Kutupa wape pa:la:eki ma:nda: make dupa

Ipika: pokeeke eta: hali ma:nda:ma: mea:peke ya:la:me laa wape pa:la:me.

²¹⁻²² Koto ekina:ta: hali ma:nda:ta: niki ameḷe ta:ma:ni pea haluekema: mo Tekehali Yesu paa mea tiaeya:eki handea: hali kone ana: pa:la:me. Koto halita: niki ameḷe hata: hoto paeyao Tekehali Yesu ameḷe mandakena: pomu haoma: halie. Hande Dionima: bapitaisi hau walea: dina: kini pu mea a:pa Yesu niki ameḷe mandakena: hamono kone ipiki hatuku mea hepeni nane a:meiyeke handoma: pita: pomu haoma: hali koto hali homeke ma:nda:ta: ana: pa:la:me leekeme.

²³Koto leeke handaa mo Ketiso wanda:halima: hali yaapona: biki lemekeme. Hali homeketa: Diosepee. Ipika: biki ma:nda:ta: Basabasie. Koto hali kone pa tepo peao leeke bikita: Diasedasi. Hali ma:nda:ta: Madaiyasie. ²⁴⁻²⁵Kotoeki peaata: yeni dupa pimikime. Tekehalio. Wanda:hali paeyaona: puki pa:ta: ula: haumanu paeyao nakana:ma: handeleme. Kutu pele ekena: Tekehalio. Do hali yaapo pa:ta:ta: Diudasima:ta: aposolo hali hata: pokea: e mina:pa:lao ipika: halo pia: alena: peeke handaata: koto eta: hali epima: mina:pe. Niki pa:ta: nakana:ma: walae. ²⁶Koto yeni peaata: mo hali yaapona: biki toopisiki yaapona: wape peaata: titina: wape pea lopaeyeke halina: biki Madaiyasi yeketa: koto hali mimikime. Kutupa mo halita: hande kiki yaapona: ankena: homeke pu aposolo haliweki ameḷḷe ta:ma:ni pea haemekeme.

Hande Holi Sipitidi epeekeeki

2 ¹Mo hande Pendikosi nate epeeke dina:ta: mo pi mimiki wanda:hali paeyao homeke alena: momba:la haemekeme. ²Kuta kone oli ya nanema: po tilipu tieke ipula: tupa: u tieke laa a:paata: mo wanda:hali momba:la pitimiki da pa:ta: pua ota: tumbaeyekeme. ³Mo wanda:halima:ta: mo ti ulekema: handeke ekimanu handemekeme. Kutupa mo ti ulekema: handekeeki manuma:ta: telipeaaso hata: iki paeyao pa:ta: wataeyekeme. ⁴Kutupa mo Holi Sipitidima: iki paeyao tumba pitina: mo wanda:hali paeyaoma: pi ta:ta: ta:ta: lena: leekeme. ⁵Yeni puluekema: hone wimiki Diu haliwekita: mo kenke paeyao nane hao pua mo Diutuseleme da pa:ta: pua haemekeme. ⁶Mo hande u tieke leekeeki opuaata: wanda:hali wopu pua handemekeme. Hande kenke paeyao nane hao epemeke Diu haliwekima: do pi mimiki haliwekima: ika: da pi ta:ta: ta:ta: kone laa lemeekeeki opitolo hata:ta: ikana:ma: ⁷wotu penkilipa:tia pominolo hata:ta: ika: kone alota: Do pi aleme haliweki paeyaota: Ka:lili haliwekie. ⁸Ikana:ma:ta: nika: da pimanu aleme ekita: ekipa pa:la:pe laa alo hata: alota: ⁹Nikita: Padia nane make Midia nane make Ilame nane make Mesopoteimia nane make Diudia nane make Ka:padosia nane make Pondasi nane make Eisia nane make ¹⁰Pitikia nane make Pa:mbilia nane make Idiepi nane make mo Saitini teke pa:ta: Libia nane make mandane haliweki Loma: da hao epoloma:me laata: nikita: Diu haliweki make mo Diu haliwekina: hau puluekema: la:ka:la haloma: Diendaili haliwekima: make mandane ekita: ¹¹mo Kotiti A:teibia yaapo nane hao epoloma: haliweki haloma:pateta: Koda:ma: hau tieke pa:la: ekimanu mo haliwekima: aleme ekita: niki paeyaoma: nika: da pi ta:ta: ta:ta: piki pimanu kone opitoloma:me lemekeme. ¹²Ikana:ma: hone elekeeleke witolo hata: penkilipa:tia pomua ika: ika: kone lota: pea:tiki pitolo alota: Do hau tieketa: ekipa pa:la:pe laa lemeekepe ¹³mandane haliwekima: mo pi mimiki haliweki pa:ta: kitaaso hata: alota: Do haliwekima:ta: hoke ikali naa keaaso pitelememe laa lemekeme.

Pidama: pi waleekeeki

¹⁴Kutupa Pidama: mo hande 11 haliweki ameḷe tiao hata: wanda:hali pa:ta: pi anekema: alota: Mo ya tapake Diu haliweki make do Diutuseleme teke da pa:ta: hao haleme wanda:hali pa:ta: make iki paeyao Ima: lolua: pita: wotu opua:pa:peke laata: ¹⁵Mandane haliweki ika: honema:ta: do haliwekita: hoke ikali naa keaaso pitelememe alemepate dia:me. Ameta: pa 9 okoloko nate minolo haena: kone haloma:me. ¹⁶Dia:me. Do hauta: amba: mo potopede hali Diolema: leekeeki dupa

¹⁷Koda:ma: alota: Natemanu paeluekema: haena:ta: dupulueke laa Wanda:hali paeyao pa:ta: yaka Holi Sipitidi hale hale pulueke. Kutupa ika: weki manuma: make wandiki manuma: make yaka pi la: mea hala:tiki pilimikie.

Ika: weki haliwekima: mandane hau pita:la: ekimanu handena: lolueke.

Kutupa ika: koke haliwekima: make upamanu pilimikie.

¹⁸Aowe. Koto nate manuna: Ima: yaka Holi Sipitidi hale hale pua:ka:na:ta: yaka e pokao haleme wanda:halima: kone yaka pi la: mea hala:tiki pilimikie.

¹⁹Oli ya nane make oni kenke nane make mo na hando haleme wele pita:la: ekimanu pulueke.

Kutupa we make ti uleke make lumu tieke make handilimikie.

²⁰Oli nateta: na teke timba: lelieke. Oli sumba: make we pupa pelieke. Kutupa koto hoki naneta: mo hande Tekehalina: paa pita:la: Nate Tieke ipilieke.

²¹Koto di ipula: naneta: hali epima: Tekehalina: biki alo hata: wi lea:ka:na:ta:

kota: koto someta: Tekehalima: da:taena: loluekema: petelelieke laa leekeme.

²²Isulai haliwekio. Ima: do alo pi opua:pa:peke. Hande Na:sa:tete hali Yesuta: iki ameḷe a:pa hata:ta: Koda:ma: wele peaaso haena: Yesuma: na hando haloma: ekimanu make wele pita:la: ekimanu make ipikana:ma: pitolo haena: Koda:ma: ipikita: Ima: tapaalo halie laa peneme yatiki pia:me. Kutupa do haumanu paeyao ika: hone wilimime leekeme.

²³Amba: kone Koda:ma: hone wiaata: Yesuta: ikana:ma: milimikie laa pi la: wiekeme. Kutupa ikana:ma:ta: mo hoke hau pu haleme haliwekima: Yesuta: hande a:ka:tei wapepiki tina: ikokoma: tamendiaena: lemeke ekima: ikana:ma: kone Yesu limikime. ²⁴Kutu pimipate Koda:ma: mo hande toopi ka:ka:na: pa:ta: Yesu paa mea tiaeyekeme. Mo hande lapa: pimiki toopima:ta: Yesu miniki pita:peke ana: na pitolo hata: mo hande homaasa: ekima: Yesu tonkaeyeke ekita: Koda:ma: ka:la:pa: tapawaeyekeme. ²⁵Deipidima: ipiki pa:ta: doeki la:leke handa loa:me.

- Tekehali hoto paeyao I yaapo hala:eki handolome. Ma:nda:ma: I la:ma: la:ma: peaapa:na:yeke yaka popeke kiki nane hala:me.
- 26 Koto ekina: yaka pukima: ta:na:ma: homolo hata: ya kakema: make ta:na:piki pimanu lo halome.
Kutupa make Ita: pa kenke hali halopate kone mo epekeeki muluekema: handeteke halueke.
- 27 Pa ekipeke nakana:ma: yaka temokota: mo homemeke wanda:hali haleme alena: na haena: lelipikie.
Kutupa naka: yakopiki halita: oni kenke pa:ta: na tandepena: lelipikiyeke loa:me.
- 28 Mo hande da:ta: lolo pa:la: pota:ta: I pa:ta: amba: waleme. Kutupa nakana:ma: I yaapo hale ekina:ta: ta:na:ma: homa:la: ekima: I pa:ta: tumbaala:me laa la:la:me leekeme.
- 29 Kametitio. Iki pa:ta: mo nika: apa: Deipidina: do ota: pimanu alome. Ipikita: amba: kone homeeke handa mea hoimikipate pa ame make hande hoimiki alena: hando haloma:me. 30 Deipidima:ta: potopede hali hata:ta: hande Koda:ma: ipiki pa:ta: pi la: wiekeeki piekeme. Koda:ma: ipiki pa:ta: pi la: witolo alota: Naka: hoki nane halo pa:la: hali homeketa: neke kini hali hale tupa: mea haena: lolueke laa la:la:me. 31 Kutupa Deipidima: Koda:ma: pulu piekeeki hone witolo hata: hande Ketiso paa tiaalo piekeeki pa:ta: dupa leekeme.
Nakana:ma: mo homemeke wanda:hali haleme alena: yaka temoko na haena: lelipikie.
Kutupa naka: yakopiki halita: oni kenke pa:ta: na tandepo lo pa:la: ekina: loa:me la:la:me leekeme.
- 32 Do hande Yesuta: Koda:ma: paa mea tiaala: ekita: niki paeyaoma: handoma:eki iki pa:ta: la kitoloma:me. 33 Ipika: Apa: Koda:ma: la: wieke tupa: Yesuta: mea tiao ipika: popeke kiki nane mea pitaota: ipiki pa:ta: Holi Sipitidi haleekeme. Kutupa nikana:ma: ame do handoloma: ekimanu make do opitoloma: ekimanu tonka:na: ipiki pa:ta: ipula:me.
- 34 Deipidima:ta: oli ya nane na a:meiyekepate pa ipikana:ma: alota:
Mo Tekehalima: yaka Tekehali pa:ta: alota:
- 35 Ima: mo naka: a:nda: tunkuliki wanda:halita: naka: anke tapa:pao pituelena: loluekema: nakana:ma: ame do yaka popeke nane kikina: pitie laa la:la:me leekeme.
- 36 Koto ekina: Isulai wanda:hali paeyao do hande ikana:ma: a:ka:tei wapepiki tina: tamendiao limiki hali Yesuta: Koda:ma: ipikita: Tekehali make Ketiso make mea haena: la:la: ekita: ikana:ma: hone ota: wopu wia:pa:peke laa leekeme.
- 37 Mo wanda:halima: koto pi opuaata: ika: puki pa:ta: aweeke handaa Pida pa:ta: make mandane aposolo haliweki pa:ta: make alota: Kametitio. Nikana:ma: eki peomonope laa lemekeme. 38 Koto lemeke handaa Pidama:

iki pa:ta: alota: Koda:ma: ika: hoke hau peleme ekimanu pa paeyaena:yeke hone ma:nda: la:ka:la: mina wiaata: Yesu Ketisona: bikina: bapitaisi hau pea:pa:peke. Kutu pimika:na:ta: Koda:ma: kilie aleta: mo Holi Siptidi kilieke. ³⁹Pa ekipeke mo hande Koda:ma: pi la: wieke ekita: iki pa:ta: make ika: weki wandiki pa:ta: make mo papate haleme wanda:hali pa:ta: make pa mo Tekehalima: ipiki pa:ta: kone epena: wi ala: wanda:hali paeyao pa:ta:ta: make ipikana:ma: pi la: wiekeme laa leekeme.

⁴⁰Pidama: koto tupa: pi walaata: pa mandane pimanu make mea a:meiyao alota: Do hoke wanda:hali hoeyaaluekema: ipilie panisima: iki tonka:na: hoeyaapa:na: ota: paapa:peke. ⁴¹Koto leeke handa wanda:hali wopuma: Pidama: waleeke pi opuaata: bapitaisi hau pimikime. Paeyaota: 3 daoseni wanda:hali tupa: koto natena: mo hande pi minolo hata: mo Ketiso wanda:hali ameḷe apa:tao hao haemekeme. ⁴²Mo wanda:halima:ta: hande aposolo haliwekima: waleme pimanu opua:tiki peaata: Ketiso wanda:hali ameḷe momba:la:tiki peaata: yeni pea ne na:tiki pimikime.

Ketiso wanda:halina: haemeke hau

⁴³Kutupa Koda:ma: wele peaaso haena: mo aposolo haliwekima: na hando haemeke ekimanu wotu pimiki handaa wanda:hali paeyaoma: paala:ma: homemekeme. ⁴⁴Mo hande pi mimiki wanda:hali paeyaoma: wotu ta:ma:ni pea hata: ika: wia haemeke alemanu paeyao telipea pimikime. ⁴⁵Ika: kenkemanu o damanu make ika: ala:ta: ala:ta: make ma:nda:ma: hambena: laata: mani meata: mo iki ameḷe mani dia:yeke wanda:halimanu pa:ta: telipaemekeme. ⁴⁶Nate paeyao mo tembolo da tukiki pa:ta: homeke alena: momba:la:tiki peaata: ika: da pa:ta:manu make mandake pa:ta: pita: ne na:tiki pimikime. Homu pea hata: ⁴⁷Koda:na: pi laaso hata: kutu pimikime. Kutupa wanda:hali paeyaoma: make iki pa:ta: ta:na:ma: homa:tiki pimikime. Koto ekina: nate paeyao Tekehalima: mo da:taena:yeke pi mimiki wanda:hali iki ameḷe haena:yeke mea ta:ma:ni peao haena: la:tiki piekeme.

Mo hande anke hoke hali mea epeaeyekeeki

3 ¹Kutupa Pida Dioni yaapota: ipilika: yeni pu haepeke nate lekena: 3 okoloko nate oni pambolo pulu haena: oli tembolo da pa:ta: yeni puluekema: pepeke. ²Kutupa hali homeke mendieke pa:ta: kone pota: ota: pomua:peke na yeke hali nate paeyao mea tia pua:tiki pea mo tembolo da pota: kake bikita: Seliapopiki Pota: Kake koto pa:ta: mo tembolo da tukiki pa:ta: yopua:tiki pimiki wanda:hali pa:ta: mani ma:nda: kipee laa honke la:tiki pina: yeke pua tu wia:tiki pimikime.

³Mo hande pota: pua:peke na yeke halima:ta: Pida Dioni yaapo mo tembolo da pa:ta: honda: pambuluekema: haena: alota: Mani ma:nda: kipee laa honke leekeme. ⁴Koto leeke Pida Dioni yaapoma: mo hande

hali handa:moneaaso hata: Pidama: alota: Diki handa:e leekeme. ⁵Mo hande pota: pomua:peke na yeke halima: hone witolota: do hali yaapoma: ala:ta: ma:nda: ota: kilieke hone witolo hata: mo hali yaapo ota: wopu handa:hake wiekepate ⁶Pidama: alota: Ita: kolo o silipamanu make ma:nda: dia:ya:la:pate Ima: wia halo aleta: kionoe. Mo Na:sa:tete hali Yesu Ketisona: bikina: loa:ma: pota: pue leekeme. ⁷Kutupa Pidama: popeke nane kiki mina mea a:meiyaeyekeme. Kutupa koto kone mo halina: anke małekemanu honkopu honkopu hao hayekeme. ⁸Kutupa mo hande hali tialu bao anke hao peekeme.

Kutupa mo hali yaapo ame^{le} mo tembolo da pa:ta: puaata: mo hande pota: pua:peke na yeke halita: pua:tiki ponka:da:da: pua:tiki pitolo hata: Koda:na: biki make mea a:meiyatiki peekeme. ⁹Kutupa da pa:ta: pitimiki wanda:halima: mo hande hali yopulu hata: Koda:na: biki mea a:meiyatiki yapeekeeki handemekeme. ¹⁰Kutupa mo wanda:halima: hone wimikime. Do halita: mo hande tembolona: Seliapopiki Pota: Kake pa:ta: pita: mani honke lo hala: halie hone wimikime. Kutupa puki keapa anemone pitolo haena: alota: Do halita: ekipa pa:la:pe lemekeme.

Pidama: tembolo da pa:ta: pi waleekeeki

¹¹Mo hande halima: Pida Dioni yaapona: kiki pa wia haena: iki tepota: mo tembolona: kalale ma:nda: biki Solomonona: Kaputa: haemekeme. Kutupa mo wanda:hali paeyao leke opo handa:hake witolo hata: koto pa:ta: anke hao pua mombelemekeme. ¹²Pidama: doeki handa mo haliweki pa:ta: alota: Isulai haliwekio. Do ekina: ekipeke leke opo handa:hake wia yopilimipe o diki make ekipeke handa:hake witemepe. Dikana:ma: dika: wele pita:la: ekina: o nika: yakopiki hauma: do hali mea pota: pena: lolopa:pe leekeme. ¹³Eipoloha:ma: Aisa:ke Dieikope ika: Koda:ta: nika: apa: titina: Koda:ma: kone mo wele pita:la:eki ipika: e pokaeyeke hali Yesuna: biki mea a:meiyaaso hata: haleekeme. Kutu pa:la:pate ikana:ma: Pailedi pa:ta: luekema: hatuku pua Pailedima:ta: paa pena: loluekema: taapolo haena: kone ikana:ma: luekema: taapeme hali ipikina: loa:me. ¹⁴Kutu pa:la:pate ikana:ma: Epeke Yakopiki Hali kiao pa Pailedi pa:ta: lota: pitolo alota: Ika: hone pa:la: ekita: mo hande hali lita:la: hali kone pa pena: lae lememe leekeme. ¹⁵Ikana:ma: mo da:taasa: hali limipate Koda:ma: mea tiaeyekeme. Kutupa nikana:ma: wekitisi do halualu pitoloma: handa:e leekeme. ¹⁶Mo hande ipika: bikina: wele pita:la: ekima: mo pota: pomua:peke na yeke hali honkopu haena: lopa:me. Ame do handeleme ekita: mo hande ipika: hone tulaasa: ekima: pita:la:me. Ame do handeleme ekita: Yesu pa:ta: hone tulaasa: ekima: ipiki epeaala:me leekeme.

¹⁷Ya kametitio. Ikana:ma: make ika: you haliwekima: tonka:na: Yesu pa:ta: pimiki ekita: teke na handa: wiki hata: pimi ekita: Ima: hone

witolome. ¹⁸Amba: kiaake Koda:ma:ta: ipika: Ketisona: tanda mulu pa:la:eki mo potopede haliweki paeyaoma: la hale hale pina: leekeme. Kutupa hande Koda:ma: la: wiekeeki kone ota: yao ikana:ma: do pimime. ¹⁹Koto pa:la: ekina: ika: hoke hau peleme ekimanu Koda:ma: honi mea baena:yeke ikana:ma: hone ma:nda: la:ka:la: mina wiaata: Koda: pa:ta: la:ka:la: mina pua:pa:peke. ²⁰Dupimika:na:ta: ika: temoko manuna: honkopu ha tiaasa:eki Koda:ma: kiaata: kutupa Yesuta: Koda:ma: amba: mea ika: Ketiso hali haena: leeke hali iki pa:ta: tapaalieke. ²¹Yesuta: hepeni nane pua hao hala:pate Koda:ma: ala:ta: ala:ta: paeyao panake ekimanu wopulu pa:la: nate handeteke hala:me. Amba: kiaake Koda:ma: ipika: yakopiki potopede haliwekima: la hale hale pieke tupa: loa:me. ²²Mosesima: dupa leekeme. Ika: Koda: hande Tekehalima: I tapaeya: tupa: iki pa:ta: make potopede hali ma:nda: tapaalieke. Koto halita: ika: tapake hali kone tapaalieke. Ipikana:ma: eki pimanu iki pa:ta: lea:ka:na:ta: ota: opua:pa:peke. ²³Hali epima: mo hande potopede halima: lელი pi na opia:ka:na:ta: koto halita: Koda:na: wanda:hali ameḷe ta:ma:ni pea na hake Koda:ma: hoeyaalieke leekeme.

²⁴Kutupa make mo potopede haliwekima:ta: Samuele make ipika: hoki nane haemeke potopede haliweki make pi la: mea hala:pa:peke yeeke haliweki paeyaoma:ta: ame do pitoloma: haumanu kone amba: la hale hale pimikime. ²⁵Mo potopede haliwekima: Koda:ma: la: wieke pimanu la hale hale pimiki ekita: ika:eki kone ula:me. Kutupa make Koda:ma: ika: apa:mei ameda ameḷe pi la: wieke ekita: iki pa:ta: make la: ula:me. Koda:ma: Eipoloha:ma: pa:ta: leeke tupa: dupae. Naka: hoki nane monduma: monduma: pilimi wanda:halima: kenke wanda:hali paeyao Ima: epealueke laa leekeme. ²⁶Koto ekina: Koda:ma: ipika: e pokaasa: hali mea haena: laata: iki pa:ta: amba:la tapaeyekeme. Koto tapake hauta: iki epeaaluekema: piekeme. Ikana:ma: ika: hoke haumanu mina:pa:lao ika: puki ipikana:ma: la:ka:laasa: ekima: iki epeaaluekema: piekeme laa leekeme.

Pida Dioni yaapo kaḷeḷete haliwekina: leke popelekena: haepekeeki

4 ¹Pida Dioni yaapoma: mo wanda:hali pa:ta: pi alo haena: yeni peao haemeke haliweki make mo tembolo da handeteke hayeke you hali make Sa:dusi haliweki make mo hali tepo pa:ta: epemekeme. ²Pida Dioni yaapoma: Yesuna: bikina: hande homa paa tiaalo poloma:eki wanda:hali pa:ta: walepeke handa mo haliwekima: mineke pankolo hata: ³iki tepo ta:nka:pa: mina timba: amba: leeke handa da ka:la:paaso pi yokaalu puluekema: dipula pitaemekeme. ⁴Kutu piekepate mo pi opimiki wanda:halita: pi mimikime. Kutupa mo haliwekita: 5000manu yekeme. ⁵Da ma:nda: kelepeke ika: you haliwekita: kutupa tondiki haliweki make wape pea wala:tiki pu haemeke haliweki make Diutuseleme pa:ta:

manda:hande manda:hande pu alu alu pimikime. ⁶Wanda:halina: yeni peao haemeke you haliwekina: you hali A:nasi kutupa Kaiya:pasi Dioni make A:lekesa:nda kutupa yeni peao haemeke you haliwekina: you halina: tapake haliweki make mombelekekeme. ⁷Mo haliwekima: mo aposolo haliweki pa:ta: alota: Eki wele pita:la: ekima: o eki bikina: doeki pitelepepe lemekeme.

⁸Kutupa Pidata: Holi Sipitidima: tumba hake halima: alota: Wanda:halina: you haliweki pita: tondiki haliweki yaapoo. ⁹Do dikana:ma: koto anke hoke hali mea epeaalopa:eki pa:ta: loa:me. Ikana:ma: diki pa:ta: lota: pitolo alota: Do halita: ekipa mea epeao pipipe alemepe. ¹⁰Iki paeyao mo Isulai wanda:hali make doeki opua:pe. Na:sa:tete hali Yesu Ketisota: ikana:ma: limipate Koda:ma: paa mea tiaeyeke hali ipika: bikina: do hali epeke tupa: tiao honkopu hao do hala: handa:e leekeme. ¹¹Pa ekipeke Yesu pa:ta:ta: mo Baiboloma: alota:

Koto toopita: iki mo da a:eteleme haliwekima: kipa:la:me lemepate pa ameta: koto toopi kone mo keneme toopi pa ula:me laa la:la:me.

¹²Kutupa niki mea detemona pa:ta:la:la: hali ma:nda: na hala:me. Oli ya oto pa:ta:ta: mo wanda:hali mea da:taasa: halina: biki ma:nda: dia:ya:leke loa:me leekeme.

¹³Mo haliwekima: Pida Dioni yaapoma: paala: na homepekeeki handolo hata: koto hali yaapoma: sukuluna: make na pepeke ota: pa da haepeke hali yaapoe laata: kota: ikana:ma: leke opa: alu alu pea kutupa hone witolota: Yesu ameḷḷe pomu hata: pa:la:ma: hone wimikime. ¹⁴Kutupa mo hande mea tiao hayeke halita: koto hali yaapo ameḷḷe hayeke eki handolo hata: pi ma:nda: laapeke na yeekeme. ¹⁵Koto ekina: mo hali tepo pa:ta: alota: Do kaḷeḷeḷe da mina:pa:lao pupe laata: mo haliwekima: ika: ika: kone alota: ¹⁶Do hali yaapo pa:ta:ta: eki pumana:pe lemekeme. Oni Diutuseleme pa:ta: haleme wanda:halima: mo ota: na hando haloma:eki ma:nda: tieke pipikieki amba: opua wilimime. Nikana:ma: yapi alo alepeme pi lapeke na ya:la:pate ¹⁷pa do hau pita:la: ekita: mo wanda:hali pa:ta: sa:mba:la:pa wiaapa:na: do hali yaapo pa:ta: Mo hande bikina: wanda:hali pa:ta: ota: paa na wala:pa:peke laa pi taka:lakema: lomana:e lemekeme.

¹⁸Koto ekina: Pida Dioni yaapo wi la alota: Do wanda:hali pa:ta: Yesuna: biki laa ala:ta: ma:nda: o pi ma:nda: na wala:pa:pekee lemekeme. ¹⁹Koto leeke Pidama: alota: Koda:na: leke popelekema: hata: ikana:ma: aleme pi opua pita:la: ekita: a:pa:la:pe o Koda:na: pi opua pita:la: ekita: a:pa:la:pe. Ika: hone wia pi hotia:pa:peke lepekeme. ²⁰Dikana:ma: handopa:eki make opupa:eki make pa wala:peke ya:la:me leekeme. ²¹Kutupa wanda:hali paeyaoma: kutu piekeeki hando hao Koda:na: pi laemeke handa hali yaapo panisi peapeke na yeke pi taka:lakema: paa laata: da pena: tapaemekeme. ²²Mo hande mea tiaeyeke halita: ipika: anke hoeya u pitina: yapeke bapita: 40 tupa: amba: paeyekeme.

**Ketiso wanda:halima: Koda:ma: ika: puki
hana: nokepena:yeke yeni pimikieki**

²³Pida Dioni yaapota: lomba: tapaeyeke pita:ta: kuta kone ipilikana:ma: ipilika: wanda:hali pa:ta: la:ka:la puaka:na: mo hande yeni peao haemeke teke haliwekima: make mo tondiki haliwekima: make lemekeeki mo wanda:hali pa:ta: la halepekeme. ²⁴Koto lepeke pi opuaata: mo wanda:halima: homeke hone wia Koda: pa:ta: yeni pitolo alota: Tekehalio. Neketa: ya kenke dawala tepo make kutupa koto pa:ta: ula: alemanu paeyao make nakana:ma: wepia wina: lele halie laata: ²⁵Nika: apa:mei hali Deipidita: naka: e pokaeyeke hali haena:ma: nakana:ma: Holi Sipitidima: pu tiaaso haena: kone ipikana:ma: alota:

Diendaili wanda:halima: ekipeke mineke soka:la:ma: homemekepe.

Wanda:halima: ekipeke pa hameke kone a:nda: lombemekepe.

²⁶Do kenkena: kini haliwekima: tikitiki yao hata: mo you haliweki ameḷe momba:laata:

mo Tekehali pa:ta: make ipika: Ketiso pa:ta: make mea lopaaluekema: tiao haemekeme leekeme.

²⁷Ota: leekeme laata: Do daoni tieke pa:ta: Hetodi pita: Pontiasi Pailedi yaapoma: make mo Diendaili haliweki pita: Isulai wanda:hali ameḷe make paeyaoma: momba:laata: naka: yakopiki E Pokaeya: Halita: hande Ketiso haena: lele hali Yesu mea lopaaluekema: tiao haememe.

²⁸Ikana:ma: momba:la hata: kotoeki puluekema: pimikipate nakana:ma: naka: hone wia naka: wele pa:la: ekima: amba: kone dupilimikie laa pina: leleme. ²⁹Kutupa Tekehalio. Ameta: niki paala:ma: homomono alemeeki nakana:ma: opuaata: niki naka: e pokaasoma: haliwekima: naka: pita: puki taka:lao hata: lamono lapeke laata: ³⁰Wanda:halina: yenimanu tande laluekema: naka: kiki tindipao hata:ka:na: wele pita:la: ekimanu make na hando haloma: ekimanu make naka: yakopiki E Pokaasa: Hali Yesu ipika: bikina: pina: lapeke laa lemekeme.

³¹Yeni pu paeyeketa: ika: mo hande mombelemeke da kone la:ma: la:ma: piekeme. Koto pa:ta: pitimiki wanda:hali paeyaota: Holi Sipitidi tumba pituma: pituma: piekeme. Kutupa Koda:na: pita: ikana:ma: puki taka:lao hata: lemekeme.

Ala:ta: ala:ta: paeyao mandakena:eki

³²Kutupa mo hande pi mimiki wanda:hali paeyaoma: hone homeke hau homeke wia haemekeme. Kutupa hali ma:nda:ma: ipika: wieke ala:ta: ala:ta: ota: yakaeki homekee lapeke na yekeme. Homekema: wieke ala:ta: pea:na:eki yekeme. ³³Kutupa wele pita:la:eki tiekema:ta: mo aposolo haliwekima: Yesu Ketisona: tiaeya: ekina: wekitisi halu alu pea kutupa Koda:na: a:ta:ma: homa:la: ekita: mo wanda:hali paeyao pa:ta: pitiekeme.

34-35 Kutu piekepate iki paeyaota: ala:ta: ala:ta: paeyao ana:na: wimikime. Mo hande tapake wanda:hali paeyaoma:ta: ika: da make ika: kenke make hali ma:nda:ma: hambena: laata: koto mani ki la: meaata: mo aposolo haliwekina: anke teke pa:ta: a:pa wia:tiki pimikime. Kutupa mo manita: aposolo haliwekima: meaata: Ketiso wanda:hali pa:ta: ana:na: telipatiki pimikime.

36 Kutupu haemekepate hali ma:nda:ta: Diosepe hayekeme. Koto halita: Lipae tapake hali hayekepate ipiki mendiki hauta: Saipotasi nane mendieke halie. Aposolo haliwekima: mo halina: biki ma:nda: Banabasi lemekeme. Mo biki lemekeme ekena: pi napeketa: dupae. Honkopu haena: Sutiiaasa: Halie la kone lemekeme. 37 Koto hali ipikana:ma:ta: ipika: kenkesiki ma:nda: hali ma:nda:ma: hambena: laata: koto mieke mani mea a:paata: aposolo haliweki pa:ta: haleekeme.

A:na:naisi Sapaita yaapo

5 ¹ Kutu piekepate A:na:naisi ipika: wanda: Sapaita yaapo ipilika: kenketa: ma:nda:ma: hambena: lepekeme. ² Kutupa mo hande mipiki manita: mandaneeki ipilika: hone wia mea panka: wiaata: mandaneeki ipikana:ma: mo hande aposolo haliweki pa:ta: mea epeekeme. ³ Kutu piekepate Pidama: alota: A:na:naisio. Ekipeke Holi Sipitidi pa:ta: yayapiki pi alepe leekeme. Sadani naka: you pa:ta: a:pa pita:ka:na: mo naka: kenkena: mele manita: pa ekipeke mandaneeki panka: wina: laa pipe leekeme. ⁴ Amba: nakana:ma: wia hae dina:ta: naka:eki na yekepe leekeme. Kutupa mo hambena: le dina: make mo manita: naka: honkopuna: kone na pelepe leekeme. Nakana:ma: hali pa:ta: yayapiki hau na pelepe Koda: pa:ta: kone pelepe. Do hauta: ekipa handa: wia pelepe leekeme. ⁵ Do leeke ekimanu opuaata: A:na:naisi kenkena: honda:pa lopa homeekeme. Kutupa koto hao yapeeke haliwekima: doeki opimiki haliwekima: make paala:ma: homolo hata: leke opo handa:hake wimikime. ⁶ Kutupa pa:pa:na: wekitonu a:pa ipika: toko mea dauma: tonkao hoilu pemekeme.

⁷ Hosiki pitu pitu pea mo awa tepomanu paeyeke ipika: wanda: mo hande pieke ekimanu hone make na wiki honda: pambolo epeekeme. ⁸ Pidama: mo wanda: pa:ta: alota: Mo ipilika: kenke hambena: lepe mani manuta: ota: dupiki wopu mipipe leeke mo wanda:ma: alota: Aowe. Koto tupa: mupa:me leekeme. ⁹ Pidama: mo wanda: pa:ta: alota: Ipiliki yaapoma: ipilika: honema: mo Tekehalina: Holi Sipitidi pa:ta: hoke hone mea wialuekema: ekipeke pipipe leekeme. Handa:e. Naka: haliki mea hoilu pa:la: haliwekita: neke mea hoilu puluekema: amba: do pota: kake pa:ta: do a:pa haleme handa:e leekeme. ¹⁰ Kutupa koto kone mo wanda: Pidana: anke teke pa:ta: honda:pa lopa:niao homeekeme. Kutupa mo hande wekihali tonu a:pa handemekepate homeeke handa ipika: toko

mea tia pua haliki hoiyeke ale pa:ta: pua hoimikime. ¹¹ Kutupa koto siosi wanda:hali paeyaota: pa mo opimiki wanda:hali make paala:ma: homolo hata: kone leke opa: mina: bepi pu alu alu pimikime.

Na hando haemeke haumanu

¹² Mo aposolo haliwekima: wanda:hali pa:ta: na hando haemeke ekimanu wotu pimikime. Kutupa paeyaoma: mo tembolona: kalale ma:nda: biki Solomonona: Kapu pa:ta: mombela:tiki pimikime. ¹³ Kutupa ikina: mo pa haemeke wanda:halima: pi laemekepate paala:ma: homolo hata: iki ameḷeḷe haluekema: hone na wimikime. ¹⁴ Kutu pimikipate amba: na pu haemeke tupa: ma:nda: ma:nda: lo wanda:weki make haliweki make Yesu pa:ta: ta:ma:ni puluendi pimikime. ¹⁵ Mo aposolo haliwekima: koto haumanu pu haemeke ekina: da wanda:halima: yeni hapa papu wimiki wanda:halita: tu mea pua pota:na: yapa:ta: yamaoma: yamaoma: peata: mandaneeki bedina: uma: uma: pea paeyao pota:na: wimikime. Koto hau pimiki ekita: Pida pota:na: yopulu hata: ipika: suasuama: kone mo wimiki mandane wanda:hali ankulatiki yapena: pimikime. ¹⁶ Mo Diutuseleme da teke pa:ta: haemeke daonimanu pa:ta: haemeke wanda:hali paeya tapaoma: ika: yeni haemeke wanda:hali make hoke temoko pitieke wanda:hali make hatuku mea epemekeme. Kutu pieketa: paeyao ika: yeni tandleekeme.

Aposolo haliwekima: tanda pa:la:eki mimikieki

¹⁷ Kutu pieke handaata: mo yeni peao haemeke you haliwekina: you halima: ipiki ameḷeḷe mandakena: haemeke haliweki tonka:na: mo Sa:dusi tapake mandane haliweki kone ikana:ma:ta: mo aposolo haliweki pa:ta: hoke hone witolo hata: soka:la:ma: homemekeme. Hau ma:nda: pulumeke hone wimikime. ¹⁸ Kutupa mo aposolo haliweki da:ka:pa: minina: laata: dipula mea lopaemekeme. ¹⁹ Kutu pimikipate koto timbata: Tekehali ipika: enisolo ma:nda:ma: mo dipula da pota: lomba: mea hande aposolo haliweki hama: nane hatuku pua iki pa:ta: alota: ²⁰ Mo tembolo da tukiki pa:ta: honda: pamba pua hata: do panake da:ta:la: pi wanda:halima: opina: wala:pa:peke leekeme. ²¹ Mo hande aposolo haliwekima: koto leeke pi opuaata: da panake ka:la:polo haena: mo tembolo da tukiki pa:ta: honda: pamba pua pi walemekeme.

Mo yeni peao haemeke you haliwekina: you halima: ipiki ameḷeḷe mandakena: haemeke haliweki tonka:na: ikana:ma: Diu kaḷeḷe haliweki paeyaoma: pi tieke hotuluekema: mombelena: lemekeme. Kutupa mo dipula da nane make pi tapaaso alota: Koto hande haliwekita: niki pa:ta: hatuku mea ipupe laa lemekeme. ²² Mo tembolo da handeteke haemeke haliwekima: dipula da pa:ta: opolo pua handemekepate pa mo aposolo haliweki na pitimikieki handaata: paa la:ka:la pua mo kaḷeḷe haliweki

pa:ta: la halolo alota: ²³Nikita: mo dipula da pa:ta: opolo poma: pita:ta: pota: setepe pu pamba pota: kake pa:ta: handeteke haena: leeke haliweki haema:eki handoma:me. Kutu puma:pate pota: lomba tukiki nane handolo poma:pate hali ma:nda: na pitia:eki handoma:me laa lemekeme. ²⁴Mo tembolo da handeteke hayeke you halima: make mo yeni peao haemeke you haliwekima: make koto lemekeme pi opuaata: koto hau pa:la: ekita: ekipa pa:la:pe laa hone elekeeleke wimikime. ²⁵Kutu pimikipate hali ma:nda: honda: pamba a:pa iki pa:ta: alota: Opua:pe. Hande ikana:ma: dipula mea lopaeme haliwekima:ta: mo tembolo da tukiki pa:ta: hata: wanda:hali pa:ta: pi walolo pitelememe laa leekeme. ²⁶Koto ekina: mo hande tembolo da handeteke hayeke you halima: ipika: haliweki ame_{le} puaata: mo aposolo haliweki hatuku mulu pua epemekeme. Wanda:halima: toopima: iki liaama:na:yeke mo haliweki yopu hatuku mea epemekeme.

²⁷Mo aposolo haliweki hatuku mea a:pa mo ka_{le}sete haliwekina: leke minekena: haena: leekeme. Kutupa mo yeni peao haemeke you haliwekina: you halima: iki lota: pitolo alota: ²⁸Mo hande halina: bikina: wanda:hali pa:ta: pi ma:nda: na wala:pa:peke laa iki pa:ta: na lapa:peke laa ta:e leke pi loma:pate ikana:ma: pimieki hone wia:pa:peke. Do Diutuseleme da paeyao pa:ta: ika: pi yama: tumbulu bao ula:me. Kutupa make mo hande hali homea: ekita: ikana:ma: niki tulaasememe laa leekeme.

²⁹Pidama: mo aposolo haliweki ame_{le} hata: ipika: pi hombo peaaso alota: Nikana:ma:ta: haliwekina: pi amba:la na opiki Koda:na: pi opua:pa:peke ya:la:me. ³⁰Ikana:ma: Yesu a:ka:tei wapepiki tina: ikoko lia homaemepate nika: apa: amedana: Koda:ma: Yesu lapa: pa:ta: kone paa mea tiaeyekeme. ³¹Koda:ma: Yesu paa mea tiaota: ipikita: Titina: Pula: Hali make Da:taasa: Hali make ipika: popeke kiki nane haena: laata: Isulai wanda:halima: hone ma:nda: la:ka:la mina wiaata: ika: hoke hau peleme ekimanu pa tumbaena:yeke piekeme. ³²Nikana:ma: do hande piteleme haumanu handaata: la haloloma: haliweki haloma:me. Nikana:ma: homeke dia:me. Holi Sipitidima: make nikana:ma: make la haloloma:me. Koda:ma: ipika: pi opu hala: wanda:hali pa:ta: Holi Sipitidi halo hala:me.

³³Koto lemekkeeki ka_{le}sete haliwekima: opuaata: mineke wotu pankolo hata: mo aposolo haliweki lia homaalumeke hone wimikipate ³⁴ka_{le}sete hali homeke ma:nda:ta: Pa:tisi hali ipika: bikita: Kamaliele pitiekeme. Ipikana:ma: mo hande Lo Pimanu wala:la: hali hata: wanda:hali paeyaoma: Ipikita: epeke halie laa ipika: pi lao haemekeme. Koto hali ipikana:ma:ta: mo ka_{le}sete haliweki momba:la pitina: ipiki tiao hata: alota: Mo aposolo haliweki hama: nane hatuku pupe laa ³⁵mo ka_{le}sete haliweki pa:ta: dupa leekeme. Isulai haliwekio. Koto haliweki pa:ta: hau

ma:nda: puluekema:ta: titina: amba:la hone wopu wia:pa:peke. ³⁶Amba:ta: Teudasi tiaota: ipika: honema: Ita: hali tiekee hone wiekeme. Koto ekina: 400 haliweki ipiki ameḷe ṭālemekeme. Kutupa haemekepate mo hande hali lieke handaata: ipiki ameḷe ṭala haemeke haliwekita: ta:ta: ta:ta: pea tankulupu alu alu pea pulu hata: ika: tumiki haemekeeki alu piekeme. ³⁷Kotoeki pieke hoki naneta: mo Ka:lili nane hao epeeke hali Diudasita: kapomanima: wanda:halina: biki minolo haena: Diudasi ipiki tiaeyekeme. Ipikana:ma: make haliweki wopu yola: mea hatuku peekepate pa koto hali make lieke handa ipiki ameḷe ṭālemeke haliweki make ta:ta: ta:ta: pea tankulupu alu alu pimikime. ³⁸Koto ekina: ame make do pita:la: ekima: Ima: iki pa:ta: do alome. Do haliweki pa:ta: ikana:ma: hau ma:nda: na pea:pa:peke. Pa haena: paape. Do ekina:yeke loa:me. Do haliweki ika: piteleme hau manuta: kenke halima: hone wia ika: e walea:ka:na:ta: kota: pa alema: handilieke. ³⁹Kutu pulu pia:pate Koda:ma: pina: lea:ka:na:ta: kota: ikana:ma: mo haliweki bepolaapeke na ya:la:me. Kutu pimika:na:ta: Koda: ameḷe a:nda: lita:la:eki handilimikie leekeme.

Kamalielema: mana: leeke pita: mo kaḷeṣete haliwekima: opimikime. ⁴⁰Mo aposolo haliweki epena: wi la: mepi peaata: yombua bao alota: Pa hoto ma:nda: a:nda: Yesuna: bikina: pi ma:nda: na lapa:peke laa ta:e ta:e laata: pao da tapaemekeme. ⁴¹Mo aposolo haliwekita: kaḷeṣete haliweki mina:pa:lao pulu hata: Koda:ma: ikita: Yesuna: bikina: tanda pa:la:eki ana:na: mea:pa:peke ya:la:me laa iki pa:ta: hone wieke ekina: ta:na:ma: wopu homolo hata: pemekeme. ⁴²Kutupa tembolo da pa:ta: make wanda:halina: da pa:ta:manu make mo haliwekima: hande Yesuta: ota: Ketiso hala:me laa mo Pi Seliapo nate paeyao wala:tiki pu haemekeme.

Mo tamba: mina:la: wataake hata: haliweki

6 ¹Koto natena:ta: mo Yesuna: disaipolo haliweki daeyaeyekeme. Mo Kitiki pi lo haemeke Diu wanda:halima: mo teke da pa:ta: haemeke Diu wanda:halima: ika: kosa:piki wanda:sunu ne ana:na: na telipitolo hata: honditi pitelememe laa pi lemekeme. ²Mo 12 haliwekima: mo Ketiso haliweki paeyao wi la alota: Nikana:ma: Koda:na: pi waloloma:eki mina:pa:lao ne telipaoma:ka:na:ta: ana: na pa:la:me lemekeme. ³Koto ekina: kame titio. Hali paeyao watake hata: hali Holi Sipitidima: tumbula: hali hone wopu u hala: hali kutupa koto hali manuma: do ne telipitiki pina: mimika:na:ta: nikana:ma: mea haena: lolumeke lemekeme. ⁴Kutupa nikana:ma:ta: Koda:na: pi paa walolo ombu halumeke lemekeme.

⁵Koto lemeke ekina: mo Ketiso hali paeyao ta:na:ma: wopu homa mimiki haliwekita: Sidipeni Koda:na: pi wopu miniki hata: make Holi Sipitidima: tumba hayeke halie. Kutupa Pilipi Polokotasi Nikano Timono Pamenasi Nikolasi make A:ndioko hali kone Diu haliwekina: hau mieke halie. ⁶Do haliwekita: hatuku pua mo aposolo haliwekina:

leke popelekena: a:pa yeni pitolo hata: ika: kiki mo haliwekina: youna: wimikime.

⁷Koto ekina: mo Koda:na: pi paa mea a:meiyao kutupa Diutuseleme da nane mo disaipolo wanda:hali make aneke hapu daeyao kutupa mandane yeni peao haemeke haliweki wopu make mo Koda:na: pi opua Ketiso pa:ta: hone tulao haemekeme.

Sidipeni da:ka:pa: minimikieki

⁸Koda:ma: ipika: a:ta:ma: homa:la: ekima: make wele pa:la: ekima: make Sidipenita: tumbiekeme. Kutupa ipikana:ma: mo wanda:hali pa:ta: wele pa:la: ekimanu make na hando haemeke ekimanu make pu tia pomiekeme. ⁹Kutu piekepate mo ka:nda: pikieki mina:pa:la:pi hotu haemeke da pa:ta: haemeke haliweki mandaneeki make kutupa Saitini haliweki make A:lekesa:ndia haliweki make kutupa mandane Silisia haliweki make Eisia haliweki make mandake pa:ta: momba:la hata: Sidipeni ameḷe pi yoka: alu pimikime. ¹⁰Kutu pimikipate Holi Sipitidima: wele peaaso haena: ipika: hone epekeeki wia hata: pi la:tiki pieke ekita: ma:nda:ma: bepolaapeke na yekeme. ¹¹Kutupa mo haliwekima: ika: kone lomba mandane haliweki mea Ikana:ma:ta: dupa lapa:peke. Do halima:ta: Mosesi pa:ta: make Koda: pa:ta: make hoke pi lea: halie laa a:pa lapa:peke lemekeme. ¹²Kutupa mo haliwekima: wanda:hali make tondiki haliweki make wape pea wala:tiki pu haemeke haliweki make sutiaemeke handaata: Sidipeni pua minata: kaḷeḷeḷe haliweki pa:ta: yola: mea pemekeme. ¹³Kutupa hande la: wimiki tupa: mo yayapiki wekitisi haliwekima: tiaḷo alota: Do halita: do yakopiki tembolo da pa:ta: make hande Lo Pimanu pa:ta: make hoke pi lo hala: halie lemekeme. ¹⁴Ipikana:ma: dupa leeke opuma:me. Mo Na:sa:tete hali Yesuma: do da teke hoeyao Mosesima: waleeke ekimanu make topo pea panakeeki walieke lea: ekita: pea:ma: opuma:me lemekeme. ¹⁵Kutupa mo kaḷeḷeḷe haliweki paeyaoma: ipiki handa hake wimikipate ipika: leke popeleketa: enisolona: ekima: handemekeme.

Sidipenima: pi leekeeki

7 ¹Mo yeni peao haemeke you haliwekina: you halima: Sidipeni pa:ta: lota: pitolo alota: Koto aleme pita: ota: pi alemepe laa leekeme. ²Sidipenima: ipika: pi hombo peaaso alota: Ya kame apa:manuo. Ima: alo pi opua:pe. Nika: tapake kini pa:la: hali Eipoloha:ma:ta: Hatani nane aḷi na halo peeke pita: mo Mesopoteimia nane pa haena:ta: mo hande manda hata: paḷa peao hala: Koda:ta: ipiki pa:ta: peneme yao a:pa hayekeme. ³Kutupa Koda:ma: ipiki pa:ta: alota: Naka: tapake naka: wanda:hali make naka: kenke make mina:pa:laota: Ima: walo polo kenke pa:ta: pua:peke leekeme. ⁴Koto leeke pi opuaata: Eipoloha:ma: mo Koledia

wanda:halina: kenke mina:pa:laota: hande Hatani nane halo peekeme. Eipoloha:ma: ipika: ateke homao haena:ta: Koda:ma: ipiki pa:ta: ame do iki haleme kenke pa:ta: da yoka epena: leekeme.

⁵Koto pita:ta: Koda:ma: Eipoloha:ma: ota: ipika: kenke wina:yeke kenke hosiki alesiki kone ma:nda: na haleekepate Koda:ma: pi la: witolo Eipoloha:ma: pa:ta: make ipika: hoki nane hatiki polo peleme wanda:hali pa:ta: make ota: kulueke laa leekeme. Koda:ma: do pi la: wieke natena:ta: Eipoloha:ma:ma:ta: weki ma:nda: make na mendiki hayeke dina: leekeme.

⁶Koda:ma: ipiki pa:ta: pi dupa leekeme. Naka: hoki nane halo peleme wanda:halita: kenke ma:nda: nane halo pelimikie. Koto kenke nane pua hata:ta: pa hameke e pokaaso tanda mua:tiki pulu hata:ta: bapi 400 bapimanu hao halimikie.

⁷Kutu pulu pelemepateta: mo e pa hameke pokaape lolo peleme wanda:hali pa:ta: Ima: panisi pealueke laa kutupa wetepena: naka: tapake wanda:halima:ta: koto kenke nane mina:pa:lao do hale pa:ta: a:pa I pa:ta: panda:puniao yeni pilimikie laa leekeme. ⁸Koto hoki naneta: Koda:ma: Eipoloha:ma: pa:ta: pi la: wiekeeki tombo witolo hata: ipiki pa:ta: sekemesaisi hau waleekeme. Kutupa haena:ta: Eipoloha:ma:ma:ta: Aisa:ke mendia haena: pula: homeke paeyeketa: Aisa:ke pa:ta: sekemesaisi hau peayekeme. Kutupa Aisa:kema:ta: Dieikope pa:ta: sekemesaisi hau piekeme. Kutupa Dieikopema:ta: mo hande tapake tapake kini pieke 12 haliweki pa:ta: sekemesaisi hau peayekeme.

⁹Mo hande tapake tapake kini pieke haliwekima:ta: Diosepe pa:ta: honditi pitolo hata: ipikita: Idiepi nane hata: pa hameke e pokaasa: hali halo pena:yeke mani muluekema: ma:nda:ma: hambena: lemekeme. Kutu pimikipate Koda: ipiki yaapo hata:ta: ¹⁰ipika: ka:nda: pa:la: ekimanu paeyao minolo haena: kone Koda:ma: ana:na: handeteke hayekeme. Diosepeta: mo Idiepi you hali Petou pa:ta: pua hayeke dina:ta: Koda:ma: ipikita: kipa baake hone wiki hali make hone lenkena: pea wiki hali make haena: leekeme. Kutu pieke ekima: Petouma: Diosepeta: Idiepi nane kapomani you hali pitina: laata: ipika: da kenkemanu paeyao make handeteke haena: leekeme. ¹¹Koto hoki naneta: mo Idiepi Keinani kenke yaapo paeyao pa:ta: tea: ki tieke epeeke handaata: wanda:hali wopuma: ka:nda:ma: homa yapemekeme. Nika: apa:mei amedama:ta: nemanu ma:nda: na handa: wimikime. ¹²Koto ekina: Dieikopema:ta: Idiepi nane nemanu ula:me lemekeeki opuaata: ipika: eiyeketiti hande nika: apa:mei ameda kone titi panake pa:ta: koto pa:ta: tapaeyekeme.

¹³Pa hoto yaapo peao paa tapaeyeke pita:ta: Diosepema:ta: ipika: hameketiti pa:ta: ipiki peneme yao la haleekeme. Kutu pieketa: Petouma: Diosepe ipika: tapake wanda:halie lemeke ekita: opua hone wiekeme.

¹⁴Koto ekina: Diosepema:ta: ipika: ateke Dieikope pa:ta: pi la: moneaaso alota: Neke make neke ameḷe tapake wanda:hali paeyao make Idiepi nane

ipupe laa leekeme. Mo wanda:hali paeyaota: 75 wanda:hali haemekeme. ¹⁵Kutupa Dieikope Idiepi nane pua haota: ipiki make nika: apa:mei ameda make koto pa:ta: hao homemekeme. ¹⁶Ika: toko manuta: Sekeme kenke pa:ta: mea pua hoimikime. Koto hali lapa: pu haemeke kenketa: amba: Eipoloha:ma:ma: Heimona: tapake pa:ta: manima: hambeeke kenkee.

¹⁷Hande Eipoloha:ma: pa:ta: Koda:ma: pi la: wiekeeki ota: yao peaalo pieke nate mo Idiepi nane nika: tapake wanda:halita: tapake tieke kone haemekeme. ¹⁸Koto pita:ma:ta: you hali ma:nda: tiao Idiepi wanda:hali handeteke hayekepate Diosepe hayekeeki ipikana:ma: na handeekeme. ¹⁹Nika: tapake wanda:hali pa:ta: ipikana:ma: makeatiki pea puki tandama: homaatiki piekeme. Panake hamba: mea mendimiki wekisunu da pa:ta: na mondu wia pitina: leke pa hama: nane homena:yeke mondu batiki pina: leekeme. ²⁰Koto pita:ta: Mosesita: epeke weki seliaposikita: inkikima: mendiekepate pa da tukiki nane mea mondu wia pitina: sumba: tepo yapeekeme. ²¹Kutupa wetepena: hama: nane mea pua nuna: pala:mba: hao wieke alena: Petouna: wanekema: mea puna daeyaota: ipika: weki kone haena: leekeme. ²²Mosesima:ta: mo Idiepi haliwekima: epeke honemanu wia pu haemekeeki paeyao sukulu peata: pi pi lo haemeke ekimanu make pea:peke ekimanu make ipikana:ma: handa: wia pitolo hata: hali tieke hayekeme.

²³Mosesita: ipika: bapi 40 paeyeketa: ipika: Isulai tapake wanda:hali handolo peekeme. ²⁴Idiepi hali homekema: Isulai hali ma:nda: liekeeki Mosesima: handaata: mo hali tamba: minolo hata: mo Idiepi hali ota: liekeme. ²⁵Mosesi ipika: honema:ta: Koda:ma: I ma:la: ekita: iki mea tapaano pa:la:me laata: wanda:halima: koto hone witelememe hone wiekepate mo Isulai wanda:halima: koto hone na wimikime. ²⁶Da ma:nda: kelepeeketa: Isulai hali yaapo a:nda: pitolo haepekeeki Mosesima: handaata: pua sa:sa: pitolo alota: Hali yaapo opua:pe laa Ipilikita: hamala:e. Ekipeke ipilika: kone a:nda: pitelepepe laa leekeme. ²⁷Koto leekepate mo hali ma:nda: yumbieke halima: Mosesi pendulu baaso alota: Neketa: nika: you hali hata: pi yokaalu peaalo pa:la: halita: epima: neke mea haena: lea:pe. ²⁸Hande nakana:ma: ambaneke mo Idiepi hali litolo pi tupa: I make luekema: alepe laa leekeme. ²⁹Mosesima: koto leeke pi opuaata: Idiepi nane mina:pa:lao pindipa pua mo Midiani nane halo peekeme. Koto pa:ta: hata:ta: weki yaapo mondu wiekeme.

³⁰Bapi 40 yapeeketa: Mosesita: mo Sainai pote teke pa:ta: hapu hayeke alena: haena:ta: ti to hayeke alena: mo ti uleke pa:ta: hata: enisolo ma:nda:ta: Mosesi pa:ta: peneme yao waleekeme. ³¹Mosesima: leke opo handake witolo hata: mo ti teke pa:ta: wotu handuluekema: peekepate Tekehalima: leeke pi make opiekekeme dupa. ³²Ita: naka: apa:mei amedana: Koda: halome laata: Eipoloha:ma: Aisa:ke Dieikope amedana: Koda: halome la leekeme. Mosesima: pututuma: homolo hata:

na handa:liaeyekeme. ³³Mo hande Tekehalima: ipiki pa:ta: alota: Neke hale kenketa: yakopiki kenkee. Naka: anke dake holo wie. ³⁴Ya Idiepi nane haleme wanda:halita: tanda tieke mu haleme ekita: Ima: handolome. Ika: e alo hata: kememe kememe pu halemeeki manuta: Ima: opuaata: iki tamba: muluekema: hola:pa:niaalo a:pa pua:me. Neke do pa:ta: leke epee la alota: Neketa: mo Idiepi nane tapaalueke laa leekeme.

³⁵Hande Isulai wanda:halima:ta: Mosesi kiaemekeme. Neketa: nika: you hali hata: pi yokaalu peaaloo pa:la: hali halena: neketa: epima: mea haena: lea:pe laa lota: pimikime. Koto hali koneta: you hali hata: tamba: mina:la: hali haena: Koda:ma: mea tapaeyekeme. Mo enisoloma: handeteke haena: Koda:ma: tapaeyekeme. Hande ti to hayeke ale pa:ta: hata: Mosesi pa:ta: peneme yao waleeke ekima: tapaaso piekeme. ³⁶Mosesima: mo wanda:hali Idiepi nane mina:pa:lao hatuku puaata: mo Idiepi nane make mo Wepiki Dawala Ikali pa:ta: make mo hapu hayeke ale pa:ta:manu make ipikana:ma: bapi 40manu mo wanda:hali hatuku pomino hata: na hando haemeke hau tieke tieke pia:tiki piekeme. ³⁷Ipikana:ma: mo Isulai wanda:hali pa:ta: hali ma:nda:na: dupa leekeme. Koda:ma: I tapaeya: tupa: iki pa:ta: potopede hali ma:nda: make tapaalieke. Koto someta: ika: tapake hali kone tapaalieke laa leekeme. ³⁸Ipiki make mo Isulai wanda:hali ame^{le} mo hapu hayeke alena: momba:la haemekeme. Ipikita: nika: apa:mei ameda ame^{le} koto pa:ta: hayeke halie. Mo Sainai Pote pa:ta: hande ipiki pa:ta: pi leeke enisolo yaapo hayeke halie. Koda:ma: ipika: da:ta:la: pi niki pa:ta: la kina:yeke Koda:ma: ipiki pa:ta: la haleekeme.

³⁹Kutu piekepate nika: apa:mei amedama: Mosesima: leeke pi opua:peke ekita: kiaemekeme. Idiepi nane paa la:ka:la polumeke hone witolo hata: Mosesi pa nane pendilaemekeme. ⁴⁰Ikana:ma: Etoni pa:ta: alota: Nakana:ma: niki hatuku polo peleme koda:manu wepia. Mo hande Idiepi nane hamono niki hatuku epea: hali Mosesita: hane pa:la:pe niki na handoloma:me lemekeme. ⁴¹Koto lemeke pita:ta: mo wanda:halima: kao sikima: handeke ale wepia wiaata: koto ale pa:ta: ma:na: lia halaata: ikana:ma: kone ika: kikima: wepieke ale ta:na:ma: homolo hata: ne pambaemekeme. ⁴²Kutu pimikipate Koda:ma:ta: iki hoki la:ka:laata: oli ya nane hala: hambulanka:manu pa:ta: mo wanda:halima: panda:puniaoo pa yeni pina: leekeme. Hande buka pa:ta: potopede haliwekima: wape pa:la:eki dupa

Isulai wanda:halio. Ikana:ma:ta: mo hapu hala: alena: bapi 40manu hata:ta: kaomanu make sipisipi make lia halo haemeeki manuta: I pa:ta: na kimime.

⁴³Kutupa ika: palai data: mo Moleke koda: ipika: palai da kone mea tia puaata: ika: wepia wina: la:la: hambulanka:ma: handeke ale manuta: mo Lepani koda: ipika:eki kone mea tia pememe.

Koto ale manuta: ikana:ma: kone ika: panda:puniaoo yeni puluekema: wepia wina: lemeke alemanue.

Koto peleme ekina: Ima: ikita: mo Ba:biloni nane ankulao poemena: mea tapaaueke laa leekeme.

⁴⁴Nika: apa:mei amedama:ta: mo hapu hayeke alena: haemeke pita:ta: mo hande tukiki pa:ta: Koda: hayeke palai data: iki pa:ta: hayekeme. Koto data: Koda:ma: Mosesi pa:ta: pi la halolo hata: pikisa make waleeke tupa: Mosesima: a:eyaena: leekeme. ⁴⁵Kutupa hao hao pea wetepena:ta: nika: apa:mei amedama:ta: mo hande palai data: ika: apa: ameda pa:ta: meata: ika: kone mea tia pua:tiki pimikime. Diosua make mandakena: puaata: hande Koda:ma: tolu lieke tapake wanda:halimanu ika: kenke pa:ta:la minolo hata: mea tia pemekeme. Kutupa koto kenke pa:ta: mo palai da a:eya pa ha pelia haena: kone Deipidi make opolo a:pa hayekeme. ⁴⁶Koda:ma: mo Deipidina: hayeke haumanu handaata: ipiki pa:ta: ta:na:ma: homeekeme. Koto ekina: Deipidima: ipika: apa:mei hali Dieikopena: tapake ika: Koda:na: da a:eyaluekema: Koda: pa:ta: Ima: a:eyaano lae laa honke leekeme. ⁴⁷Koto leekepate Solomonoma: Koda:na: da a:eyaeyekeme.

⁴⁸Kutu piekepate ota: oli manda hala: Koda:ta: haliwekima: kikima: a:eyaaseme da pa:ta:manu na hao hala:me. Koto mo hande potopede halima: la:la: tupa:

⁴⁹Ita: hepeni nane hata: kilu tombuao hao halome laata: kenketa: yaka anke tapa:pao hao halo alee laa Tekehalima: alo hata: alota:

Yaka data: ekipiki da a:eyaluekema: alemepe.

I hoto pitulu polo data: hando pa:ta: ya:ka:ta:pe.

⁵⁰Koto alemanu paeyaota: Ima: ya kone na wopua wina: lolope laa leekeme.

⁵¹Iki make hoi pea hao haleme haliwekio. Ika: puki manuta: pi na opita:la: wanda:halina: pukima: handelememe. Koda:na: pi ale opua:peke ekita: katake pokeeke hali leke hao halememe. Hande ika: apa:mei amedama: mo Holi Sipitidi kiayeke tupa: ikana:ma: make kiatiki pitelememe. ⁵²Ika: apa:mei amedama:ta: potopede hali homeke pa:ta: kone tanda na halemekepe. Hande Koda: ipika: tikitiki yao hala: e pokaasa: Hali epolo piekeeki la haleeke haliwekita: Koda:ma: tapaeeyeke haliweki kone ika: apa:mei amedama: limikime. Ame make ikana:ma: koto Hali a:nda: lomba limime. ⁵³Koda:na: Lo Pi manuta: enisolo manuma: lopa:niao kiekepate ikita: kieke meleme haliweki halemepate ikana:ma: koto pi manuta: na opiki pa halememe laa leekeme.

Sidipeni toopima: limikieki

⁵⁴Koto leekeeki opua mo haliwekima: ipiki pa:ta: soka:la:ma: wotu homolo hata: kake noka:pa haemekepate ⁵⁵Sidipeni Holi Sipitidima: tumba hake halima: oli ya pa:ta: handa:liao Koda:na: paa pita:la:eki

make Yesuta: Koda:na: popeke nane kikina: tiao haya:eki make handolo hata: alota: ⁵⁶Handa:pe. Ima:ta: oli ya akolopa: lumba:lu bao kutupa Wanda:halina: Eiyeye Koda:na: popeke nane kikina: oli hala:eki handolome leekeme. ⁵⁷Koto leekepate mo haliwekima: ta:e ta:e lo laa ika: katake a:mba kutupa mandake dina: aija pua mo hali yola: mea pua ⁵⁸da mina:pa:lao pua toopima: limikime. Kutupa mo wekitisi haliwekina: dau manuta: wekihali ma:nda: bikita: Solo koto halina: anke teke pa:ta: holo pambaata: ⁵⁹kutupa toopima: litolo haena: Sidipenima: yeni pitolo alota: Tekehali Yesuo. Yaka temoko nakana:ma: handa: mie leekeme. ⁶⁰Kutupa pa tumiki yotuaio pita: anekema: e alo hata: alota: Tekehalio. Do haliwekima: hoke hau piteleme ekita: pa na wina: leke nakana:ma: paeyaapeke leekeme. Kotoeki lo paeyaota: homeekeme.

Soloma: siosi wanda:hali tanda haleekeeki

8 ¹Sidipeni limiki ekita: Soloma: lina:e hone wiekeme. Koto limiki pita: kone mo Diutuseleme nane haemeke siosi wanda:halita: tanda wotu mulu pimikieki kini pea mimikime. Kutu pieke handa Ketiso wanda:hali paeyaota: mo Diudia Sametia koto potopiniis yaapo pa:ta:manu haloendi pimikipate mo aposolo haliwekita: Diutuseleme nane pa ha pelia haemekeme. ²Koda: pa:ta: panda:puniaio yeni pu haemeke mandane haliwekima: Sidipeni toko mea pua hoitolo hata: e tieke lemekeme.

³Kutu pimikipate Soloma: siosi wanda:hali hoeyaaluekema: taapeekeme. Ipikana:ma:ta: da ma:nda: ma:nda: pa:ta: pominolo hata: siosi wanda:hali kiki yola: mea hama: nane mea batiki pea dipula mea lopatiki piekeme.

Mo hande Pi Seliapo Sametia nane waleekeeki

⁴Koto ekina: mo hande pindipa ta:ta: ta:ta: pea pemeke wanda:halima: mo hande Koda:na: Pi Seliapo latia tia pomimikime. ⁵Pilipima: mo Sametia daoni nane pua Ketisona: pi mo wanda:hali pa:ta: waleekeme. ⁶Kutupa mo wanda:halima: ipikana:ma: leeke pi opuaata: ipika: wele pieke ekimanu hando pitolo hata:ta: pea:ma: homeke hone witolo hata: Pilipima: leeke pi opimikime. ⁷Wanda:hali wopuna: weleke pa:ta: pitimiki hoke temokomanu e wi la: paleke paleke pea opolu bepi pea yapemekeeki make kiki anke homa pa wieke wanda:hali wopu make ankena: pua:peke na yeke wanda:hali wopu make tiaemekeeki handolota: ipika: pi opimikime. ⁸Kutupa koto daoni pa:ta: ta:na: tieke homo haemekeme.

⁹Kutu piekepate hali ma:nda:na: bikita: Saimonota: oni da amba: yopua hata: tio haumanu moka:la: hande hande pitolo hata: mo Sametia wanda:halina: leke mea opaaso hata:ta: ipika: kutu pita:la: ekima: Tieke halueke hone wiekeme. ¹⁰Mo wanda:hali tieke tiekema: make

hosiki wanda:halima: make mo leeke ekimanu opitolo hata: alota: Do halina: bikita: Koda:na: wele pita:la:eki kone ya:ka:ta:me lemekeme. ¹¹Mo haliwekima:ta: mo tjo halima: nate paeyao pia:tiki pieke ekima: ika: leke opo handake wia:tiki pitolo hata: make ipika: pi opua:tiki pimikime. ¹²Kutu piekepate wanda:halima: Pilipima: mo Koda:na: epeke Kilu Tombuao Hala: ekina: pi seliapo Yesu Ketisona: biki tonka:na: pua waleekeeki pa:ta: hone tulaemeke handaata: kota: haliweki make wanda:weki make paeyao bapitaisi pimikime. ¹³Kutupa Saimono make Koda:na: pi minolo haena: ipiki bapitaisi peayekeme. Kutupa Saimonota: Pilipi yaapo hata: mo wele pita:la: ekimanu make na hando haemeke ekimanu make hando haota: leke opa: mina: bepi piekeme.

¹⁴Kutupa mo Diutuseleme da haemeke aposolo haliwekima: Sametia wanda:halima: Koda:na: pi mineleme pi opu haota: Pida Dioni yaapo pupa: laa tapaemekeme. ¹⁵Kutupa mo hande Pida Dioni yaapo Sametia da opolo puata: mo wanda:halima: Holi Sipitidi mina:yeke yeni pua pipikime. ¹⁶Pa ekipeke mo Holi Sipitidita: mo wanda:halina: weleke pa:ta: ai na a:pa pitiekeme. Mo ika: bapitaisi pimiki hau make Tekehali Yesuna: bikina: homeke bapitaisi pimikime. ¹⁷Pida Dioni yaapoma: ipilika: kiki mo wanda:halina: youna: wia hata: yeni pipiki handa Holi Sipitidita: mo wanda:halina: weleke pa:ta: a:pa pitiekeme.

¹⁸Kutupa Saimonoma: mo aposolo hali yaapoma: kiki wieke ekina: hande Holi Sipitidi epeekeeki handolo hata: kota: ipikana:ma: manimanu mutia a:pa wia hata: alota: ¹⁹Ima: make yaka kiki hali ma:nda:na: youna: ua:ka:na: Holi Sipitidi mina: loa:me do wele pita:la:eki ma:nda: kipe leekeme.

²⁰Koto leekepate Pidama: alota: Koda:ma: pa kita:la: ale naka: honema: hambuluekema: hone witele ekina: neke tonka:na: naka: mani tonka:na: ma:nda:ma: hoeyaena:e. ²¹Du pitele ekina: neketa: niki ameḷe na hake. Pa ekipeke naka: pukita: Koda:na: leke popelekema: tikitiki na pa:la:me. ²²Do hoke hau pi ekina: hone ma:nda: la:ka:la wiaata: yeni pea:peke. Tekehalima: naka: hoke hone witele ekimanu paa mea tombualiepe mata:la:me leekeme. ²³Ima:ta: neketa: teto pita:la: alema: handeleke handolome. Kutupa naka: hoke hau pitele ekima: neke tonkao ula:me leekeme. ²⁴Saimonoma: alota: Nakana:ma: koto ale pimanu I pa:ta: a:paapa:na: Tekehali pa:ta: yeni pea leekeme.

²⁵Kutupa Pida Dioni yaapoma: mo Tekehalina: pi walolo hata: la hala:tiki peaata: mo Diutuseleme da nane paa la:ka:la pulu hata: mandane Sametia da pa:ta:manu mo Pi Seliapo wala:tia tia pepekeke.

Pilipi mo Idiopia kapomani hali yaapo

²⁶Tekehalina: enisoloma: Pilipi pa:ta: alota: Tiao. Oni Diutuseleme kini pea Kasa nane pula: pota: teli mea pue leekeme. Koto pota:ta:

ota: hapu hayeke ale tukiki pa:ta: peeke pota:e. ²⁷Kutupa Pilipi tiaota: peekeme. Pulu haena:ta: mo pota:na: Idiopia yuniki hali ma:nda: ipikita: mo Idiopia Kuini wanda:na: mani paeyao handeteke hae leeke hali tieke manda:hande piekeme. ²⁸Mo halita: Diutuseleme da nane Koda: pa:ta: yeni pulu yopua ipika: da la:ka:la yopulu piekeme. Ipikita: mo hosima: yola:la: bokisi pita pota:na: pulu hata: potopede hali Aisayama: wape piekeeki yata:po pitiekeme. ²⁹Kutupa mo Holi Sipitidima: Pilipi pa:ta: alota: Mo hosima: yola yopula: ale teke pa:ta: leke pua pita:peke leekeme. ³⁰Koto ekina: Pilipi aiya pua mo hali pa:ta: peekepate mo halima: mo Aisayama: wape pa:la: buka yata:polo pitiekeeki opua alota: Naka: koto yata:pele ekita: hone witelepe leekeme.

³¹Mo halima: alota: Ma:nda:ma: na waleke haena: ekipa hone wiono alepe leekeme. Kutupa mo halima: Pilipi pa:ta: alota: Do I pilu pa:ta: lopulao pitupana: epoe leekeme. ³²Mo hande halima: mo Baibolo bukana: yata:polo pitieke ekita: doeki yeekeme.

Ipikita: sipisipi pita:la: tupa: kia kia pi na leekeme.

Kutupa mo sipisipima: mo itiki tunkulu hala: halina: leke popeleke nane a:pa haena: kake a:mbaaso hata: pi na la:lie tupa: kota: ipikana:ma: ipika: kake na aa leekeme.

³³Ipika: hande tieke hayekeeki mea lopao pita:ta: pi yokaalu epeke tupa: na pimikime.

Kutupa ipika: kini pu mieke tapake epima: lapeke ya:la:pe.

Ipika: da:ta:la: ekita: ma:nda:ma: hoeyaasa:me

la:la:eki yata:polo pitiekeme.

³⁴Kutupa mo hande kapomani halima: Pilipi pa:ta: alota: Do potopede halima:ta: pilisi epi pa:ta: ala:pe leekeme. Ipika: kone ala:pe o ma:nda: pa:ta: ala:pe leekeme. ³⁵Koto leeke Pilipima: pi alo hata:ta: mo Baibolo buka ai koto kone yata:pea: ekimanu pa:ta: kini pea mo some pa:ta: Yesu Ketisona: epeke Pi Seliapo la haleekeme. ³⁶Ameta: mo pota: hokuluna: pu hao ikali pa:ta: opolo pua kutupa mo yuniki halima: alota: Handa:e. Ikali doe leekeme. Epima: ya bapitaisi pulu poloeki sa:sa: piliepe leekeme. ³⁷[Kutupa Pilipima: alota: Nakana:ma: naka: puki paeyaoma: hone wikina:ta: kota: naka:e leekeme. Kutupa mo halima: alota: Ima:ta: Yesu Ketisota: Koda:na: Eiyeke hala:me hone witolome leekeme.]

³⁸Kutupa mo hande hosima: yola yopula: ale dataiwa hali pa:ta: alota: Koto pate hae laa Pilipi mo hali yaapo telipina: ikali pa:ta: pua kutupa Pilipima: hande hali bapitaisi peayekeme. ³⁹Kutu piekepate ipilikana:ma: mo ikali mina:pa:lao yopulu haena: Tekehalina: Sipitidima: Pilipita: pa a:pa ai tamba: mea peekeme. Kutupa mo bapitaisi pieke halima: Pilipi ota: paa na handeekepate ipikana:ma: ta:na:ma: homa:paleke ipika: da peekeme ⁴⁰Kutu piekepate Pilipita: A:sidoti da pa:ta: hao pulu hata: mandane damanu pa:ta: mo Pi Seliapo waloma: waloma: putialo hata: Sesatia nane peekeme.

Solona: hone la:ka:la minieekeki

9 ¹Soloma: wese wese alo hata: mo Tekehalina: disaipolo wanda:hali tolu lutia pomiekeme. ²Kutu putia mo yeni peao haemeke you haliwekina: you hali pa:ta: pua alota: Mo Damasikasi nane pi hotu haleme damanu pa:ta: do hande panake hau piteleme wanda:hali dipula mea Diutuseleme nane mea ipuluekema: loa:ma: pase kie laa pua honke leekeme. ³Solota: Damasikasi nane polueke laa pota:na: pulu haena: oli ya nanema: paꞤ tieke a:pa mo some dupao a:pa to hopa:liaeyekeme. ⁴Kutupa mo some kenkena: honda:pa topopi lopolo hata: hoꞤa:make opiekepate alota: Soloo. Soloo. Ekipeke I yaapo a:nda: litelepe leekeme. ⁵Kutupa Soloma: alota: Tekehalio. Neketa: epiya:ka:ta:pe leekeme. Mo hande pi hoꞤa:makema: alota: Ita: Yesue. Nakana:ma: I yaapo a:nda: liteleke handa loa:me leekeme. ⁶Tiao oni da nane naka: pulu peleeki loluekema: pue leekeme.

⁷Kutupa mo Solo ameꞤ epemeke haliweki ota: nunu nunu pisiki make ota: na leke hata: mo leeke pi homeke opiekepate ma:nda: a:nda: na handemekeme. ⁸Solo oni kenke mina:pa:lao tiao ipika: leketa: ki leekepate ota: ala:ta: ma:nda: na handeeki handa hali mandane hatiki mandane hatiki pea hatuku oni Damasikasi da pa:ta: pemekeme. ⁹Kutupa Solota: ikali ne make na neke ala:ta: ala:ta: make na handeeki hoto tepo oni Damasikasi da pa:ta: wiekeme.

¹⁰Kutupa oni Damasikasi Ketiso hali ma:nda: bikita: A:na:naisi hayekeme. Tekehalima: upama: alota: A:na:naisio. Kutupa A:na:naisima: alota: Tekehalio. Ita: do pilume leekeme. ¹¹Kutupa Tekehalima: alota: Tiao. Oni pota: bikita: Tikitikipiki pota: yola: mea pua Diudasina: da pa:ta: pua Tasa:si hali Solota: hando pa:ta: pila:pe laa lota: pia:pekee. Ipikita: yeni koto pitolo pila: handa:e leekeme. ¹²Kutupa ipikana:ma: hali ma:nda: biki A:na:naisi a:pa ipika: kiki yaka youna: a:pa wia:ka:na: ya leke ki leliekee laa amba: hande:me leekeme. ¹³A:na:naisima: alota: Tekehalio. Do halita: naka: Diutuseleme wanda:hali pa:ta: tanda tanda hala:la:eki ma:nda: ma:nda:ma: a:pa la:tiki pu haleke opu halome leekeme. ¹⁴Kutupa ipikana:ma: mo yeni peao haleme teke haliweki pa:ta: pase mea wia hata: do naka: bikina: pi milie Damasikasi wanda:hali pa:ta: tanda tanda halolo pita:la:me leekeme.

¹⁵Koto leekepate Tekehalima: alota: Pue. Do halita: yaka amba: molo halima: pa:la:me leekeme. Yaka bikita: Diendaili wanda:halima: make kini haliwekima: make Isulai wanda:halima: make opina: pua:ma: pue leekeme. ¹⁶Ima: yaka hauna: tanda pa:la:eki mina: la waluekema: pue leekeme.

¹⁷Koto ekina: A:na:naisi pua da pa:ta: opolo peekeme. Kutupa ipika: kiki Solona: youna: pua witolo hata: alota: Solo ya kameo. Tekehali Yesu

mo pota:na: ipulu halena: epeeke hande Yesuma: naka: leke paa kilao Holi Sipitidima: tumba halena: yeke I tapaeya:me leekeme. ¹⁸Kutupa koto kone mo ta:pelel oma: handeke ale manuma: leke tombuao hao londa:la:pa lopeke nono piekeme. Kutupa ipika: leke paa ki leekeme. Kutupa koto kone tiao pua bapitaisi piekeme. ¹⁹Kutupa ne tamba: mea nolo yapeeke dina:ta: ipika: honkopu paa hao epeekeme.

Soloma: Damasikasi hata: pi waleekeeki

Solota: Damasikasi da hao hala: Ketiso haliweki ameḷe hosiki hayekeme. ²⁰Ipikana:ma: koto kone Yesu Ketisona: pi mo pi hotu haemeke da pa:ta: walolo hata: alota: Yesuta: Koda:na: Eiyeeke leekeme. ²¹Mo opimiki haliwekita: leke wopu opa: alu alu pimikime. Kutupa alota: Do hali dia:ya:ka:ta:pe. Mo hande Diutuseleme da pa:ta: hande some Yesuna: biki laa yeni pimi wanda:hali tanda tanda halea: hali dia:ya:ka:ta:pe. Aowe. Ipikita: do epa:la: ekita: mo kutupiki wanda:hali mea tonkao hatuku mo yeni peao haleme teke haliweki pa:ta: mea poluekema: a:pa pa:la:me lemekeme. ²²Kutu piekepate Soloma:ta: pi waluekema: wele wopu piekeme. Ipikana:ma: Yesuta: ota: Koda:na: Ketisoe laa ota: ana:na: peneme yao waleeke mandane pi manuta: mo Damasikasi da haleme Diu haliwekima: pi homeke ma:nda:ma: hombo pealuekema: ana: na pimikime. ²³Hosiki hao hao pea wetepena: mo haliwekima: Solo luekema: tome tome pambemekepate mo hande lemeke ekita: Soloma: amba: opiekeke. ²⁴Mo haliwekima: mo pota: kake pa:ta: timba andusa: andusa: make paana: make haemekeme. ²⁵Kutu pimikipate disaipolo haliwekima: mo peiyekeeki mea ankulao Solota: basekedena: pitina: laata: mea lopa:niaemekeme.

Solo Diutuseleme hayekeeki

²⁶Mo Diutuseleme da nane opolo a:pa mo disaipolo wanda:hali ameḷe apa:tao haluekema: piekepate mo Ketiso haliwekima:ta: Ipikita: disaipolo hali dia:me hone witolo hata: paala:ma: homemekeme. ²⁷Kutupa Banabasima: Solota: mo aposolo haliweki pa:ta: hatuku pua mo Tekehalima: pota:na: Solo pa:ta: peneme yaeya:eki make pi leekeeki make la haleekeme. Kutupa oli Damasikasi da hata: Soloma: Yesuna: biki a:mbao na leke pi waleekeeki make mo haliweki pa:ta: la haleekeme. ²⁸Koto ekina: mo haliweki ameḷe hata: da pa:ta: honda: pamba:tiki opolu batiki piekeme. ²⁹Solota: mo wanda:hali paala:ma: na homeke mo Tekehalina: biki laa pi wala:tiki piekeme. Kutupa pi pi la:tiki pitolo hata: mo Kitiki pi lo haemeke Diu wanda:hali ameḷe make pi la alu alu pua:tiki pomiekepate mo wanda:halima:ta: Solo lu pie hone wimikime. ³⁰Mo hameke titima: kotoeki opu haota: Solota: Sesatia nane hatuku pua Tasa:si nane pena: tapaemekeme.

³¹Kutu pieketa: mo Diudia nane make Ka:lili nane make Sametia nane make koto kenke paeyao pa:ta: haemeke siosi wanda:halita: a:nda: pelia haemekeme. Koto siosi wanda:halita: Holi Sipitidima: tamba: minolo haena: honkopu hao hata: daeyatikime. Tekehali pa:ta: panda:puniaio hata: pimikime.

Pidata: Lida Diopa da yaapo pa:ta: hayekeeki

³²Pidata: kenke paeyao pa:ta: pomu lopaata: hoto ma:nda:ta: mo Lida da nane haemeke Koda:na: wanda:hali handolo peekeme. ³³Koto da pa:ta:ta: hali homeke Iniasi handeekeme. Koto halita: kiki anke homa pa wieke hali pita: bapi ketepo hata: ipika: da panda: pa:ta: u pita:tiki pu hayekeme. ³⁴Pidama: ipiki pa:ta: alota: Iniasio. Yesu Ketisoma: neke epeaasame. Naka: yapata: oko pea mina tiae laa leekeme. Koto leeke pita: kone Iniasita: tiaeyekeme. ³⁵Mo Lida Sietoni da yaapo pa:ta: haemeke wanda:hali paeyaoma: mo hali handaata: Tekehali pa:ta: la:ka:la hone tulaemekeme.

³⁶Mo Diopa da pa:ta:ta: disaipolo wanda: homeke Ta:bida hayekeme. Koto bikita: pa mo Kitiki pi laata: Dokasi laa la:la:me. Koto wanda:ma:ta: hoto paeyao epeke hau pu hata: mo ala:ta: ma:nda: dia:yeke mesiolo hali wanda:hali tamba: mu hayekeme. ³⁷Kutu pu hayekepate nate ma:nda:na: koto wanda:ta: yeni tondope mea ota: homeekeme. Ipika: toko tanda:paata: oli manda da panda: pa:ta: wina: lemekeme. ³⁸Koto Diopa data: mo Lida da teke pa:ta: hayeke handaa mo Diopa da haemeke disaipolo wanda:halima:ta: Pidata: Lida da pa:ta: a:pa hala:me pi opuaata: hali yaapo pa:ta: pi tapaaso alota: Niki pa:ta: pilisi ai epo lapa:peke lena: tapaemekeme.

³⁹Koto ekina: Pida tiaota: mo hali yaapo ame^{le} mandakena: pemekeme. Da opolo peeketa: oli manda da panda: pa:ta: ipiki hatuku a:meimikime. Koto pa:ta:ta: mo kosa:piki wanda:sunu paeyaoma:ta: mombololo hata: e a:pa lemekeme. Hande Dokasima: na homeke pa hayeke pita:na: tumbulieke sedisunu make kosa: aka:manu make Pida pa:ta: walemekeme. ⁴⁰Pidama: mo wanda:sunu paeyao hama: nane pupe laata: tumiki yotuaio yeni peaata: mo wanda: toko handa:moneaaso alota: Ta:bida. Tiae laa leekeme. Mo wanda:ma: leke kila Pida handaata: tiao pitiekeme. ⁴¹Pidama: panda:puniaio ipika: kiki yola: mea tiaeyekeme. Kutu pieketa: Pidama: mo Ketiso wanda:hali make mo kosa:piki wanda:sunu make ipupe laata: hande wanda:ta: do tiao hala: handa:pe laa leekeme. ⁴²Koto hande pieke ekita: mo Diopa da paeyao pa:ta: la:tia tia pimikime. Kutupa wanda:hali wopuma: Tekehali pa:ta: hone tulaemekeme. ⁴³Pidata: Diopa da pa:ta: hoto elekeeleke hatiki peaata: mo ma:na: yonkelekema: ala:ta: ala:ta: wepu hayeke hali Saimonona: da pa:ta: pelia haepekeme.

Pida Koniliesi yaapo

10 ¹Mo Sesatia da nane ami opisa hali homeke hayekeme. Ipika: bikita: Koniliesie. Ipikana:ma:ta: mo ami haliweki 100 handeteke

hayekeme. Koto somema: handeteke hayeke ami tapakena: bikita: Ideli tapakee. ²Hande halita: Koda: pa:ta: hone wotu u hao ipika: weteke weki wandikima: Koda: pa:ta: paala:ma: wotu homa:tiki pu haemekeme. Kutupa ipika: kiki tindipao mani dia:yeke wanda:hali pa:ta: halo haota: Koda: pa:ta: yeni pia:tiki pu hayekeme. ³Nate ma:nda:na: nate toke nane haena: Koda:na: enisolo homeke epeekeeki upama: ota: peneme yao handeke nono piekeme. Mo enisoloma: ipiki pa:ta: alota: Koniliesio leekeme. ⁴Koniliesima: mo enisolo pa:ta: paala: tieke homa handake witolo hata: alota: Tekehalio. Aleke ka:ta:pe leekeme. Kutupa ipiki pa:ta: alota: Naka: yeni pu haleeki make naka: mani halo haleeki make oli hepeni da nane pua Koda: pa:ta: naka: pi laasa:me leekeme. ⁵Kutupa ame do mo Diopa da pa:ta: hala: hali ma:nda: ipika: biki Saimono biki ma:nda: Pida epena: handa: mulu pena: hali ma:nda: tapae leekeme. ⁶Koto someta: hali ma:nda:na: da pa:ta: ta:ka:li pua pila:me. Mo da teke hali Saimonota: ma:na: yonkeleke hako ala:ta: ala:ta: wepu hala: halie. Kutupa ipika: data: dawala ikali tea:na: hala:me leekeme. ⁷Kutupa mo hande ipiki pa:ta: pi leeke enisolo peeke nane ipika: e pokao hayeke hali yaapo make ipiki teke pa:ta: hayeke ami hali homeke make wi leekeme. Mo ipiki teke pa:ta: hayeke ami halita: Koda: pa:ta: paala:ma: homo hayekeme. ⁸Kutupa mo hande leeke pita: iki pa:ta: la halaaka:na: Diopa da nane tapaeyekeme.

⁹Kutupa da kelepeeketa: mo pota:na: pu opu hao pa Diopa da teke pa:ta: ipulu haena: kone Pidata: nate you tikekena: haena: mo da holuna: a:meiya yeni pua piekeme. ¹⁰Kotoeki pitolo haena: tea: tieke wopu pieke handa ya nee hone witolo haena: oni haliwekima: ne amu peaaso haena: Pidata: u yoka: lupa peekeme. ¹¹Peliolo hata: upama: handeekepate oli ya akolopa:olu bao dapolo tiekema: handeke ale honiki nane tonkopu mina: alu alu pea mea lopa:niaeyekeme. ¹²Koto ale pa:ta:ta: ma:na: yeti ala:ta: ala:ta: make basunu paeyao kenkena: ula: keto ala:ta: ala:ta: sunu make mu pamba a:pa mea lopa:niaeyekeme. ¹³Kutupa pi hola:makema: alota: Pida. Tiao. Koto alemanu lia nae leekeme. ¹⁴Koto leekepate Pidama: alota: Tekehalio. Ota: dia:me leekeme. Ita: hoke ale manuta: na no halome leekeme. ¹⁵Hande pi hoto yaapo peao paa alota: Koda:ma: wamo pea ula: aleta: hoepeao ula: alee pi na lapeke leekeme. ¹⁶Kotoeki hoto tepo peao peata: mo hande aleta: oli ya nane pa mea a:meiyekeme.

¹⁷Pidata: mo hande upata: eki pulu piena: pia:pe laa hone witolo haena: Koniliesima: tapaeyeke haliweki Saimonona: data: hando pa:ta:pe lolo pieke haliweki pota: kake pa:ta: a:pa hando haemekeme. ¹⁸Kutupa wi leekeme. Saimono Pidata: koto pa:ta: hala:pe la lota: piekeme. ¹⁹Koto ekina: Pidama: mo hande upa piekeeki hone witolo pitina: mo Holi Sipitidima: alota: Handa:e. Hali tepoma: neke oni a:pa lota: pita:la: handa:e leekeme. ²⁰Tiao. Oni haliweki ameḷe hone ma:nda: na wiki pa pulu ombu hapekee leekeme. Koto haliwekita: Ima: tapao pua:me

leekeme. ²¹ Kutupa Pida hola:pa:niao alota: Ita: ikana:ma: koto weiteleme halie leekeme. Ekipeke epemepe leekeme. ²² Mo haliwekima: alota: Koniliesita: ami opisa epeke halima: tapaeya:me laa ipikana:ma: Koda: pa:ta: paala:ma: homa:la: halie laata: Diu wanda:hali paeyaoma: epeke pi lo hala: halie. Kutupa Koda:na: yako piki enisolo homekema: leeke handa naka: pimanu tonka:na: opuluekema: neke handa: mulu pupe leeke handa ipuluma:me lemekeme. ²³ Kutupa Pidama: da pa:ta: epena: wi laa ne polu pieke da make waleekeme.

Kutupa da kelepeeketa: Pida make mo hali tepo make mandane Diopa Ketiso haliweki make mandakena: pemekeme. ²⁴ Kutupa da ma:nda: kelepeeketa: Sesatia da nane opolo pemekeme. Mo haliweki Koniliesima: handeteke hata: ipika: tapake wanda:hali make ipika: yankeketiti make wi lemipi pieke handa paeyao momba:la haemekeme. ²⁵ Pida da pa:ta: honda: pambeeketa: Koniliesima: a:pa manda:hande pea ipika: anke pa:ta: lopa:niao Pida pa:ta: panda:puniaeyekeme. ²⁶ Kutu piekepate Pidama: mo hali mina:liao alota: Tiae. I make kenke halie leekeme. ²⁷ Kutupa Pidama: mo hali yaapo pi alo hata: da tukiki nane puata: mo hande mombelemeke wanda:hali handa alota: ²⁸ Diu halima: kenke ma:nda: hali yaapo ta:ma:ni pea:peke na yeke ipika: da pa:ta: pua:peke na ya:la:me ekita: ika: kone handelemepate Koda:ma: Hali ma:nda:ta: hoke hali o hoe peao hala: halie pi na lapeke laa I pa:ta: walea:me leekeme. ²⁹ Koto ekina: mo haliwekima: I handa: mulu epeeke handa Ita: hone ma:nda: na wiki epoa:me. Kota: ekipeke I handa: mulu epena: la pipe leekeme.

³⁰ Kutupa Koniliesima: alota: Hoto tonkopu amba: yopua nate dupitolo haena: Ima:ta: do da pa:ta: hata: welealo nane yeni pitolo hano hakepiki dau pambaake hali kuta kone a:pa I teke pa:ta: haya:me leekeme. ³¹ Mo halima: alota: Koniliesio. Naka: yeni pu haleeki make naka: mani halo haleeki make Koda:ma: hone wita:la:me. ³² Koto ekina: mo Diopa da pa:ta: mo hali Saimono biki ma:nda: Pida hali ma:nda:ma: handa: mulu pena: tapae la alota: Mo halita: ma:na: yonkelekema: hako wopu hala: hali Saimonona: da pa:ta: hala:me lea:me. Mo data: dawala ikali tea:na: hala:me laa lea:me. ³³ Koto ekina: koto kone neke handa: mulu pimi haliweki tapaowa:me leekeme. Kutupa epeke epeme leekeme. Ameta: Tekehalima: neke pa:ta: dupa lapeke lea: pimanu paeyao opoluekema: do a:pa Koda: pa:ta: momba:la haloma:me leekeme.

Pidana: pi leekeeki

³⁴ Kutupa Pidama: alota: Ameta: ota: handolome. Koda:ma: wanda:hali paeyao pa:ta: hone ta:ta: ta:ta: na wiki homeke hone wita:la:eki handolome leekeme. ³⁵ Kenke paeyaona: hala: hali epima: Koda: pa:ta: paala:ma: homolo hata: ipika: epeke hau pu haya:ka:na:ta: Koda:ma: koto hali milieke leekeme. ³⁶ Ikana:ma: do ekita: amba: ta handeleme

handa:e. Koda:ma: mo Isulai wanda:hali pa:ta: pi tapaeyekeeki loa:me. Ipikana:ma: mo a:nda: peliaasa: Pi Seliapota: Yesu Ketiso pa:ta: yama: walena: leekeme. Yesuta: wanda:hali make ala:ta: ala:ta: make paeyaona: Tekehalie. ³⁷Kutupa mo hande Diudia nane paeyao pa:ta: ame do numaneke pimiki ekita: Ima: iki pa:ta: na lolueke. Ikana:ma: amba: opimika:ta:me. Dionima: bapitaisi hau paeyeke nane wetepena: mo Ka:lili nane kini pu miekeme. ³⁸Hande Na:sa:tete da halita: Yesue. Ipikita: Koda:ma: wele peaaso hata: mo Holi Sipitidima: make suta:pe wiaeyekeeki opimika:ta:me. Kutupa ipikana:ma: Koda: ameḷe hata: epeke hau pea:tiki pu hao Sadanima: hoeyaeyeke wanda:hali mea tiatiki pu hao pomu hayekeme. ³⁹Kutupa mo Diu wanda:halina: kenke nane make mo Diutuseleme da pa:ta: make ipikana:ma: pia: ekimanu paeyaota: nikana:ma: wekitisi haloma:me. Kutupa koto hoki naneta: mo haliwekima: ipiki meata: tina: tamendiao homena: lememe. ⁴⁰Kutu pimipate hoto tepona: wina: laata: Koda:ma: paa mea tiaota: peneme yao walea:me. ⁴¹Wanda:hali paeyaoma: handena: na leke pa Koda:ma: amba:la talopu mieke wanda:halima: homeke handena: lea:me. Nikita: ipika: la haloloma: haliweki haloma:me. Ipika: homa paa tiaoa a:paata: nikana:ma: ipiki ameḷe ne noma:me. ⁴²Kutupa ipikana:ma: niki pa:ta: mana: alo hata: alota: dupae. Wanda:hali pa:ta: pi walemeka:na:ta: Koda:ma: Ita: homa:la: wanda:hali make pa haleme wanda:hali make ika: pi yokaalu peaalo polo hali mea hano lea:me lapa:peke lea:me. ⁴³Mo hande potopede haliweki paeyaoma: ipiki pa:ta: lemeke ekita: dupae. Hali epima: ipika: pi miniki haya:ka:na:ta: kota: ipika: bikina: mo hoke hau piekeeki pa tombuaasa:eki milieke lemekeme leekeme.

Diendaili wanda:halima: Holi Sipitidi mimikieki

⁴⁴Pidama: koto pimanu alo haena: kone mo Holi Sipitidima: koto opimiki wanda:hali paeyao pa:ta: hola:pa:niaeyekeme. ⁴⁵Hande Pida ameḷe a:pa haemeke Ketiso haliwekima: Diu haliweki kone leke opa wotu handaake wimikime. Koda:ma: mo Diendaili wanda:hali pa:ta: kone mo Holi Sipitidi haleeke handa pimikime. ⁴⁶Mo wanda:halima: da ma:nda: ma:nda:na: pi kone pa laaka:na: Koda:na: pi laemekeme. Kutupa Pidama: alota: ⁴⁷Hali epima: do wanda:hali pa:ta: ikalima: bapitaisi hau na pina: lapeke ya:la:pe. Nika: kone Holi Sipitidi muma: tupa: ta mimi handa:pe leekeme. ⁴⁸Kutupa Pidama: koto wanda:hali Yesu Ketisona: bikina: bapitaisi peaapa:pekee leekeme. Kutupa ikana:ma: Pida pa:ta: nate mandaneeki do pa:ta: hamana:e laa honke lemekeme.

Pidama: Diutuseleme haemeke Ketiso wanda:hali la haleekeeki

11 ¹Mo Diudia nane haemeke aposolo haliweki paeyao pa:ta: make Ketiso wanda:hali make iki paeyaoma:ta: mo Diendaili

wanda:halima: make Koda:na: pi mimiki ekita: opimikime. ²Pidata: oli Diutuseleme da nane peeke pita:ta: hande Diendaili haliweki pa:ta: sekemesaisi hau peaaluekema: hone wimiki haliwekima: Pidama: pieke hauna: lota: pitolo dupa lemekeme. ³Nakana:ma:ta: mo sekemesaisi hau na piki Diendaili haliwekina: da pa:ta: pelia hao ne mandakena: nemekeme la lemekeme. ⁴Koto lemeke handaata: Pidama:ta: amba: pieke haumanu kini pu mea kutupa mo pieke haumanu paeyao mo haliweki pa:ta: la haleeke ekita: dupae.

⁵Ita: mo Diopa daoni pa:ta: hata: yeni pitolo pitono upama: piki nono pea handoa: ekita: dupae. Dapolo dau tiekema: handeke ale lopa:niaeya:eki handoa:me. Oli ya nane honiki tonkopu yola: mea wia hata: hande dau I haowa: ale teke pa:ta: lopa:niao wia:me. ⁶Kutu pia: ekita: Ima: mo dau tukiki nane weni weni naa wotu handoa:me. Da ma:na:sunu make sayale ma:na: yeti ala:ta: ala:ta:sunu make ti katakena: ula: keto ala:ta: ala:ta:manu make ya pa:ta: pomina:la: basunu make paeyao handoa:me. ⁷Kotoeki handaata: pi hola:makema: kone I pa:ta: dupa lea:eki opua:me. Pidao. Tiao. Koto alemanu lia nae lea:me. ⁸Koto lea:pate Ima: alota: Tekehalio. Ota: dia:me. Nindi peala: ale ya:leke hoeya: pea hata: kutupiki ne hoto homeke a:nda: na nolome laa loa:me. ⁹Hande pi hola:makema: kone oli ya nane hata: paa la:niaaso alota: Aleta: ma:nda: Koda:ma: ana:na: napeke ya:la:me lea:ka:na:ta: nakana:ma: napeke na ya:la: alee pi na lapeke lea:me. ¹⁰Koto pia: hauta: hoto tepo pia:me. Koto hande alemanu paeyao oli ya nane pa yola: mia:me. ¹¹Kotoeki peata: I pelia haowa: da pa:ta: hali tepo kuta kone opolo epememe. Koto hali tepota: mo Sesatia nane hayeke hali homekema: I pa:ta: tapaeyekeme. ¹²Hande Holi Sipitidima: I pa:ta: alota: Hone ma:nda: na wiki koto haliweki amele mandakena: pupe lea:me. Koto hande Diopa nane haleme kametiti yunki mindiki hata: haliweki I amele mandakena: Sesatia da nane opolo puaata: Koniliesina: da pa:ta: honda: pambolo poma:me. ¹³Kutupa ipikana:ma:ta: niki pa:ta: enisolo ma:nda:ma: ipika: da pa:ta: a:pa hata: ipiki pa:ta: leekeeki dupa lea:me laa niki pa:ta: la kia:me. Diopa da nane hali ma:nda: tapae laa hali ma:nda: ipika: ota: bikita: Saimono Pida koto hali wi lolo pena: tapae laa lea:me. ¹⁴Koto halima: neke pa:ta: lolo pa:la: pima:ta: neke make naka: da pa:ta: haleme wanda:hali paeyao tonka:na: da:taalieke laa lea:me. ¹⁵Koto laata: pi kini pu mea walolo hano hande Holi Sipitidita: amba: hande titi panake pa:ta: niki pa:ta: holopea: tupa: koto tupa: kone iki pa:ta: make holopea:me. ¹⁶Kutu pia:ta: hande Tekehalima: lea: alee hone ua:me dupae. Dionima:ta: ikalima: iki bapitaisi peao hayekepate Koda:ma: Holi Sipitidima: iki bapitaisi peaalieke laa lea:me. ¹⁷Nikana:ma:ta: hande Tekehali Yesu Ketiso pa:ta: amba: hone tulaome pita:ta: Koda:ma: niki kia: ekita: kotoeki kone mo Diendaili wanda:hali pa:ta: make halea:me. Koda:ma: pita:la: ekita: sa:sa:

pua:ka:na:ta: kota: Ita: epipe. Dia:me. Sa:sa: pea:peke na ya:la:me laa leekeme.

¹⁸Mo haliwekima: Pidama: leekeeki opuaata: ika: lota: lota: pimiki pimanu tunkulata: Koda:na: pi laaso hata: alota: Koda:ma:ta: mo Diendaili wanda:halima: make hone ma:nda: la:ka:la: mina wia da:ta:la:eki mea:pa:peke pota: lombolo piekeme lemekeme.

Mo A:ndioko Siosi

¹⁹Hande Sidipeni lia Ketiso wanda:hali luekema: pimiki pita: da mina:pa:lao pemeke wanda:halita: mo Pinisia nane make Saipotasi nane make A:ndioko nane make pulu hata: Diu wanda:hali pa:ta: homeke pi wala:tiki pimikime. ²⁰Kutu pimikipate mandane haliwekima: Saipotasi Saitini yaapo nane haemeke haliwekima: A:ndioko da pa:ta: opolo a:paata: mo Tekehali Yesuna: pi Kitiki wanda:hali pa:ta: make wala:tiki pimikime. ²¹Kutupa Koda:ma: mo haliweki tamba: minolo haena: wanda:hali wopuma: pi meaata: Tekehali pa:ta: la:ka:la pemekeme.

²²Mo Diutuseleme siosi tapakema: handeeki pi opuaata: kutupa oli A:ndioko da pa:ta: Banabasi tapaemekeme. ²³Banabasita: oli da opolo puaata: Koda:ma: epeaeyekeeki handaata: ta:na:ma: wopu homeekeme. Kutupa paeyao pa:ta: Tekehalina: pi daqla hata: wopu miniki hao hapa:peke laa pi waleekeme. ²⁴Banabasita: ipikita: epeke hali hata: Koda:na: pi wopu miniki hayeketa: Holi Sipitidima: ipiki tumbaeyekeme. Kutupa wanda:hali wopu Tekehali pa:ta: apa:tao ta:ma:ni pea haemekeme. ²⁵Koto ekina: Banabasima: mo Tasa:si da nane Solo weilu peekeme. ²⁶Kutupa handa: wiata: mo A:ndioko da pa:ta: hatuku epeekeme. Bapi homeke koto pa:ta: hata: mo siosi tapake ameḷe pi hotu haota: wanda:hali wopu pi walo haepekeme. Koto da pa:ta: pi mimiki wanda:hali ikita: mo Ketiso wanda:halie laa mo koto bikita: koto da pa:ta: kini pu mimikime.

²⁷Koto dina:ta: mandane potopede haliwekita: Diutuseleme da hao oni A:ndioko da opolo epemekeme. ²⁸Kutupa homeke halita: Akipasima: mo Holi Sipitidima: la halolo haena: tiao alota: Tea: ki tieke kenke paeyao nane ipilieke laa waleekeme. Kutupa mo Kolodiusima: Sisa hayeke natena: kutu piekeme. ²⁹Kutupa mo disaipolo wanda:halima: hone wia alota: Nika: Diudia nane haleme kametiti tamba: mumana: paeyaoma: ana:na: halomana:e lemekeme. ³⁰Koto ekina: kotoeki peata: oli siosi tondiki haliweki pa:ta: Banabasi Solo yaapoma: mea puaena: laa tapaemekeme.

Tanda wopu minelemeeki

12 ¹Koto pita:ta: hande kini hali Hetodima: mandane siosi tapake haliweki da:ka:pa: miniekeme. ²Ipikana:ma: Dionina: hameke Dia:mesita: kepete hokuluma: liekeme. ³Kutupa Diu wanda:halima: ta:na:ma: homemeke handa Pida make da:ka:pa: miniekeme. Mo hande

Na Pombei Yaake Palaowa Nemeke pita: piekeme. ⁴Kutupa da:ka:pa: minata: dipula mea lopao ami haliweki mandane tonkopu mandane tonkopu mandane tonkopu haliwekita: kade hatiki pina: leekeme. Ipika: honema:ta: mo hande Lombe Pupa Yapeeke pita: paeya:ka:na:ta: wanda:hali pa:ta: mea a:pa walueke hone wiekeme. ⁵Koto ekina: Pidata: dipula da pa:ta: pa pitina: leekepate mo siosi tapake wanda:halima: Koda: pa:ta: Pida yeni wopu pea:tiki pimikime.

Pida dipula pao tapaeyekeeki

⁶Hetodima: Pida mea a:pa waluekema: haena: timba kone Pidata: mo ami hali yaapo ame^{le} seni pu yaapoma: endialu pea tukiki pa:ta: peliekeme. Kutupa pota: hama: nane hata: kade haliwekima: mo dipula da handeteke hatiki ombu pimikime. ⁷Kuta kone Tekehalina: enisolo homeke epeketa: mo da panda: pa:ta: pa^a tieke piekeme. Kutupa ipikana:ma: Pida a:pa lu tiaaso alota: Aⁱ tia^e leekeme. Kutupa hande seni pumanu ipika: kiki pa:ta: kone tunkulupa lopa: lopa: piekeme. ⁸Kutupa mo enisoloma: ipiki pa:ta: alota: Naka: hako yama anke dake pambae leekeme. Kutu piekeme. Kutupa ipikana:ma: Pida pa:ta: alota: Naka: dau mea dopua I teli mea epoe leekeme. ⁹Kutupa teli mea hama peekeme. Pidama: mo enisoloma: pieke ekita: hone na wiki upama: piki nono piekeme. ¹⁰Kutupa titina: kade hayeke alena: lombei pupa pua koto hoki pa:ta:eki make lombei pupa puaata: mo hande daoni nane peeke ayenima: wepieke pota: kake tieke pa:ta: opolo pepekeke. Kutupa mo hande pota:ta: ipika: kone lombeekeme. Kutupa ipilikita: tunkulupa puaata: pota: homeke yola: mea pepekepate mo enisolota: koto kone Pida mina:pa:lao peekeme.

¹¹Koto pita:ta: Pidama: hone wiekeme. Ameta: ota: hone wia handolome leekeme. Tekehalima: ipika: enisolo tapao mo Hetodima: I mia: ekita: mo Diu wanda:halima: I pa:ta: pulu pelemeeke make I tamba: mia:me leekeme.

¹²Koto hone wiata: Dionita: ipika: biki ma:nda: Maka ipika: inkiki Metina: da pa:ta: peekeme. Koto da pa:ta: wanda:hali wopuma: momba:la pita: yeni pu pitimikime. ¹³Kutupa mo pota: kake pa:ta: pua hoto laa kilikili laeyekeme. Kutupa wandiki ma:nda: Loudama: lombolo peekepate ¹⁴Pidana: pi make meata: ta:na:ma: wopu homolo hata: pota: na lombeke da tukiki pa:ta: anke hao pua Pidata: pota: kake pa:ta: a:pa hala:me leekeme. ¹⁵Ikana:ma: ipiki pa:ta: alota: Neketa: keaaso alee lemekepate ipikana:ma: alota: Ota: loa:me leekeme. Ikana:ma: alota: Ipika: enisolo hata: pa:la:me lemekepate ¹⁶Pidama: kilikili laaso haena: pua pota: lomba Pida handolo hata: penkilipa:tia pomua wotu handake wimikime.

¹⁷Kutu pimikipate Pidama: kikima: kone pi na lapee leekeme. Kutupa Tekehalima: mo dipula da pa:ta: hatuku epeeke pi la haleekeme. Kutupa Pidama: alota: Dia:mesi pa:ta: make Ketiso kametiti pa:ta: make do pi la hala:pa:peke leekeme. Kutupa mina:pa:lao pua da ma:nda: pa:ta: peekeme.

¹⁸Da kelepeeketa: mo hande ami haliwekima: Pida na pitieke handa hone ti yokemekeme. ¹⁹Kutupa Hetodima: Pida weiyekapate na handa: wiekeme. Koto ekina: mo kade haemeke haliweki pa:ta: Ekipa pa:la:pe laa lota: lota: peata: mo haliweki homena: lina: leekeme. Doeki paeyeketa: Hetodi Diudia mina:pa:lao nate mandaneeki Sesatia nane hayekeme.

Hetodi homeekeeki

²⁰Hetodima: Taiya Saidoni da yaapo pa:ta: haemeke wanda:hali pa:ta: mineke tieke wopu pankeekeme. Koto ekina: mo da yaapo pa:ta: haemeke mandane haliwekima: apa:tao Hetodi handolo pemekeme. Titina: amba:la mo kini halina: da handeteke hayeke hali Ba:lasitusita: ika: a:nda: liaena:yeke ipiki ameḷe pi lolo pemekeme. Mo halima: ika: pi opiekeme. Kotoeki pea:ta: a:nda: polumana:e laa Hetodi pa:ta: honke lolo pemekeme. Ika: wanda:halina: neta: Hetodima: handeteke hayeke kenke pa:ta: mu haemeke ekina:yeke lemekeme.

²¹Hetodima: la: wieke nate ma:nda:na: kini halima: ipika: yamo haya: aka:manu yamaata: ipika: yama pitu hayeke seana: pita: wanda:hali pa:ta: pi leekeme. ²²Wanda:halima: opuaata: anekema: wi la alu alu pitolo alota: Dota: ota: halima: na ala:me laa koda: ma:nda:ma: ala:pate ya:la:me lemekeme. ²³Hetodima:ta: wanda:halima: Koda:na: pi na laena: leke pa ipika: pi kone laena: leeke handaata: kuta kone Tekehalina: enisoloma: Hetodi yeni tonda:pa: mina: leekeme. Kutupa pipi manuma: weleke tunkula: mepi naata: homeekeme.

²⁴Kutu pitolo haena: kone Koda:na: pi mandane mandane wanda:hali paeyao pa:ta: daeyatia peekeme.

²⁵Banabasi Solo yaapoma: mo Diutuseleme da pa:ta: pea:peke ekimanu pu paeyaota: pa la:ka:la Dioni Maka make hatuku mandakena: pemekeme.

Banabasi Solo yaapo meata: tapaemekeeki

13 ¹Mo A:ndioko siosi tapake pa:ta: mandane potopede haliweki make pi walo haemeke haliweki make haemekeme. Koda:na: pi lao hayeke Banabasi make Simioni biki ma:nda: Naidia make Saitini hali Lusiasi make hande you hali Hetodina: yankeke hali homeke Maneini make Solo make haemekeme. ²Kutupa Tekehali pa:ta: ne na neke panda:puniaaso haena: mo Holi Sipitidima: alota: Banabasi Solo yaapo yaka walo polo e pokaena:yeketa: pa nane haena: lape leekeme. ³Kutupa pa ne na neke yeni peaata: mo hali yaapona: youna: kiki wiata: hande leeke e pokaena: pena: tapaemekeme.

Saipotasi haepekeeki

⁴Koto ekina: hande hali yaapota: mo Holi Sipitidima: tapaaso haena: oni Selusia nane pepekeeme. Koto pa:ta: opolo pua Saipotasi nane palai

kawaso tiekena: pita pepekekeme. ⁵Kutupa Salamisa da nane opolo puaata: Diu haliwekina: pi hotu haemeke damanu pa:ta: Koda:na: pi ale waloendi pu haepkekeme. Dioni Makama: make ipiliki petoloendi pu hayekeme.

⁶Mo hoki paeyao pa:ta: waloendi pu haota: mo Peiposi da nane puaata: tio hali homeke bikita: Ba Yesu handepkekeme. Ipikita: Diu hali hata: pa yayapiki potopede hayekeme. ⁷Koto halita: mo hokina: kapomani you hali Sesiasi Polasi yaapo amele hao hayeke halie. Mo Sesiasi Polasi ipikita: hone wopu lenkena: pea u hayeke halie. Mo kapomani you halima: Koda:na: pi opuluekema: Banabasi Solo yaapo ipiki pa:ta: epena: wi leekeme. ⁸Hali yaapo pepekepate mo tio hali Elimasima: mo Kitiki pi laa koto tio halina: bikita: Elimasie ipikana:ma:ta: Banabasi Solo yaapo sa:sa: puluekema: taapekekeme. Mo kapomanina: you halima: Tekehali pa:ta: hone tulaasa:eki pao la:ka:la mina haena: loluekema: taapekekeme. ⁹Kutu pieke handa Solo ipika: biki ma:nda: Polo ipikana:ma:ta: Holi Sipitidima: ipiki tumba pitina: mo tio hali handaake wia alota: ¹⁰Neketa: Sadanina: halie. Epeke alemanu paeyao pa:ta: a:nda: lu halemee. Mo hoke hoke yayapiki haumanu pita:la:eki neke pa:ta: tumba pila:me laata: Tekehalina: ota: pimanu kone nakana:ma:ta: yayapiki pimanu laa la:ka:laluekema: taapo haleme. ¹¹Koto ekina: ameta: Tekehalima: neke liekee. Kutupa neketa: leke holupiki hali hao hata:ta: nate paa ai na handilipikie laa leekeme.

Poloma: koto alo haena: kone timba:la: pambeke koama: handeke alema: Elimasina: leke telipina: holu peaeyekeme. Ma:nda:ma: ipika: kiki yola: mea mina pena:yeke kikima: hali weiya:tiki pomiekeme. ¹²Mo kapomanina: you halima:ta: kutu piekeeki hando haota: hone tulaeyekeme. Tekehalina: pi waleekeeki opitolo hata: penkilipa:tia pomiekeme.

Pisidia nane hayeke da A:ndioko da pa:ta: pepekeeki

¹³Polo amele mandakena: pemeke haliwekita: palai kawaso tiekena: pitata: mo Peiposi da mina:pa:lao mo Pa:mbilia nane hayeke da Peka pa:ta: opolo pemekekeme. Koto pa:ta: opolo pemekepate Dioni Makata: iki mina:pa:lao Diutuseleme nane pa la:ka:la peekeme. ¹⁴Peka da mina:pa:lao puaata: mo Pisidia da nane hayeke da A:ndioko da pa:ta: opolo puaata: mo Hoto Pila: Natena: mo haliwekita: mo Diu haliwekina: pi hotu haemeke da pa:ta: honda: pamba pua pitimikime. ¹⁵Hali ma:nda:ma: mo Mosesima: wape pea ula: Lo Pimanu make mo potopede haliwekima: wape pea ula: pimanu make yata:pa haena:ta: mo pi hotu haemeke da you haliwekima: Polo ameda pa:ta: pi la:moneaaso alota: Kame titio. Wanda:hali honkopu hao halo pa:la: pi lapa:peke yea:ka:na:ta: kota: loa:mina:e hone witoloma:me lemekeme. ¹⁶Koto lemeke Poloma: tiao hata: kiki mea a:meiyao pi dupa waleekeme.

Ya tapake Isulai wanda:hali iki make Koda: pa:ta: panda:puniao yeni pu haleme Diendaili wanda:hali paeyao iki make Ima: alo pi opua:pe laata: ¹⁷Koto Isulai tapake wanda:halina: Koda:ma: nika: apa:mei ameda mea haena: laata: mo Idiepi kenke nane da ma:nda: wanda:hali hata: kone tapake tieke wanda:hali hamina: leekeme. Koda:ma: ipika: wele wotu pita:la: ekima: koto wanda:hali Idiepi nane mina:pa:la: hatuku puaata: ¹⁸mo hapu hayeke alena: bapi 40 mo wanda:hali koto pa:ta: hata: ikita: ka:nda:ma: homo hatiki pimikipate Koda:ma: handeteke hatiki pu hayekeme. ¹⁹Mo Keinani kenke pa:ta: haemeke tapake watake hata: wanda:hali ipikana:ma: hoeyaota: ipika: wanda:halita: koto kenke teke wanda:hali haena: leekeme. ²⁰Kutu pu paeyaasa: ekina: bapi manuta: pa 450manu yapeekeme.

Kutupa wetepe naneta: ipikana:ma: iki pa:ta: pi yokaalu peao haemeke teke haliweki haena: loma: loma: pua:tiki a:pa mo potopede hali Samuele ipiki a:pa hayekeme. ²¹Mo wanda:halima: Nika: kini hali ma:nda: haena:e laa honke lemeke handa Koda:ma: iki pa:ta: Solo mea haena: leekeme. Ipikita: Benisamini tapake hali Kisina: eieyeke hata: ika: kini hali haena: yapeeke bapi manuta: 40e. ²²Kutu piekepate Koda:ma: Solo yoka pa nane haena: laa Deipidi meata: kini hali haena: leekeme. Koda:ma: Deipidi hayekeeki handaata: pi dupa leekeme. Ima: handolo alota: dupae. Diesina: eieyeke Deipidita: ipika: hala:eki handolo hata: Ima: hone pa:la:me laata: koto halima:ta: Ima: hone pa:la:eki paeyao ipikana:ma: pilieke la leekeme. ²³Hande Deipidina: tapake hali Yesuta: Koda:ma: la: wieke tupa: Isulai wanda:halina: Da:taala: Hali haena: la:la:me. ²⁴Yesuma: e a*ǎ* na kini pu mea pokeeke haena:ta: Dionima: Isulai wanda:hali paeyao pa:ta: pi waleekeme. Ika: hoke hau pimiki ekimanu mina:pa:laota: bapitaisi pina:yeke pi waleekeme. ²⁵Kutupa Dionima: ipika: e poko paeyaaluekema: hata: wanda:hali pa:ta: alota: Ika: honema: I halo ekita: epi hone witelemepe. Ikana:ma: yu wia haleme halita: I dia:ya:la:pate handa:pe. Yaka hoki nane ipula:me. Koto ipula: halina: anke daketa: Ima: holawaapeketa: ana: na pa:la:me laa leekeme.

²⁶Eipoloha:ma: tapake haliweki ya kametitio. Koda: pa:ta: panda:puniao yeni pu haleme Diendaili wanda:hali paeyao iki make Koda:ma: do hande niki da:taapeke ya:la: pi niki pa:ta: epena: la:la:me. ²⁷Mo Diutuseleme da pa:ta: haleme wanda:halima: make ika: you haliwekima: make Yesuta: wanda:hali Da:taasa: Hali hala: ekita: hone na wimikime. Mo Hoto Pila: Natemanu paeyaona: mo hande potopede haliwekima: wape pea ula: ekimanu yata:po halemeeki make hone wopu na wilimime. Kutu pimikipate ikana:ma:ta: Yesuta: lia homaemeke ekima: mo hande potopede haliwekima: wape pea ula:eki kone yaemekeme. ²⁸Kutupa ikana:ma: Yesu lia homaaluekema:ta: pa:la:eki teke ma:nda: na handa: wiki kone Pailedi pa:ta: pua honke alo alota: Yesu homae laa honke lemekeme.

²⁹Kutupa hande Baibolo bukana: Yesu pa:ta: pulu piekeeki wape pea ula:eki kone ikana:ma: pu paeyaemekeme. Mandane haliwekima:ta: Yesu toko mo a:ka:tei wapepiki tina: endiaemekeme alena: pua honda: mea pua lapa: pimikime. ³⁰Kutu pimikipate Koda:ma: mo lapa: wieke alena: Yesu pa mea tiaeyekeme. ³¹Kutupa ipikita: ipiki ame_{le} mandakena: Ka:lili nane hao Diutuseleme da pa:ta: pemeke wanda:hali pa:ta: ipiki handena: hoto elekeeleke peneme yao ipika: leke mineke wala:tiki piekeme. Ameta: koto wanda:halita: ika: Yesu handemeeki Isulai wanda:hali pa:ta: la halele wanda:hali halememe. ³²⁻³³Kutupa dikana:ma: make koto hande Pi Seliapo iki pa:ta: la kuluekema: a:pa halopa:me. Koda:ma: make nika: apa:mei ameda pa:ta: pi la: wiekeeki ameta: ika: wekiwandiki titi niki pa:ta: peaowala:me. Yesu da:taala: ekima:ta: nika:eki peaowala:me. Hande hoto yaapo peao wape pieke Emeli pa:ta: wape pa:la: tupa: dupae.

Neketa: yaka Wekie. Ame do natena: Ita: naka: Apa: halome laa wape pa:la:me. ³⁴Kutupa Koda:ma: Yesu lapa: wieke alena: mea tiaoa pa hoto ma:nda: a:nda: paa na homolo pieke ekina: Koda:ma: pi dupa leekeme.

Hande Deipidi pa:ta: Ima: pi la: ulueki kone Ima: epeke yakopiki hauma: neke ota: epeaalueke laa wape pa:la:me. ³⁵Kutupa make mo Baibolo bukana: pa ma:nda:ma: Koda: pa:ta: pi alo hata: dupa wape pa:la:me.

Naka: Yakopiki Halina: loke na tandepena: lelipikie laa wape pa:la:me. ³⁶Deipidi ipika: hayeke pita:ta: Koda:na: hone pa:la: ekimanu pia:tiki pu hao wetepena: homeekeme. Ipika: apa:mei ameda lapa: pimiki alena: ipiki make koto pa:ta: lapa: pimikipate ipika: loke make tandeppeekeme. ³⁷Kutu piekepate Koda:ma: lapa: wieke alena: paa mea tiaeyeke halita: ipika: loke na tandeppeekeme. ³⁸⁻³⁹Ya kametitio. Iki paeyaoma: doeki ota: hone wia:pa:peke. Yesu ipikana:ma: pa:la: ekima: kone ika: hoke hau pimiki ekimanu pa hameke paeyaapeke pi iki pa:ta: waloloma:me. Wanda:hali epi amedama: ipiki pa:ta: hone tulaeya:ka:na:ta: kota: ipika: hoke hau piekeeki manuta: Mosesima: wape pea ula: Lo Pi manuma: ka:la:pa: tapaapeke na ya:la:pate Yesuma: ka:la:pa: tapawalieke. ⁴⁰Koto pa:la: ekina: wotu handeteke hapa:peke. Mo hande potopede haliwekima: leeke ekimanu iki pa:ta: a:paama:na: loa:me. Dupa

⁴¹Koda:ma: la:la: pimanu pa:ta: pi la la pu haleme wanda:halio. Handa:pe.

Kutupa handolo hata: penkilipa:tia pomua ota: homa:pa:pekee. Iki haleme dina:ta: Ima: pokolo polo eta: ikana:ma: hone na wilimikie. Ma:nda:ma: iki pa:ta: la kina: kone opua hone na tulaalimikie laa wape pa:la:me.

⁴²Solo Banabasi yaapota: hama: nane pulu haena: wanda:halima: ipiliki pa:ta: alota: Hande lepe pi mo Hoto Pila: Nate ma:nda:na: make pa

lopena:e laa honke lemekeme. ⁴³Kutupa mo pi hotu haemeke da pa:ta: pi hotia paeyeketa: Diu haliweki wopu make Koda: pa:ta: hone wopu u haemeke Diendaili haliweki wopu make Polo Banabasi yaapo teli mea pemekeme. Kutupa ipilikana:ma: mo haliweki pa:ta: pi laata: Koda:na: pa a:ta:ma: homa:la:eki honkopu hao wotu miniki hao haena: pi walepekeme.

⁴⁴Kutupa mo hande Hoto Pila: Nate ma:nda:na: mo daoni nane wanda:hali paeyao Koda:na: pi opuluekema: mombelemekeme. ⁴⁵Kutu pimikipate mo Diu haliwekima: mo wanda:hali paeyao handaata: honditi pitolo hata: Poloma: leeke pita: Ya pi ala:me laa ipiki pa:ta: pi la la pimikime. ⁴⁶Kutupa Solo pita: Banabasi yaapoma: paala:ma: na homeke hata: pi alo alota: Iki pa:ta: amba:la Koda:na: pi ale wala:peke ya:la:pateo. Ikana:ma: kiaaso hata: Nikita: deto hala:eki mea:peke na ya:la:me alemeke handaata: kota: handa:pe. Mo Diendaili wanda:hali pa:ta: walo pulupa:me lepekeme. ⁴⁷Pa ekipeke Koda:ma: dupape laa niki pa:ta: leeke ekita: dupae.

Ikita: mo Diendaili wanda:halina: paꝯ pita:la:eki hamina: la:la:me leekeme.

Ikana:ma: mo kenke honiki nane pa:ta:manu da:taasa:eki mea pomina: la:la:me leekeme.

⁴⁸Kutupa mo Diendaili wanda:halima: koto pi opuaata: ta:na:ma: homolo hata: mo Koda:na: pi laemekeme. Kutupa deto hala:eki mulu pimiki wanda:halima: pi mimikime.

⁴⁹Kutupa Tekehalina: pi aleta: da paeyao pa:ta: kende tia wiekeme. ⁵⁰Kutu piekepate hande Diu haliwekima: mo Koda: pa:ta: hone wopu u haemeke wanda: tieke tieke mandaneeki manuma: make mo daonina: you haliwekima: make Polo Banabasi yaapo ameꝯ a:nda: lina:yeke sutiaemekeme. Kutupa koto da nane mina:pa:lao pena:yeke tolu limikime. ⁵¹Kutu pimikipate mo hali yaapoma: ipilika: ankena: taleeke dokolota: koto A:ndioko wanda:hali pa:ta: tandelaata: Aikoniomo da nane pepekeme. ⁵²Kutupa mo disaipolo wanda:halima: Holi Sipitidima: tumba pita: ta:na:ma: homa: tiaaso haena: haemekeme.

Aikoniomo da pa:ta: haepekeeki

14 ¹Kutupa mo Aikoniomo da pa:ta: mo Diu haliwekina: pi hotu haemeke da pa:ta: telipina: honda: pambepekeme. Kutupa pi epeke tupa: walepeke handa Diu wanda:hali wopu make Kitiki wanda:hali wopu make Koda:na: pi mimikime. ²Kutu pimiki handa pi na miki Diu haliwekima: mo Diendaili haliweki sutiaaso hata: ika: hone dunki peao Ketiso wanda:hali pa:ta: hoke hone wina:yeke lemekeme. ³Kutupa Polo Banabasi yaapoma: koto pa:ta: hao hata: paala:ma: na homeke Tekehali Koda:na: pi wala:tiki pipikime. Kutupa Tekehalima: ipika: pa a:ta:ma: homa:la: pi wanda:hali pa:ta: peneme yaaluekema: mo hali yaapoma:

wele peaaso hata: na hando haemeke ekimanu pina: leekeme. ⁴Kutu piekepate mo daoni wanda:halita: mandane aposolo hali yaapo pa:ta: tala:tiki mandane wanda:halita: Diu wanda:hali ameḷe tala:tiki pimikime. ⁵Kutupa mandane Diu haliweki pita: Diendaili haliweki yaapoma: ika: you haliwekima: A:pa:la:me alo haena: mo Solo Banabasi yaapo hoeyao toopima: luekema: tome tome pambemekepate ⁶mo hali yaapoma: opuaata: mo Laikonia nane haepeke Lisita Debi da yaapo pa:ta: make mo topu damanu pa:ta: make pindipa puata: ⁷mo hande Pi Seliapo wala:tiki pipikime.

Lisita Debi da yaapo pa:ta: haepekeeki

⁸Kutupa mo Lisita da pa:ta: ankena: pua:peke na yeeke hali pitiekeme. Ipikita: hoto ma:nda: a:nda: ankena: na peekeme. Mendieke natena: kone ota: hoeya: paleke mendiekeme. ⁹Ipikana:ma: Poloma: pi alo haena: pi opiekekeme. Kutupa Poloma: ipiki pa:ta: wotu handaata: Do halita: Koda:ma: epeaena:yeke hone tulaapeke ya:la:me hone witolo hata: ¹⁰pi anekema: alota: Tiao naka: anke tindipao hae leekeme. Kutupa mo hande halita: koto kone tindipulu bao tiao peekeme. ¹¹Wanda:hali wopuma: Poloma: piekeeki handaata: Laikonia da pi la wi alo hata: alota: Koda:manu ota: hali leke niki pa:ta: a:pa pia:ka:ta:me lemekeme. ¹²Banabasina: biki ma:nda: Siusi lemekeme. Kutupa Polo ipikita: titina: pi waleeke hali yeeke handaata: ipika: bikita: Hemesi lemekeme. ¹³Kutupa mo poloko nane temoko da ma:nda: hayekeme. Koto dana: koda: Siusi pa:ta: yeni peao hayeke halima: hali kaomanu make palapalama: au laemeke ekimanu make pota: kake tieke pa:ta: mea a:pa kutupa Polo Banabasi yaapo pa:ta: mo wanda:hali ameḷe mo kaomanu yeni pitolo lia haluekema: hone wimikime.

¹⁴Kutu pimikipate Polo Banabasi yaapoma: opuaata: ipilika: dau sinkipa: minalu pea mo wanda:hali tukiki pa:ta: anke hao pua wi alo alota: ¹⁵Haliwekio. Ekipeke koto hau pitelemepe lepekeme. Diki make ikima: handeke kenke hali yaapoe lepekeme. Do pitelemeeki manuta: paekie lepekeme. Ikana:ma: do hau mina:pa:lamina:yeke dikita: Pi Seliapo mea a:pa pupa:me lepekeme. Do hau pao do ya kenke dawala ikali make tukiki pa:ta: ula: alemanu paeyao make wepia haena: la:la: deto hala: Koda: pa:ta: la:ka:la epoemena:yeke a:pa pupa:me lepekeme. ¹⁶Amba: haemeke haliwekita: ika: hone pa:la: hau tukiki pa:ta: haena:yeke pina: leekepate ¹⁷pa ipika: hala:eki waluekema: peneme yaeyekeme dupa. Epeke hau pia:tiki pitolo hata: ipikana:ma: oli ya nanema: lako epena: alo hata: bapina: ika: e ala:ta: ala:ta: opaatiki pea kutupa nema: make ta:na:ma: homa:la: hauma: make iki ta:na:ma: homatiki pita:la:me lepekeme. ¹⁸Koto pi lepekepate mo wanda:halima: hande kaomanu lia haluekema: taapemekepate paemekeme.

¹⁹Kutupa A:ndioko Aikoniomo Diu haliweki a:paata: mo wanda:hali sutiaota: Polo toopima: liata: ota: homa:la:me laa lu yola daoni hama: nane pemekeme. ²⁰Kutu pimikipate mo pi mimiki haliweki ipiki wieke alena: momba:la haena: Polota: tiao mo daoni tukiki pa:ta: paa peekeme. Kutupa da kelepeeketa: Banabasi yaapo mo Debi da nane pemekeme.

Hande Sitia nane hayeke da A:ndioko nane paa pepekeeki

²¹Kutupa Polo Banabasi yaapoma: koto da pa:ta: mo hande Pi Seliapo walaka:na: disaipolo wanda:hali wopu haena: laata: oli hande Lisita Aikoniomo A:ndioko damanu paeyao nane la:ka:la puaata: ²²Ketiso wanda:hali honkopu haena: alo hata: pi walolo alota: Pi wotu miniki hao hapa:pekealeo laata: Nikita: ka:nda:ma: homa:la:eki wotu meata: Koda: ipika: Kilu Tombuao Hala: ekina: honda: pambulumeke lepekeme. ²³Polo Banabasi yaapoma: mo siosi tapake handeteke haena: tondiki haliweki tamba: mipi peaata: kutupa ne na neke yeni pitolo hata: mo hande Koda: pa:ta: hone tulaasa: wanda:hali Koda:ma: handeteke haena: lepekeme.

²⁴Kutupa Pisidia nane pua lombei pupa Pa:mbilia nane opolo pepekeeme. ²⁵Kutupa Peka da pa:ta: pi walaka:na: A:talia da nane puniaepkekeme. ²⁶Kutupa koto hao palai kawasona: pita hande A:ndioko da pa:ta: pepekeeme. Koto data: amba: kone mo Koda:na: a:ta:ma: homa:la:eki minolo hata: ipika: pi walena:yeke tapaemeke haliweki pa:ta:ta: pi wala paeyeke handa paa opolo epepekeme.

²⁷Kutupa opolo a:paata: siosi tapake wanda:hali mombelena: laata: Koda:ma: Diendaili wanda:halima: pi mina:yeke pota: lombeekeeki make walepekeme. ²⁸Kutupa mo Ketiso wanda:hali ameḷe hao hatiki pimikime.

Diutuseleme da pa:ta: pi hotimikieki

15 ¹Kutupa mandane Diudia nane haemeke haliwekima: koto pa:ta: hao hola:pa:nini pea a:pa Ketiso wanda:hali pa:ta: pi walolo alota: Mo hande Mosesima: waleeke sekemesaisi hau na pimika:na:ta: ikita: deto hala: ekita: na milimikie laa lemekeme. ²Koto lemeke ekina: Polo Banabasi yaapoma: mo haliweki ameḷe ka:nda:piki pi tieke lepeketa: hande A:ndioko Ketiso tapake haliwekima: Polo Banabasi yaapo make mandane haliwekima: mo Diutuseleme haemeke aposolo haliweki pa:ta: make mo handeteke haemeke tondiki haliweki pa:ta: make hande walemeke pi hotulu pena:yeke mimikime.

³Koto ekina: mo siosi tapakema: tapaemeketa: pua mo Pinisia nane make Sametia nane make pomu lopa mo Diendaili wanda:halima: Koda: pa:ta: puki la:ka:laemekeeki walolo hata: koto pima: mo Ketiso wanda:hali paeyaota: ta:na:ma: homaemekeme. ⁴Kutupa Diutuseleme da pa:ta: opolo pemeketa: mo aposolo haliweki make tondiki haliwekima: make mo siosi wanda:halima: make ta:na:ma: homolo hata: iki handa: mimikime. Kutupa

Koda:ma: ipiliki pa:ta: pieke ekimanu paeyao walepekepate ⁵mandane Pa:tisi tapake Ketiso haliwekima: tiao alota: Mo wanda:halita: sekemesaisi hau pina: laata: Mosesima: waleeke Lo Pimanu make opina: laata: ana: pa:la:me lemekeme.

⁶Mo hande aposolo haliweki make tondiki haliweki ameḷe mo hande lota: pieke ekina: mombelekekeme. ⁷Pi wotu hotu haota: Pidama: tiao alota: Ya kametitio. Amba: kone iki ameḷe hano Koda:ma: I mea haena: laata: Diendaili wanda:hali pa:ta: mo hande Pi Seliapo walonoyeke pa:la:me. Mo wanda:halima: pi opuaka:na: hone tulaena:yeke pa:la:me. ⁸Kutupa wanda:halina: puki tukiki nane hando hala: Koda:ma:ta: Diendaili wanda:halima: hone tulaasemeeki apa:la:me la walolo hata: niki pa:ta: ka:la: tupa: iki pa:ta: make Holi Sipitidi haleekeme. ⁹Kutu pieke ekima: ipikana:ma:ta: niki Diu wanda:hali make iki Diendaili wanda:hali make ta:ta: ta:ta: pea na haloma:eki waleekeme. Ika: hone tulaemeke ekina: ipikana:ma: ika: hoke haumanu pa paeyaekekeme. ¹⁰Koto ekina: Koda:ma: pa:la:eki handa kone ameta: pa ekipeke Koda: la handuluekema: hone witelemepe. Nika: apa:meima: make nikana:ma: kone make mea:peke na yeke ka:nda: pa:la:eki kone pa ekipeke mo hande hone tulaaseme wanda:hali pa:ta: ka:nda:ma: homena: alemepe. ¹¹Dia:me laata: Nikana:ma: hone tulaasoma: ekita: Koda:ma: Tekehali Yesu ipika: pa a:ta:ma: homa:la: ekima: niki da:taasa:me. Diendaili wanda:hali da:taaso pita:la: tupa: pita:la:me.

¹²Banabasi Polo yaapoma:ta: Koda:ma: ipiliki pa:ta: wele pita:la:eki halaata: mo na hando haemeke ekimanu make wele pieke ekimanu make mo Diendaili wanda:hali pa:ta: pieke ekimanu walolo haena:ta: mo mombelemeke haliwekima: opitolo hata: pi na leke yopu pitimikime. ¹³Pi lo paeyaepeketa: Dia:mesima: ipilika: pi hombo peaaso alota: Ya kametitio. Ima: alo pi opua:pe. ¹⁴Koda:ma: mo Diendaili wanda:hali pa:ta: mandane ekimanu ota: ipika: wanda:hali talopu mea haena: la:la: ekima: iki pa:ta: ipika: epeke hone wita:la:eki niki wala:la:me. Saimonoma: koto la ka:la:me. ¹⁵Mo hande potopede haliwekima: lemeke pi manuta: ota: mandake pimanu la:la:me. Hande Baibolo bukama: la:la: tupa:

¹⁶Tekehalima: alota: Doeki paeya:ka:na:ta: kota: I paa a:pata: Deipidina: howa ula: da Ima: paa mea a:pa a:meiyalueke.

Koto da taake pa:ta: kone Ima: paa epeao mea haena: lolueke.

¹⁷Kutupa mo mandane mandane wanda:hali paeyaoma:ta: Tekehali weilimikie.

Hande Ima: wi lolo Diendaili wanda:halita: ota: yakaeki haena: lolome leekeme.

¹⁸Tekehalima: amba: kone dupiki pi la halaata: koto ala: handa: leekeme.

¹⁹Dia:mesima: pa alo alota: Yaka honema:ta: Koda: pa:ta: la:ka:la: mina haleme Diendaili wanda:halita: nikana:ma: ka:nda:ma: homa:la:eki

na halomana: pea:pa:peke alee. ²⁰Dia:me. Wape ma:nda: pea dupiki pi la halomana: pea:pa:peke alee. Mo toopi tima: wepia ula: koda:manu pa:ta: lia haleeke ma:na: mindiki napeke na yeke suseke hau na piki make wa:ka:ta:pa lita:la: ma:na: yeti na neke we make na napa:peke laa lomana: pea:pa:peke alee. ²¹Mosesima: Lo Pi manuta: mo pi hotu haleme da pa:ta:manu hata:ta: Hoto Pila: Nate paeyaona: kone yata:pa:tiki pu haemekeme. Kutupa make daoni paeyao pa:ta:manu ipika: pimanu wala:tiki pu halememe laa leekeme.

Mo Diendaili Ketiso wanda:hali pa:ta: wape tapaemekeeki

²²Koto pa:la: ekina: mo aposolo haliweki make mo tondiki haliweki make siosi wanda:hali paeyao ameḷe ikana:ma: iki pa:ta: mandane haliweki talopu mea haena: laata: Polo Banabasi yaapo ameḷe hata:ta: mo A:ndioko da pa:ta: tapaaluekema: hone wimikime. Diudasi biki ma:nda: Basabasi meata: Sailasi make talopu mea haena: lemekeme. Mo Ketiso wanda:halima: koto hali yaapo pa:ta: epeke hone u haemekeme. ²³Kutupa do wapeta: mo haliwekima: mea pena: lemekeme. Koto pase tukiki pa:ta: do pi wiekeme.

Nikita: aposolo haliwekima: mo siosina: handeteke haloma: tondiki haliwekima: tonka:na: ika: kametonu hata: do wapema: nika: oli A:ndioko Sitia Silisia nane haleme Diendaili kametiti pa:ta: keiyae aloma:me.

²⁴Nika: da nane haliweki mandaneeki manuma: pi walolo hata: iki ka:nda: peaemeke ekita: opuma:me. Nikana:ma: dupa lapa:peke pi na loma:pate pa ika: konema: iki ka:nda:ma: homaemekeme. ²⁵Koto ekina: nikana:ma: momba:la hata: Mandane haliweki mumana:e laa koto haliweki nika: epeke kame yaapo Banabasi Polo ameḷe iki pa:ta: tapaoma:ka:na:ta: epelieke loma:me.

²⁶Hande hali yaapoma:ta: Tekehali Yesu Ketiso pa:ta: hone wopu witolo hata: ipilika: lokena: hau hone wopu na wiki homeke nono pea haepekeme. ²⁷Koto ekina: Diudasi Sailasi yaapo iki pa:ta: tapaasoma:me. Kutupa ipilikana:ma: kakema: hande pi kone lelipipikie lemekeme.

²⁸Mo Holi Sipitidima: make nika: honema: make iki pa:ta: ka:nda:ma: na homaake pa do pimanu siki homeke a:pa:la:ma: opua:pe aloma:me.

²⁹Toopi tima: wepia ula: ale pa:ta: lia halemeke hoteke ne ala:ta: ala:ta: na neke we make na neke mo da:ka:pe miniki hata: homaasa:eki na neke loke hoeyaasa: hau na piki kutupa koto haumanu na pimika:na:ta: epeke tupa: halimikie aloma:me. A:taloe laa wape pu paeya:me.

³⁰Kutupa mo tapaemeke haliweki oni A:ndioko da nane puaata: Ketiso wanda:hali a:pa mombelena: laaka:na: hande pase halemekeme. ³¹Kutupa yata:paka:na:ta: hande mana: lemekeeki opuaata: ta:na:ma: homemekeme. ³²Kutupa Diudasi Sailasi yaapo potopede hali yaapo hata: kone pi wopu walolo hata:ta: honkopu haena: lepekeme. ³³Kutupa koto pa:ta: hosiki hao hatiki pipikita: mo Ketiso haliwekima: hande titina: amba: kone tapaemeke haliweki pa:ta: epeke tupa: hata: paa tapaemekeme. ³⁴[Pate Sailasina: honema:ta: do pa:ta: pa halueke hone wiekeme.]

³⁵Kutu pimikipate Polo Banabasi yaapo A:ndioko da nane hao haota: haliweki paeyao ameḷe hata: Tekehalina: pi latiki peata: wala:tiki pu haemekeme.

Polo Banabasi yaapo ka:ta:alu pea ta:ta: ta:ta: pipikieki

³⁶Kutupa nate mandaneeki hao Poloma: Banabasi pa:ta: alota: Pana:e amba: hande Tekehalina: pi walopa: da nina: wanda:halita: eki pa:la:pe laa handopana: pana:e leekeme. ³⁷Kutupa Banabasima: Dioni Maka hatuku poluekema: hone wiekepate ³⁸Poloma:ta: hone na wiekeme. Hande Pa:mbilia da nane hata: pi walo poluekema: hone na wiki ipiliki mina:pa:laeeyeke handa ana: na pa:la:me leekeme. ³⁹Kutupa ipilika: pi ta:ta: ta:ta: pea ka:nda:ma: homepeke handa pota: ma:nda:na: ma:nda: pea pota: ma:nda:na: ma:nda: pea pepekeke. Banabasima: Maka ameḷe pita palai kawasona: Saipotasi nane pepekepate ⁴⁰Poloma: Sailasi meaata: Ketiso haliwekima: Koda:na: a:ta:ma: homa:la:eki mina:yeke tapaemekeme. ⁴¹Kutupa puata: Sitia Silisia yaapo nane siosi wanda:hali honkopu haena: alo hata: pomu haepemekeme.

Timodita: Polo Sailasi ameḷe pemekeeki

16 ¹Kutupa mo Debi Lisita da yaapo nane opolo epepekeme. Ketiso hali homeke Timodi koto pa:ta: hayekeme. Ipika: inkikita: Diu wanda:ma: kone pi miniki hayeke wanda:na: eieyeke hayekepate ipika: ateketa: Kitiki hali hayekeme. ²Mo Lisita Aikoniomo da yaapona: Ketiso wanda:halima: Timodi ipika: pi lao haemekeme. ³Poloma: ipika: honema:ta: Timodi yaapo poluekema: mo some meaata: sekemesaisi hau peaepekeme. Mo da nina: haemeke Diu haliwekima: Timodina: ateketa: Kitiki halie laa handemeke handa peaepekeme. ⁴Mo daoni pa:ta:manu pomu lopolo hata: hande Diutuseleme aposolo haliwekima: make handeteke haemeke tondiki haliwekima: make lemeke pi manuta: mo Ketiso wanda:halima: hone wina:yeke la hala:tiki pimikime. ⁵Koto ekina: mo hande siosi tapake manuma: hande pi mina:la: ekina: honkopu honkopu hao nate paeyao daeyaemekeme.

Poloma: upama: piki nono piekeeki

⁶Kutupa mo Pitikia Ka:leisia nane yaapo lombei pupa pemekepate mo Holi Siptidima: mo Eisia nane pi na walena: leekeme. ⁷Kutupa

Maisia nane teke pa:ta: opolo epemekepate Bidinia nane poluekema: pu handemekepate Yesu ipika: Sipitidima: sa:sa: piekeme. ⁸Kutupa Maisia da nane nepoko nanema: paka:lao puaata: lombei pupa puata: Dotoa:si da nane hola:pa:niaemekeme. ⁹Timba upama: piki nono pea Poloma: hali ma:nda: handeekeme. Ma:sedonia hali homekema: ipiki pa:ta: honke alo hata: alota: Ma:sedonia nane niki tamba: mulu a:pa:peke laa leeke some homeke handeekeme. ¹⁰Kutupa hande upama: piki nono pikieki handaata: Koda:ma: hande Pi Seliapo koto wanda:hali pa:ta: walomono lea:me hone witolo hata: mo Ma:sedonia nane poluekema: kuta kone pota: weimikime.

Pilipai wanda: Lidiama: hone la:ka:la: mina wiekeeki

¹¹Dotoa:si da mina:pa:laota: palai kawasona: pita: mo Sa:moteisi da nane tikitikina: opolo puaata: nate ma:nda:na: Nia:polisi da nane opolo poma:me. ¹²Koto pa:ta: hao mina:pa:laota: mo Ma:sedonia nane teke da Pilipai da nane opolo poma:me. Koto da pa:ta: make Loma: haliweki wopu haemekeme. Koto daoni pa:ta: nate mandaneeki haota: ¹³kutupa Hoto Pila: Nate nina: mo daonina: pota: kake tieke pa:ta: tunkulupa pua ikali tea: nane poma:me. Nika: honema:ta: koto alena:ta: yeni pu hala: alena: hone wiaata: kutupa pitiniaio koto pa:ta: a:pa mombelemeke wanda:weki pa:ta: pi pi loma:me. ¹⁴Wanda: homeketa: Lidiama: mo Daetaeda daoni nane wanda: a:pa wepiki alemanu hambo hatiki pina: laata: Koda: pa:ta: panda:puniaio yeni pu haota: nika: pi opia:me. Poloma: waleeke pi opina:yeke Tekehalima: mo wanda:na: puki la:ka:laeyekeme. ¹⁵Kutupa ipika: tapake ame^{le}le bapitaisi pea hata: niki pa:ta: honke alo hata: alota: Ikana:ma:ta: Ita: pi na tunkuliki Tekehali pa:ta: epeke halome hone wimika:na:ta: kota: ya da pa:ta: a:pa hao hapa:peke lea:me. Kutupa honke wopu leeke handa poma:me.

Pilipai da dipula pitipikieki

¹⁶Hoto ma:nda:na: hande yeni pu haeme alena: poma:pate pota:na: tjo wandiki ma:nda: manda:hande puma:me. Mo wandikima:ta: wetepena: pulu pa:la: ekimanu la halolo haena: ipika: teke haliwekima: mani wopu mu haemekeme. ¹⁷Kutupa Polo nika: hoke nanema: teli mea ipulu hata: wi la:tiki pea alota: Do haliwekita: ota: oli manda hala: Koda: tieke ipika: e pokaaseme haliweki hata: mo hande deto hala: pota: iki walelememe lea:me. ¹⁸Kutupa nate paeyao kutu pia:tiki pu haya:pate Poloma: ipika: pukima: ka:nda:ma: homolo hata: la:ka:la mo temoko pa:ta: alota: Yesu Ketisona: bikina: neke pa:ta: aloma: mo wandiki mina:pa:lao opolu bao yopuma lea:me. Kutupa koto kone opolu baeya:me.

¹⁹Kutu pia:pate mo wandiki ipika: teke haliwekima:ta: Nika: hone pia: ekina: mani mia:tiki puma: ekita: ameta: paeya:me laa hone wiaata:

Polo Sailasi yaapo da:ka:pa: minaata: makedi pa:ta: yola: mea pua you haliweki pa:ta: pitaemekeme. ²⁰ Kutupa mo pi yokaalu peao haemeke haliweki pa:ta: hatuku pua alota: Do Diu haliwekima:ta: nika: da teke hoeyaasepeme lemekeme. ²¹ Nikita: Loma: haliwekita: ipilika: walelepe hau manuta: opua pea:peke na ya:la:me lemekeme. ²² Kutupa mo hande momba:la pitimiki wanda:halima: tonka:na: ipiliki pa:ta: mineke pankemekeme. Kutupa mo pi yokaalu peao haemeke haliwekima: ika: dau leisi mea bao dopita manuma: yombua baena:yeke pi lemekeme. ²³ Kutupa mo hali yaapota: wopu yombua baota: dipula da pa:ta: mea lopao mo dipula handeteke hayeke hali pa:ta: alota: Wopu handeteke hapeke laa pi la halemekeme. ²⁴ Koto pi opuaata: mo hali ipikana:ma: oni dipula da ota: tukiki pa:ta: mea lopao ipilika: anke meata: tina: talao katolao pitaeyekeme.

²⁵ Kutu piekepate buta:hokina: Polo Sailasi yaapoma: Koda: pa:ta: yeni pea:tiki pea emeli la:tiki pipikime. Kutupa mo dipula da pa:ta: pitimiki haliwekima: opitolo haena: ²⁶ koto kone yu momeni tieke wotu piekeme. Koto ekina: mo dipula da pinkimanu la:ma: la:ma: pieketa: koto kone mo hande da pota:manu paeyao lomba wieketa: hali paeyaona: seni pumanu pa kone ka:la:pe pa lopeekeme. ²⁷ Mo dipula handeteke hayeke halima: tiaota: mo dipula da pota:manu lomba pa pa pu wiekeeki handolota: dipula haliweki amba: pindipa yopua pimika:ta:ma: hone witolo hata: ipika: kepete hokulu yola: mea ipika: kone aoluekema: handaeyekepate ²⁸ Poloma: anekehapu wi alo hata: alota: Naka: kone na lia:pe. Niki paeyaota: do pambo piluma:taa leekeme.

²⁹ Kutupa lamepa mea epo laa mo halima: dipula da tukiki pa:ta: ipikana:ma: anke hao honda: pambaata: pututuma: homolo hata: paala: pieke handaata: Polo Sailasi yaapo pa:ta: lopa:niao hali yaapo hama: nane hatuku pua alota: ³⁰ Hali yaapoo. Deto hala:eki muluekema:ta: eki peonope leekeme. ³¹ Ipilikana:ma: alota: Tekehali Yesu pa:ta: hone tulaapeke. Kutu pika:na:ta: deto hala:eki milipikie. Neke make naka: weki wanda:ma: make milimikie lepekeme. ³² Kutupa ipiki pa:ta: make ipika: da pa:ta: pitimiki wanda:hali pa:ta: make mo hande Tekehalina: pi alemanu walepekeme. ³³ Kutupa koto pita: kone ipikana:ma: ipilika: hatuku mea pua ipilika: yumbieke alena: ikalima: tandeppeekeme. Kutupa koto kone ipika: weki wanda: ame^{le} apa:tao bapitaisi pimikime. ³⁴ Kutupa ipika: da pa:ta: mo hali yaapo hatuku a:pa ipilika: ne haleekeme. Kutupa ipika: weki wanda: ame^{le} hata: Koda:na: pi mimiki ekina: ta:na:ma: wotu homemekeme.

³⁵ Da kelepeeketa: mo hande pi yokaalu peao haemeke haliwekima: ika: polisi haliweki pa:ta: alota: Dipula handeteke hayeke hali pa:ta: do pi lolo pupe laata: Mo hali yaapota: pa pena: tapae laa lolo pupe lemekeme.

³⁶ Koto leeke ekina: mo dipula handeteke hayeke halima: koto pita: Polo pa:ta: alota: Mo pi yokaalu peao haleme haliwekima: I pa:ta: pi dupa

la:neala:me. Koto hali yaapota: pa pena: tapae la:neala:me leekeme. Koto la:la: ekina: ipilikita: do dipula da pao yopu pupe laa leekeme. ³⁷Koto leekepate Poloma: mo polisi haliweki pa:ta: alota: Dikana:ma:ta: hau ma:nda: na pupa:pate wanda:hali handa: potopoto la haena: kone diki yumbua baememe. Dikita: Loma: Kapomanina: pamodi wia halopa: hali yaapo pa:ta: kone pimikime. Kotoeki peata: dikita: dipula da pa:ta: pa mea lopaememe. Kutupa ameta: a:mbaaso hata: diki pa tapaaluekema: lemepe. Ota: dia:me. Mo hande pi yokaalu peao haleme haliweki ikana:ma: kone do pa:ta: a:paata: diki mea a:pa tapaena: loa:me leekeme.

³⁸Mo polisi haliwekima: Poloma: leeke pita: mo pi yokaalu peao haemeke haliweki pa:ta: lolo pemekeme. Kutupa mo haliwekima:ta: Polo Sailasi yaapoma: Loma: Kapomanina: pamodi wia halepe hali yaapo halepeme leekeeki opuaata: paala:ma: homemekeme. ³⁹Koto ekina: Polo Sailasi yaapo pa:ta: pua alota: Ipiliki pa:ta: puma:eki a:ta:e laa lemekeme. Koto laata: ikana:ma: mo hali yaapo dipula da mina:pa:lao hatuku mea pua ipiliki pa:ta: alota: Do daoni mina:pa:lao pupe laa honke lemekeme. ⁴⁰Polo Sailasi yaapoma: mo dipula da mina:pa:lao: Lidiana: da pa:ta: pepekeeme. Ipilikana:ma:ta: Ketiso wanda:hali ameḷe koto pa:ta: momba:la hata:ta: iki pa:ta: sa:tiaasa: pimanu laata: mo da mina:pa:lao pepekeeme.

Desalonaika da pa:ta: haemekeeki

17 ¹Kutupa A:mbipolisi A:polonia da yaapo nane lombei pupa mo Diu haliwekina: pi hotu haemeke da homeke hayeke pa:ta: Desalonaika da nane opolo pemekeme. ²Kutupa Poloma: honda: pambaata: hande pu hayekeeki pitolo hata: kutupa Hoto Pila: Nate tepona: mo Baibolo buka pina: pi yokaalu alu pitolo hata: ³Ketiso tanda pita:la:eki amba:la meaata: wetepena: homa tiaalieke laa wotu waleekeme. ⁴Kutupa ipikana:ma: alota: Do hande Ima: iki pa:ta: waloa: Yesuta: ota: Ketisoe leekeme. Kutupa mandaneeki manuma: hone la:ka:lao hata: Polo Sailasi yaapo ameḷe ta:ma:ni pea haemekeme. Kutupa Koda: pa:ta: hone wopu u haemeke Kitiki wanda:halima: make mandane keileke wanda:wekima: make kutu pimikime.

⁵Kutu pimikipate mo Diu haliwekima: honditi pitolo hata: hoke wanda:hali pa:ta: ti teke yoko haemeke haliweki mandaneeki meaata: haliweki momba:lana: laata: mo daoni wanda:hali paeyao la:tia tia peaata: Dieisonina: da bepolaluekema: pimikipate mo hali yaapota: wanda:hali pa:ta: hatuku poluekema: pimikime. ⁶Kutupa na handa: wieke handaata: Dieisoni make mandane Ketiso haliweki make yola pua mo daonina: kaḷeḷe haliweki pa:ta: wala wi la alota: Hande kenke paeyao la:ka:la: mina:la: haliwekima: do pa:ta: make ipulimime. ⁷Kutupa do Dieisonima: iki handa: mia:me lemekeme. Kutupa ikana:ma: Sisama: pi ula: ekimanu yambolo hata: alota: Kini hali ma:nda: hala:me. Ipikita:

Yesue lo halememe laa lemekeme. ⁸Koto pi opuaata: wanda:halima: make mo daonina: kaḷesete haliwekima: make pitiniaḷo na pitiki Eki a:nda: hau a:paapa:na: wotu handeteke hamana:e laa haemekeme. ⁹Kutupa Dieisoni amedama: mo kapomanima: lo wieke tupa: mo kode hamboemena: laa mani aneke halemeke handa da tapaemekeme.

Betia da pa:ta: haemekeeki

¹⁰Koto kone mo Ketiso haliwekima: Polo Sailasi yaapo Betia da pa:ta: timba kone tapaemekeme. Kutupa mo da pa:ta: opolo puata: Diu haliwekina: pi hotu haemeke da pa:ta: pemekeme. ¹¹Mo da Diu haliwekima: Desalonaika Diu haliwekima: pimiki hau na piki pa epeke tupa: hata: homu pea mo hande pi opuaata: Ota:ekipe la handuluekema: mo Baibolo buka pa:ta: yata:pa nate paeyao weiya:tiki pimikime. ¹²Koto ekina: paeyaoma: pi mimikime. Kutupa mandane Kitiki wanda:weki tiekemanu make mandane Kitiki haliweki wopu make pi mimikime. ¹³Kutu pimikipate mo Desalonaika Diu haliwekima: Poloma: mo Betia da pa:ta: make Koda:na: pi ale wala:la:me pi opuata: koto pa:ta: make a:paata: pa wanda:hali sutiaaso hata: mineke panka: tiaemekeme. ¹⁴Kutupa mo Ketiso haliwekima: Polota: oni dawala ikali nane tapaemekepate Sailasi Timodi yaapota: koto pa:ta: haepekeme. ¹⁵Hande Polo hatuku pemeke haliwekita: mo A:ta:ni da nane ipiki hatuku puaata: Poloma: Sailasi Timodi yaapo do pa:ta: aḷi epena: lolo pupe leeke pi opuaata: pa la:ka:la pemekeme.

A:ta:ni da pa:ta: haemekeeki

¹⁶Kutupa Polota: A:ta:ni da pa:ta: mo hali yaapo epena: handeteke hata: mo daoni teke da toopi tima: wepia wimiki ale manuma: tumba:pa peekeeki handolo hata: ipika: pukima: ka:nda:ma: wotu homeekeme. ¹⁷Koto ekina: mo pi hotu haemeke da pa:ta: mo Diu haliweki Koda: pa:ta: hone wopu wimiki haliweki ameḷe mo makedi pa:ta: haemeke haliweki ameḷe make nate paeyao pi yokaalu pea:tiki pimikime. ¹⁸Kutupa mandane Epikutiani Sitoiki sukulu tapake yaapona: haliwekima: Polo manda:hande pea alota: Do hande pi wopu ala: halima: eki leliepe lemekeme. Mandaneeki manuma: alota: Da ma:nda: nane koda: manuna: hau wala:la: hali ya:ka:ta:me lemekeme. Poloma: Yesu pa:ta: make mo hande wanda:hali homa pa tiaalo piekeeki waleeke handa lemekeme. ¹⁹Kutupa Polo handa: mea mo hande A:tiopeiкуси da pa:ta: hatuku pua alota: Nakana:ma: koto hande wale panake pi niki pa:ta: pa la kie lemekeme. ²⁰Nakana:ma: amba: na wale pimanu waleleme. Kutupa koto pi teke opuluekema: hone pa:la:me lemekeme. ²¹Mo A:ta:ni da haliwekima: make kimisu a:pa pitimiki haliwekima: make koto pa:ta: hata: nate paeyao aleta: ma:nda: hone na wiki panake waleeke pi ombu opuluekema: hotu haemekeme.

²²Koto ekina: Poloma: mo A:tiopeikusi da tukiki pa:ta: tiao hata: alota: A:ta:ni haliwekio. Ika: temoko pa:ta: hone wopu u haleme ekita: handolome leekeme. ²³Ika: panda:puniao hata: yeni pu haleme ale manuta: pulu hata: handoa:pate pa ika: oloda homekena: mo wape pa:la: pi ma:nda: dupa handa: ua:me. Na hando hala: Tekehalina: ekie handoa:me. Kutupa koto ikana:ma: panda:puniao hata: na hando haleme Tekehalina: pi kone ame iki pa:ta: walolome leekeme. ²⁴Do kenke ya yaapo tukikina: hala: ekimanu paeyao make wepia haena: la:la: Koda:ta: hepeni kenke yaapo Tekehali hata: haliwekima: a:teleme damanu pa:ta: na hao hala:me leekeme. ²⁵Kutupa kenke haliwekima: ipika: e pokaena: na la:la:me. Ipika: kone ana:na: hala:me. Ipikana:ma: kone haliweki paeyao pa:ta: la:ma: peao pomu haena: ala:eki make pomo mina:la:eki make ala:ta: ala:ta: paeyao make ku hala:me leekeme. ²⁶Hali homeke pa:ta: kone ipikana:ma: wanda:hali paeyaona: tapakemanu kenke paeyaona: mea haena: la:la:me leekeme. Kutupa ika: natemanu wiaota: ika: kenke tombomanu wiaota: ²⁷Koda: pa:ta: hone witolo hata: ipiki weimika:na:ta: handa: wina:yeke piekeme leekeme. Kutu piekepate niki paeyaota: ipiki tekepa:ta: haloma:me leekeme. ²⁸Ika: mandane emeli lemeke haliwekima: lemeke tupa:

Ipiki pa:ta: la:ma: pea pomu hata: hao haloma:me. Ipika: weki wandiki ota: hata: pitoloma:me lemekeme leekeme.

²⁹Kutupa nikita: ipika: weki wandiki hata: Koda:ta: haliwekima: hone niminao kolo silipa toopima: wepita:la: alema: handa:la:me hone na umana: pea:pa:pekealeo. ³⁰Hone wopu na wimiki pita:ta: Koda:ma: pa pina: leekepate ameta: kenke wanda:hali paeyao pa:ta:ta: Ika: hoke hau mina:pa:lao hone ma:nda: la:ka:la wina: lapa:peke ala:me. ³¹Pa ekipeke ipikana:ma: nate amba: wiaeyeke handa ala:me. Koto natena: ipika: haena: la:la: hali homekema: kenke wanda:hali paeyao pa:ta: pi yokaalu tikitikina: pina: lelieke leekeme. Kutu pulu pa:la: ekita: wanda:hali paeyaoma: opua Ota:ekie hone wina:yeke mo hande halita: homa peneme yao paa mea tiaeyekeme laa leekeme.

³²Kutupa mo hande homa pa mea tiaeyekeeki opuaata: mandane haliwekima: ki taemekepate mandane haliwekima: alota: Do alo ekina:ta: hoto ma:nda: naka: pi opulumekee laa lemekeme. ³³Koto ekina: Polo opulu bao peekepate ³⁴mandane haliwekima: ipiki pa:ta: talaata: pi mimikime. Mo A:tiopeikusi hali homeke Dionisiusi make wanda: ma:nda: Damatisi make mandane haliweki ameḷe pi mimikime.

Kotindi da pa:ta: haemekeeki

18 ¹Kutupa A:ta:ni da mina:pa:lao mo Kotindi da nane puata: ²Diu hali homeke Akuila mo Pondasi da nane hali kone pua handeekeme. Koto halita: ipika: weteke Pisila yaapo mo Ideli nane

mina:pa:lao panake a:pa haepkekeme. Mo Sisa Kolodiusima: Diu wanda:hali paeyaota: Loma: da mina:pa:lao pupe leeke handa epepekeme. Poloma:ta: ipiliki handuluekema: ipilika: da pa:ta: peekepate ³mo tooli make Polo make homeke e poko haemeke handa Polota: ipiliki ame_{le} pelia hao hatiki peaata: palai damanu epeaaso tumbulu haemekeme. ⁴Kutupa Hoto Pila: Nate paeyaona: mo pi hotu haemeke da pa:ta: Diu haliweki make Kitiki haliweki make ika: hone la:ka:laluekema: pi yokaalu pia:tiki pu hayekeme.

⁵Kutupa Sailasi Timodi yaapo Ma:sedonia nane hao opolo epepeke pita:ta: Poloma: mo Diu haliweki pa:ta: Yesuta: Ketisoe la waluekema: hone wotu wia wala:tiki pu hayekeme. ⁶Kutu piekepate ipiki tolu luekema: pi la la pimiki pita: Poloma: ipika: dau tandela iki pa:ta: alota: I dia:me. Ika: youna: ika: we mendia:pa:peke leekeme. Ya ketete dia:me leekeme. Ameta: Diendaili wanda:hali pa:ta: pulume leekeme. ⁷Kutupa Diu haliweki mina:pa:lao Koda: pa:ta: panda:puniaio yeni pu hayeke hali homeke Taitasi Diasedasina: da pa:ta: peekeme. Mo halina: data: mo hande pi hotu haemeke da nepoko nane kone hayekeme. ⁸Mo pi hotu haemeke da you hali Kitisipusima: ipika: weki wanda: ame_{le} pi mimikime. Kutupa Kotindi wanda:hali wopuma: make Poloma: waleeke pi opua meaata: bapitaisi pimikime.

⁹Kutupa Tekehalima: timba upama: tupa: Polo pa:ta: leekeme. Dupa. Paala:ma: homolo hata: neke pa na pitiki ya pi wala:tiki pu hapeke leekeme. ¹⁰Pa ekipeke Ita: neke yaapo halome. Kutupa neke luekema: hali ma:nda: na tiaalieke leekeme. Do da pa:ta: ya wanda:hali wotu halememe laa leekeme. ¹¹Koto ekina: Poloma: ba pi homekena: sumba: yunki mindiki hata: haota: koto pa:ta: Koda:na: pi alemanu iki pa:ta: wala:tiki pu hayekeme.

¹²Kutu piekepate Ka:liota: mo Akaya nane kapomani tieke haena: leeke pita:ta: mo Diu haliwekima: Polo luekema: apa:tao pi yokaalu puluekema: mea pua alota: ¹³Do halima:ta: haliwekima: Lo Pimanu yambolo hata: Koda: pa:ta: panda:puniaena:yeke ika: hone la:ka:lao hala:me lemekeme.

¹⁴Koto lemekepate Poloma: pi loluekema: haena: Ka:lioma: mo Diu haliweki pa:ta: alota: Diu haliwekio. Hoke hau ketete tieke piekena: yoluta: Ima: ika: pi opulu pua:pate ¹⁵ika: Lo Pi manuna: lota: pita:la: ekita: kota: ika: kone epeaapa:peke. Koto pi manuna:ta: Ima: na lalueke. Ki pa:la:me leekeme. ¹⁶Kutupa hama tolu liekeme. ¹⁷Kutupa paeyaoma: mo hande pi hotu haemeke da handeteke hayeke hali Sosenisi da:ka:pe minaata: mo pi yokaalu pu haemeke da hama: nane hata: yombua baemekepate Ka:lioma: pi ma:nda: na leekeme.

A:ndioko da nane paa pemekkeeki

¹⁸Polota: nate mandane ekimanu koto pa:ta: haota: mo Ketiso wanda:hali mina:pa:lao hande Pisila Akuila tooli ame_{le} palai kawasona:

pita Sitia nane pemekeme. Senkitia da nane hata: pi la: wiekeeki loluekema: ipika: itiki tunkuliekeme. ¹⁹Kutupa Epesese opolo a:paata: ipiliki koto pa:ta: haena: laata: ipika: kone mo pi hotu haemeke da pa:ta: honda: pamba pua Diu haliweki ameḷe pi yokaalu pimikime. ²⁰Mo haliwekima: Hosiki hapeke aleo lemekepate Poloma: Dia:me laaka:na: ²¹mo haliweki mina:pa:lao pulu hata: alota: Koda:ma: hone pia:ka:na:ta: iki pa:ta: pa ipulueke leekeme. Kutupa palai kawasona: pita Epesese da mina:pa:lao peekeme.

²²Sesatia da opolo a:paata: mo siosi tapake handuluekema: a:meiya puata: oni A:ndioko da nane hola:pa:niao peekeme. ²³Koto pa:ta: hosiki hao hao peata: mina:pa:lao mo Ka:leisia Pitikia yaapo nane hone tulaasa: wanda:halima: honkopu haena: titipu peaaso hata: pomu lopo hayekeme.

Apolosita: Epesese Kotindi da yaapo pa:ta: hayekeeki

²⁴Diu hali ma:nda: Apolosita: A:lekesa:ndia da hali mo Epesese da pa:ta: epeekeme. Ipikita: Baibolo buka pi hone wotu wia pi wotu yoka la:tiki pieke halie. ²⁵Hali ma:nda:ma: ipiki pa:ta: Tekehalina: hau amba: waleeke handa ipikana:ma: wele pieke hali hata: Yesuma: pieke ekimanu tikitiki yao walo hayekepate Dionima: bapitaisi peayekeeki pa:ta: homeke hone wiekeme. ²⁶Mo pi hotu haemeke da pa:ta: ipikana:ma: taka:lao hata: pi honda: mea waleekepate Pisila Akuila toolima: ipika: pi opuaata: ipiki hatuku mea pua Koda:na: hau wopu walepekeme. ²⁷Ipikita: Akaya da nane poluekema: hone pieke pita: mo Ketiso haliwekima: A:pa:la:ma: polena:e laa oli da nane haemeke Ketiso haliweki pa:ta: pase wape pea alota: Do hali handa: mea:pa:peke lemekeme. Kutupa opolo puata: Koda:ma: a:ta:ma: homa:la: ekina: pi mimiki wanda:halita: ipikana:ma: wotu petelo hayekeme. ²⁸Hande Baibolo buka pi walolo hata: Yesuta: ota: Ketisoe laa mo Diu haliwekita: penemena: hata: pima: bepola hayeke handaa piekeme.

Polo Epesese da pa:ta: hayekeeki

19 ¹Apolosi mo Kotindi da pa:ta: haena: Polota: mo hande potopinisi tukikina: yopu yopu pea Epesese da opolo epeekeme. Koto da pa:ta: mandane disaipolo haliweki handeekeme. ²Ipikana:ma: iki pa:ta: alota: Amba:ta: pi minolo hata: Holi Sipitidi mimipe leekeme. Kutupa mo haliwekima: alota: Dia:me. Mo Holi Sipitidi ala: ekita: hoto homeke a:nda: na opuma:me lemekeme. ³Kutupa ipikana:ma: alota: Epina: bapitaisi hau pimipe leekeme. Ikana:ma: alota: Dionima: bapitaisi peayeke hauna: puma:me lemekeme. ⁴Kutupa Poloma: alota: Dionima: wanda:halima: hone ma:nda: la:ka:la mina witolo haena: bapitaisi peao hayekepate wanda:hali pa:ta: alota: Ya hoki nane ipilie halina: pi mea:pa:peke laa la:la:me leekeme. Koto ekita: Yesu pa:ta: la:la:me leekeme. ⁵Koto pi opuata: Tekehali Yesuna: bikina:

bapitaisi pimikime. ⁶Kutupa Poloma: ipika: kiki yaapo ika: youna: wieketa: mo Holi Sipitidi iki pa:ta: epeekeme. Kutupa pi ta:ta: ta:ta: kone laaka:na:ta: Koda:na: pimanu lemekeme. ⁷Mo haliweki paeyaota: 12manu haemekeme.

⁸Kutupa mo pi hotu haemeke da pa:ta: puata: sumba: tepona: hata: Koda:na: Kilu Tombuaio Hala: ekina: paala:ma: na homeke pi yokaalu pea:tiki pea honke alo hata: pi la:tiki piekeme. ⁹Kutu piekepate mandane haliwekima: pi na miki ki hone witolo hata: mo hande Hauna: wanda:hali pa pitina: hoke pi lemekeme pita: Polota: mo Ketiso haliweki ame^{le} koto haliweki mina:pa:lao puata: Taita:nusina: mombolo haemeke da pa:ta: nate paeyao pi yokaalu pea:tiki piekeme. ¹⁰Koto hau pitolo haena: bapi yaapo yaapeekeme. Koto ekina: mo Eisia wanda:hali paeyaoma: Kitiki wanda:hali make Diu wanda:hali make Tekehalina: pi alemanu opimikime.

Sikipana: eiyeketiti

¹¹Koda:ma: Polo pa:ta: wele peaaso hata: na hando haemeke wele pita:la: ekimanu peaena: la:tiki piekeme. ¹²Koto ekina: wanda:halima: Polona: yonkeleke pa:ta: t^{ale}eeke dau munku tupa: tumbulieke ekimanu make hako leke howao yameeke daumanu make yeni haemeke wanda:hali pa:ta: mea pemekepate yeni tandelatiki pea hoke temokomanu opulu batiki pimikime. ¹³Kutupa mandane pomuolo hata: mo wanda:halina: weleke pa:ta: pitieke hoke temoko tolu haemeke Diu haliwekima:ta: Yesuna: bikima: koto hau puluekema: taapemekeme. Ikana:ma: mandane hoke temokomanu pa:ta: alota: Poloma: wala:la: hali Yesuna: bikina: neke aloma:ma: yopuma lemekeme. ¹⁴Koto hauta: mo yeni peao hayeke you haliwekina: you hali ma:nda: Siba ipika: eiyeeke watake hata:ma: pimikipate ¹⁵pa mo hoke temokoma: iki pa:ta: alota: Yesu handolome. Kutupa Polo make handolopate ikita: epi ameda ka:ta:pe leekeme. ¹⁶Kutupa mo hoke temoko pitieke halima: mo haliweki pa:ta: pua ponkaalo hata: lu tumbua tumbua pea bepola^{ye}keme. Koto ekina: mo haliwekita: ota: hoeyao pa loke hameke hata: mo da mina:pa:lao pindipa pemekeme. ¹⁷Koto piekeeki mo Epesese da Kitiki pita: Diu wanda:hali paeyaoma: opuaka:na: paala:ma: homemekeme. Kutupa Tekehali Yesuna: bikita: kende tia wiekeme. ¹⁸Kutupa pi mimiki wanda:hali wopuma: a:paata: ika: pu haemeke ekimanu na a:mbaake kelepemekeme. ¹⁹Kutupa make temoko pa:ta: yeni pu haemeke wanda:hali mandaneeki manuma: ika: bukamanu homeke alena: mea a:pa wanda:hali paeyaoma: handolo haena: tima: kitimikime. Kutupa mo buka paeyaona: mani make yata:pa handemekepate pa mo kinamanu 50 daoseni ana: piekeme. ²⁰Koto ekina: Tekehalina: pi alemanu daeyao kende tia pomu haemekeme.

Epesese da pa:ta: pi tieke laa wi lemeekeeki

²¹Kutupa hande pimiki ekimanu paeyeketa: Poloma: Diutuseleme da nane poluekema: Ma:sedonia Akaya yaapo nanema: lopa:la: poluekema:

hone wia alota: Kutupa pua Loma: da nane make handolo pua:peke ya:la:me leekeme. ²²Kutupa ipiki tamba: mu haepeke hali yaapo Timodi Eta:situsi yaapo mo Ma:sedonia nane tapaota: ipikita: mo Eisia nane pa hayekeme.

²³Kutupa koto dina:ta: hande Ketiso hauna: a:nda: liekeeki tiaeyekeme. ²⁴Hali homeke Dimiditiasima:ta: silipa alemanu wepu hayeke halima: Atemisina: silipa wepia wieke alemanu wepitolo hata: kutu pu haemeke mandane haliwekima: make bisinisi wotu pu haena: leekeme. ²⁵Koto ekina: Dimiditiasima: mo hande haliweki make mo hande mandake e poko haemeke mandane haliweki make momba:lao iki pa:ta: alota: Haliwekio. Do pitoloma: bisinisi e pa:ta: nika: mani ipula:eki mu haloma: ekita: handelememe leekeme. ²⁶Ikana:ma: do Poloma: pita:la:eki opua hando halememe leekeme. Do Epesese da homeke dia:la:pate mo Eisia nane paeyao pa:ta: make wanda:hali wopuna: puki la:ka:lao alota: Kikima: wepia ula: koda: sunuta: ota:eki dia:me lo halememe leekeme. ²⁷Kutupa nika: bisinisina: hoke biki wiaapa:na: homeke dia:ya:la:pate mo hande koda:wanda: Atemisina: toopima: a:eya:la: yeni hau pita:la: da make pa aleta: ma:nda:ma: handilieke laata: kutupa ipika: pu hala:eki make hoeyaalieke. Mo hande Eisia wanda:hali make do kenke honiki honiki pa:ta: haleme wanda:halima: make do koda:wanda: pa:ta: yeni pu halemepate dia:me dupiki hau pilieke leekeme.

²⁸Koto pi opuaata: mineke tieke pankolo hata: wi la alota: Epesese wanda:halina: Atemisita: tiekee laa wi la:tiki pimikime. ²⁹Koto ekina: mo daoni wanda:halima: hone ti yokolo hata: Polona: ta:ma:ni pea pomu haemeke Ma:sedonia yankeketiti Kaiasi A:tisakusi yaapo yola: mea anke hao mo mombolo haemeke alena: pemekeme. ³⁰Poloma: ipika: honema:ta: mo wanda:hali pa:ta: polueke hone wiekepate mo disaipolo haliwekima: sa:sa: pimikime. ³¹Kutupa Polona: yankeketiti mandaneeki manuma:ta: ka:lesete haliweki hata: kone ipiki pa:ta: pi tapao alota: Mo mombolo haleme alena: na pua:pe laa honke lemekeme. ³²Kutupa mo mombelemeke wanda:halima: hone ti yokolo hata: mandane haliwekima: wi ma:nda: la:tiki mandane haliwekima: wi ma:nda: la:tiki pimikime. Kutupa mandane wanda:hali woputa: hone wotu na wiki pa mombelemekeme. ³³Mandane haliwekima:ta: mo Diu haliwekima: mea haena: lemeke hali A:lekesa:nda pa:ta: ha la lemeke handa ipikana:ma: mo wanda:hali pa:ta: pi loluekema: ipika: kiki tindipao wanke yaeyekepate ³⁴ipikita: Diu halie laa handolo hata: paeyaoma: aowa: yaapo tupa: homeke pi ombu wi alo alota: Epesese wanda:halina: Atemisita: tiekee laa wi lo haemekeme.

³⁵Kutupa mo daoni kusikusi halima: mo wanda:hali paeyao homu peaoka:na: alota: Epesese haliwekio. Hande ya nanema: lopa:niaeyeke toopi ta:ta: mo hande Atemisi tiekena: yeni hau pita:la: da Epesese

daoni pa:ta: hala: ekita: hali epima: na opa:la:pe leekeme. ³⁶Koto ekimanu tunkula paapeke na ya:leke handaata: ikita: pa hau na piki yopu hapa:peke aleo leekeme. ³⁷Do hatuku epeme haliwekima:ta: nika: koda:wanda:na: hau na hoeyaake ipiki pa:ta: hoke pi na lememe leekeme. ³⁸Koto ekina: Dimiditiasi ipika: e mandake pokeneme haliwekita: ma:nda: pa:ta: ketete ula:me hone wimika:na:ta: kota: pi yokaalu pu haleme damanu hala:me. Kutupa mo pi yokaalu pita:la:eki handeteke haleme haliweki make hao halememe. Ma:nda: pa:ta: pua lena:e leekeme. ³⁹Kutupa pi ma:nda: make loluekema: hone wimika:na:ta: mo hande mombolo haloma: ekina: a:pa lapa:peke leekeme. ⁴⁰Nikana:ma: ame pa hameke hone mateke pi laa wi lomeke handaata: niki pa:ta: samani pea:peke ya:la:me leekeme. ⁴¹Kotoeki laaka:na: wanda:hali tapaa tapaa piekeme.

Mo Ma:sedonia Kitiki yaapo pa:ta: pemekeeki

20 ¹Mo hande poiya: poiya: la: alualu pimikieki upa lopa haena:ta: Poloma: hone tulaemeke wanda:hali wi la: mepi pea iki pa:ta: sa:tiaasa: pimanu laata: a:taloe laa koto pa:ta: mina:pa:lao mo Ma:sedonia nane peekeme. ²Koto da pa:ta:manu pi waloendi pitolo hata: wanda:hali honkopu ha tiatiki piekeme. Kutupa hao Kitiki kenke nane opolo puata: ³sumba: tepo koto pa:ta: hayekeme. Sitia nane poluekema: tikitiki yaaso haena: Diu haliwekima: ipiki luekema: a:nda: lombo haemekeeki opuaata: paa la:ka:la mo Ma:sedonia nanema: lopa:la: yapulueke hone wiekeme. ⁴Mandane haliweki ipiki ameḷe mandakena: pemekeme. Paitusina: eiyeke mo Betia da hali Sopade make A:tisakusi Sekundusi yaapota: Desalonaika da hali yaapo make mo Debi da hali Kaiasi make mo Eisia potopinisi hali tepota: Timodi Tikikasi Totobimasi koto hali tepo make Polo ameḷe mandakena: pemekeme. ⁵Iki amba:la titina: pua mo Todoa:si da pa:ta: niki pomono hando haemekeme. ⁶Nikana:ma:ta: mo hande Na Pombei Yaake Palaowa Ne pamba paeyeketa: Pilipai da pa:ta: hata: palai kawasona: pita pulu hamono nate yunki hata: paeyeketa: mo Todoa:si da pa:ta: opolo puata: mo haliweki ameḷe mandake pa:ta: hamono pula homeke yapea:me.

Poloma: paeyaaso hata: Todoa:si da handolo peekeeki

⁷Mo Sande natena: nikita: palaowa pindi pindi puluekema: momba:la hamono Poloma: mo wanda:hali pa:ta: pi walea:me. Ipikana:ma: da ka:la:paaso polueke hone wiaata: timba buta:hokina: make pi ombu walea:me. ⁸Kutupa nikana:ma: momboloma: da mandata: lamepa wopu tea:me. ⁹Kutupa wekihali homeke Yuta:kusita: windo lombaeya: pa:ta: pitia:me. Kutupa Poloma: pi ombu alo pitina: mo wekihali ḷ tonda:pao pita ḷ pelia:me. Kutupa ḷ ota: pelia:pate da yaapo ankulao oni kenkena:

lopeeke handa pua mea a:meiyaemepate ota: homea:me. ¹⁰Kutu pimipate Poloma: hola:pa:niao kenkena: hata: panda:puniao mo wekihali hopula: mea alota: Paala: na hake hone na wia:pe. Ipikita: pa do da:ta pila:me lea:me. ¹¹Kutupa Polota: paa a:meiya puata: palaowa pindi pindi pea naaka:nata: iki ame^{le} pi ombu alo alo pita da kelepeeke handa mina:pa:lao peekeme. ¹²Kutupa hande wekihali da:ta tiao hayeke handa hone wopu bao hatuku pemekeme.

Todoa:si da mina:pa:lao Mailitasi da pa:ta: pemekeeki

¹³Kutu pia:pate niki amba:la puata: mo palai kawaso tiekena: pitata: Todoa:si da mina:pa:lao Polota: Asosi da pa:ta: manda:hande puluekema: poma:me. Poloma: niki pa:ta:ta: Pota:na: pua mo Asosi da pa:ta: opolo a:pono pupe leeke handa poma:me. ¹⁴Mo Asosi da pa:ta: manda:hande pea Polo make kawasona: a:pa pitata: Mitilini da pa:ta: puata: ¹⁵da ma:nda: kelepeeketa: Seose hoki teke pa:ta: opolo poma:me. Da ma:nda: kelepeeketa: Sa:mosi pa:ta: puata: kutupa da ma:nda: kelepeeketa: Mailitasi opolo poma:me. ¹⁶Poloma: ipika: honema:ta: mo Eisia nane haena: nate paeyaama:na: Epesese da lombei pupa puata: mo hande Diutuseleme da pa:ta: opolo polo pa:la: nateta: Pendikosi nate ai na paeyeke haena: opolo puluekema: hone wia:me.

Tondiki haliweki mina:pa:lao poluekema: hata: leeke pimanu

¹⁷Kutupa Mailitasi da hao mo Epesese da nane pi tapaasota: mo siosi wanda:hali handeteke haemeke tondiki haliwekita: ipiki pa:ta: epena:yeke pi tapaeya:me. ¹⁸Kutupa mo haliwekita: ipiki pa:ta: opolo epeme pita:ta: ipikana:ma: iki pa:ta: alota: Ita: Eisia nane panake a:pa iki pa:ta: haowa: ekita: ikana:ma: handememe lea:me. ¹⁹Ima:ta: e alo hata: homu peaata: Tekehalina: hau peaaso hano hande Diu haliwekima: I luekema: taapolo hata: ka:nda:ma: homaemeeki manuta: handememe lea:me. ²⁰Iki epeaalo pia:eki iki na a:mbaake walo haowa: ekita: handememe lea:me. Kutupa da ma:nda: pa:ta: make momba:la pitimi tukiki pa:ta: make walo haowa: ekita: handememe lea:me. ²¹Kutupa Diu wanda:hali pa:ta: make Kitiki wanda:hali pa:ta: make ika: Koda: pa:ta: hone ma:nda: la:ka:la: mina: wiaata: nika: Tekehali Yesu Ketisona: pi miniki haena:yeke walo haowa: ekita: handememe lea:me. ²²Kutupa ameta: I do handa:pe lea:me. Holi Sipitidima: I hone yapa: peaaso haena: Diutuseleme da nane pulume. Kutupa koto alena: I pa:ta: pulu pa:la: hau I mata:la:pate ²³mo Holi Sipitidima: daoni paeyao pa:ta: mo dipula pita: tanda pulu pa:la:eki I la ku hala:me lea:me. ²⁴Kutu pa:la:pate ya lokena: hau hone na witolome laa tombona: opolo puata: ya Tekehali Yesuma: walea: hau amba:la paeyaalueke lea:me. Hande Koda:na: pa hameke a:ta:ma: homo hala: Pi Seliapo la kitoloeki loa:me lea:me.

²⁵Kutupa ameta: opua:pe. Iki paeyao pa:ta: pominolo hata: Koda:na: Kilu Tombuao Hala:eki waloendi pu haowa:pate Ima: handolome. Ya leke mineke paa na handilimikie lea:me. ²⁶Koto ekina: iki pa:ta: pi do alo handa:pe lea:me. Ita: hau ma:nda: dia:me yako pilume. Iki paeyaona: we I pa:ta: dia:me lea:me. ²⁷Ima:ta: pi ma:nda: na a:mbaake Koda:na: hau paeyao iki pa:ta: waloa:me lea:me. ²⁸Holi Sipitidima: ikita: handeteke halo peleme haliweki mea hamina: leeke handa ika: kone handeteke hao mo ma:na:titi paeyao make handeteke hapa:peke lea:me. Tekehalima: ipika: Eiyekena: wema: kone mieke tapake wanda:halita: ikana:ma: handeteke hapa:peke lea:me. ²⁹Ima: mina:pa:lao polua: natena: ka:la:ta: pu hala: tikene kika titima: iki pa:ta: a:paata: do ma:na: titina: a:ta:ma: ota: na homilimikie lea:me. ³⁰Kutupa iki pa:ta: kone mandane haliwekima: tiaota: mo Ketiso wanda:hali yola: muluekema: hoke pi alemanu lelimikie hone ulume lea:me. ³¹Koto ekina: ikita: handeteke hao hapa:peke. Kutupa Ima:ta: bapi tepona: u pelia:la:eki yolao da ka:la:pa:la:eki yolao iki paeyao pa:ta: e alo hata: pi walo haowa: ekita: hone wia:pa:peke lea:me.

³²Kutupa ameta: Koda: pa:ta: make ipika: pa a:ta:ma: homa:la: pi ale pa:ta: make iki halolome. Ipikana:ma:ta: iki daeyaapeke yao ipika: talopu mea haena: la:la: wanda:hali ameḷe ika: anke teke mulu pelemeeiki ana:na: kia:peke ya:la:me lea:me. ³³Ima:ta: hali ma:nda:na: silipa kolo dau leke na polopaota: ³⁴ya do kiki yaapoma: e pokaa I ameḷe haeme haliweki nika: mea:peke yeke ekimanu mu haowa: ekita: iki handememe lea:me. ³⁵Koto pua: ekima: nikana:ma: e wopu pokolo hata: honkopu na hake hali tamba: mumana:yeke waloa:me lea:me. Tekehali Yesuma: la:la: pi hone wia:pa:peke dupae. Aleta: aleta: halolo hata: ota: ta:na:ma: homaasa:ekie. Minolo hata:ta: ota: wopu dia:me la:la:me lea:me.

³⁶Koto pi laaka:na: tumiki yotuaio iki paeyao ameḷe homeke pa:ta: pita: yeni pia:me. ³⁷Kutupa paeyaoma: e alo hata: Polo hopulu mea nunu pimime. ³⁸Ipikana:ma:ta: ya leke mineke paa na handilimikie leeke handaa a:ta:ma: wotu homememe. Kutupa mo palai kawaso pa:ta: ipiki hatuku pememe.

Polota: Diutuseleme da nane peekeeki

21 ¹Nikana:ma: koto wanda:hali pa:ta: a:taloe la iki mina:pa:lao poma:me. Palai kawasona: pitata: tikitikina: tunkula pua Kosi da pa:ta: poma:me. Kutupa da ma:nda: kelepeeketa: Lodesi da pa:ta: opolo puata: pa mo Padata da pa:ta: poma:me. ²Koto da pa:ta: hata: Pinisia nane polu pia: palai kawaso ma:nda: handa: wiaata: koto kawasona: pita poma:me. ³Koto pulu hata:ta: Saipotasi hoki handoma:pate koto hoki nepoko nane pua mo Sitia nane poma:me. Taiya da pa:ta: opolo puata: kenkena: hola:pa poma:me. Koto Taiya da pa:ta: mo kawasona: mea wia pemeke alemanu londolo wimime. ⁴Koto pa:ta: pua mandane disaipolo

wanda:hali handa: wiaata: pula homeke iki ameḷeḷe pelia haoma:me. Holi Sipitidima: ika: hone u tiaaso haena: ikana:ma: Polo pa:ta: alota: Diutuseleme da nane na pua:peke aleo laa lememe. ⁵Koto lemepate nikita: koto da pa:ta: iki ameḷeḷe haoma: di paeyeketa: iki mina:pa:lao poma:me. Koto haliweki paeyaoma: ika: weki wanda: paeyao ameḷeḷe make daoni nane niki hatuku tapaalo epememe. Kutupa niki paeyaoma: koto dawala ikali tea:na: tumiki yotuaao pita: yeni puma:me. ⁶Niki paeyaoma:ta: a:taloe la alu alu peaata: nikita: mo palai kawasona: pitulu pomono ikita: da la:ka:la pememe.

⁷Nikita: Taiya da mina:pa:lao kawasona: pita mo Tolemese da pa:ta: opolo poma:me. Koto pa:ta: haeme Ketiso wanda:hali kiki mina: alu alu pea hoto homeke iki ameḷeḷe poluma:me. ⁸Da ka:la:paota: mina:pa:lao mo Sesatia da nane opolo puata: kutupa hande pi walo haya: hali Pilipina: da pa:ta: honda: pamboma:me. Mo Diutuseleme da nane amba: hande maḷeke limi 7 dikoni haliweki kone homeketa: ipikie. ⁹Kutupa ipika: wandiki tonkoputa: Koda:na: pi la: u haemeke potopede wandikitonu haemekeme. ¹⁰Nate mandaneeki koto pa:ta: hamono potopede hali homeke Akipasi Diudia nane hao epea:me. ¹¹Kutupa niki pa:ta: a:pata: Polona: ba:ta:ido hako meaata: anke kiki ipika: kone tonkao alota: Holi Sipitidima: do ala:me lea:me. Mo Diutuseleme da nane Diu haliwekima: do ba:ta:ido hako teke hali mea tonkao mo Diendaili haliweki pa:ta: ipiki mea hatuku pelimikie ala:me lea:me.

¹²Kotoeki opuaata: koto pa:ta: haeme wanda:hali ameḷeḷe nikana:ma: Polo pa:ta: Diutuseleme da nane na polena:e laa honke loma:me. ¹³Kutupa Poloma: alota: Ikita: do e e aleme ekima: ya puki hoeyaaluekema: alemepe lea:me. Ima:ta: Tekehali Yesuna: bikina: mo Diutuseleme da nane dipula pituluekema: homeke na loa:me. Ota: homuluekema: kone tikitiki yao halome lea:me. ¹⁴Kutupa ipika: hone la:ka:laapeke na yeke handa nikana:ma: kiao alota: Tekehalina: hone pa:la:eki pina:e loma:me.

¹⁵Kutupata: nika: ala:ta: ala:ta: hombo pea wia oli Diutuseleme da nane poma:me. ¹⁶Kutupa mandane Sesatia Ketiso wanda:halima: niki ameḷeḷe puata: mo Saipotasi hali Menasonita: titina: pi mieke hali ipika: da pa:ta: hamonoyeke niki hatuku pememe.

Poloma: Dia:mesi handolo peekeeki

¹⁷Diutuseleme da nane poma: dina:ta: Ketiso wanda:halima: ta:na:ma: homolo hata: niki handa: mimime. ¹⁸Kutupa da ka:la:paota: mo handeteke haemeke tondiki haliweki paeyao pitina: Polo ameḷeḷe nikita: Dia:mesi handolo poma:me. ¹⁹Kutupa Poloma: keiyae pi laa ipikana:ma: amba: pi wala: tia pomieke pita: Koda:ma: mo Diendaili wanda:hali pa:ta: pieke ekimanu homeke homeke lo la hala:tiki pia:me. ²⁰Kutupa mo haliwekima: kotoeki opuaata: Koda:na: pi laememe. Kutupa ipiki pa:ta: alota: Kameo.

Hande Diu haliweki paeyaoma: pi mimiki ekita: handeleme. Paeyaoma: hande Lo Pimanu opuluekema: hone wotu witelemepate ²¹mandane haliwekima: iki pa:ta: lemekeeki dupa. Hande hali Poloma: mo Diendaili wanda:hali ameḷe haleme Diu haliweki pa:ta:ta: Mosesima: waleekeeki mina:pa:lao ika: wekisunu sekemesaisi hau na piki Diu haliwekima: pita:la:eki na pea:pa:peke laa walo hala:mee alememe lememe. ²²Koto ekina: eki pumana:pe. Mo haliwekima: neke epeleeki ota: opilimikie lememe. ²³Koto ekina: nikana:ma: neke pa:ta: lolo poloma:eki pea:peke lememe. ²⁴Tonkopu haliwekima: nindi pea do halememe. Do haliweki ameḷe hata:ta: naka: loke epeao kutupa ika: you itiki makole mina:yeke ika: yenki halawapeke lememe. Koto ekina: paeyaoma: naka: hande Lo Pimanu opiteleeki handolo hata: neke pa:ta: leme pimanu na opilimikie lememe. ²⁵Kutu pa:la:pate hande pi mimiki Diendaili wanda:hali pa:ta: wape tapaaso dupiki pi loma:me. Ikana:ma: toopi tima: wepia ula: alemanu pa:ta: lia hala:eki na neke we make na neke da:ka:pa: mina homaasa:eki make na neke kutupa loke hoeyaasa:eki make na pina:e loma:me lememe. ²⁶Kutupa Poloma: mo hande haliweki hatuku puata: da ka:la:paota: iki ameḷe ipika: loke epeao mo tembolo da tukiki pa:ta: honda: pambaata: pua hande loke epeaasa: ekina: natemanu la ulu ekima: make mo haliweki paeyaona: yenki halawaaluekema: pemekeme.

Tembolo da pa:ta: Polo da:ka:pa: minimikieki

²⁷Hande nate watake hata: paeluekema: haena: mo Eisia nane hao epemeke Diu haliwekima: Polo mo hande tembolo da tukiki pa:ta: hayekeeki handaata: wanda:hali paeyao sutiao Polo da:ka:pa: mina hata: alota: ²⁸Isulai haliwekio. A:pa niki pa:ta:la:pe lemekeme. Nika: wanda:hali pa:ta: make mo hande Lo Pimanu pa:ta: make do da pa:ta: make wanda:hali paeyaoma: hoke hone wina:yeke la:tia pomina:la: hali doe lemekeme. Kutupa make do tembolo da tukiki pa:ta: Kitiki haliweki hatuku a:paata: do pi ula: da amba: hoeyaeya:ka:ta:me laa lemekeme. ²⁹Amba:ta: Polo mo hande Epesese da hali Totobimasi yaapo daoni nane pomipikieki hando hao ika: honema:ta: Poloma: koto hali tembolo da tukiki pa:ta: hatuku mea pulu pia:me hone wimikime.

³⁰Kutupa mo daoni wanda:hali paeyao tiao anke hao pua homeke pa:ta: momba:la hata: Polo da:ka:pa: mina mo tembolo da hama: nane yola: mea pua kutupa kuta kone mo pota:manu hambemekeme. ³¹Kutupa Polo ota: lia homaaluekema: taapolo haena: hali ma:nda:ma: mo hande Loma: ami haliwekina: tumiki hali pa:ta: pua alota: Diutuseleme da wanda:hali paeyaoma: momba:la hata: wi laa pa pi taka:lake la alu alu pitelememe pua leekeme. ³²Koto pi opuata: mo tumiki halima: ai koto kone ipika: ami mandane haliweki ika: opisa haliweki tonka:na: oni wanda:hali pa:ta: anke hao hatuku peekeme. Kutupa wanda:halima: mo ami tumiki hali ipika:

ami haliweki amele epemekeeki handaata: Polo litolo haemeke ekita: mina:pa:laemekeme. ³³Kutupa mo hande a:nda: tumiki halima: a:pa Polo minata: seni pu yaapoma: hotape leekeme. Kutupa Polota: hane halipe eki hau pia:pe laa lota: piekeme. ³⁴Mo mombelemeke haliweki mandane ekima: pi ma:nda: wi la:tiki pa mandaneeki manuma: pi ta:ta: wi la:tiki kutupa wi la:tiki pimiki ekima: a:nda: tumiki halima: opua:peke na yeke handaata: Polota: mo ami haliwekina: hala: da pa:ta: hatuku pupe leekeme. ³⁵Kutupa mo wata:pe lieke alena: opolo peekepate pa mo mombela mineke pambemeke haliwekina: pasa:tei pua:tiki pemeke handaata: mo ami haliwekina: Polo kikima: mina:liao opa:liaoemekeme. ³⁶Pate mo haliwekina: telia: mea pulu hata: wi alo alota: Homena: lie laa la:tiki pimikime.

Poloma: ipikana:ma: kone ipika: pi leekeeki

³⁷Poloma:ta: mo ami haliwekina: ika: hala: da tukiki pa:ta: ipiki hatuku opolo puluekema: haena: mo a:nda: tumiki hali pa:ta: alota: Neke pa:ta: pi siki lonope leekeme. ³⁸Kutupa mo somema: alota: Kitiki pita: neketa: opelepe leekeme. Neketa: mo hande Idiepi hali dia:ya:ka:ta:pe laata: Neketa: kapomani mea lopaaluekema: mo 4 daoseni pi uleke yambolo haemeke haliweki sutiao mo hapu hayeke alena: hatuku peeke hali dia:ya:ka:ta:pe leekeme. ³⁹Poloma: alota: Ita: Diu halie. Mo Silisia nane Tasa:si teke da tiekena: da hali hao epoa:me leekeme. Wanda:hali pa:ta: pi loluekema: neke pa:ta: honke alome leekeme. ⁴⁰Kutupa mo halima: A:pa:la:me lolena:e leeke handa Poloma:ta: mo wata:pe manda hata: ipika: kikima: wanda:hali pa:ta: pi paape laaka:na: ikana:ma: pi pi na leke haena: Poloma: mo Hibulu pi laa iki pa:ta: alota:

22 ¹Kame apa:titio. Iki pa:ta: Ima: ame do alo pi opua:pe leekeme. ²Kutupa iki pa:ta: ipikana:ma: Hibulu pi laa leekeeki opuaka:na: pi pi na leke pa haemekeme. Kutupa ipikana:ma: iki pa:ta: alota:

³Ita: Diu hali mo hande Silisia nane hala: da Tasa:si da pa:ta: I mendiekepate do daoni tukiki pa:ta: daeya polome. Kutupa Kamalielena: sukulu da pita nika: apa: amedana: Lo haumanu sukulu wotu peaka:na: ikana:ma: Koda: pa:ta: ame hone wotu witeleme tupa: Ima: make hone u halome. ⁴Kutupa do hande Hau pita:la: ekita: amba:ta: Ima: a:nda: wotu litolo hata: wanda:hali da:ka:pa: minata: dipula da pa:ta: mea lopao haowa:me leekeme. ⁵Mo yeni peao haleme you haliwekina: you halima: make mo kalesete haliwekina: make handememe leekeme. Mo haliweki pa:ta: ika: Damasikasi hameke titina: pasemanu meaka:na: oli da nane Ketiso wanda:hali muluekema: poa:me leekeme. Mo wanda:hali mea tonkao Diutuseleme da nane hatuku a:pa panisi peaaluekema: pua:me leekeme.

Poloma: ipika: hone la:ka:la: minieekeeki

⁶Pota:na: puaka:na: mo Damasikasi da nane opolo poluekema: pulu hano nate you tikekena: haena: oli ya nanema: epea: paa tiekema: I

hapisa: pea to hopa:liaeya:me leekeme. ⁷Ita: kenkena: honda:pa lopa wiono pi hola:makema: I pa:ta: dupa la:niaeya:me. Solo. Solo. Ekipeke I pa:ta: a:nda: litelepe laa la:niaeya:me. ⁸Kutupa Ima: alota: Tekehalio. Neketa: epika:ta:pe laa la:liaowa:pate ipikana:ma: alota: Ita: Na:sa:tete hali Yesue. Nakana:ma: I pa:ta: a:nda: liteleke pua:me laa la:niaeya:me. ⁹Kutupa I ameje haeme haliwekima: hande paa pia:eki handemepate oli ya nane pi la:niaeya: halina: pi hola:maketa: na opimime leekeme. ¹⁰Kutupa Ima: alota: Tekehalio. Eki peonope loa:me. Kutupa ipikana:ma: I pa:ta: alota: Tiao. Mo Damasikasi da pa:ta: pua pitika:na: ma:nda:ma: a:pa naka: pulu peleeki la kilieke laa la:niaeya:me. ¹¹Mo hande paa wotu pieke handa Ima:ta: handa:peke na yeke hano mo I ameje haeme haliwekima: yaka kiki mina mo Damasikasi da pa:ta: I hatuku pememe. ¹²Kutupa hali ma:nda: A:na:naisita: hande Lo Pimanu wotu opu hayeke hali make koto pa:ta: haemeke Diu haliweki paeyaoma: ipika: pi lao hatiki pimiki hali I pa:ta: epoa:me. ¹³Kutupa teke pa:ta: hata: I pa:ta: alota: Ya kame Soloo. Ameta: naka: leke ki laa handa:peke laa lea:me. Kutupa koto kone yaka leke ki leeke handa ipiki handoa:me. ¹⁴Kutupa ipikana:ma: alota: Nika: apa:meina: Koda:ma:ta: neketa: ipika: hone pa:la:eki handoelena: make ipika: Tikitikina: hala: hali handolo hata: ipika: kakema: la:niaeya: pi hola:make opuelena:yeke neke maleke lila:me. ¹⁵Koto ekina: nakana:ma: mo naka: handeeki make opieki make wanda:hali paeyao pa:ta: la hala:tiki pilipikie. ¹⁶Kutupa ameta: ekipeke hando halepe. Tiao pua bapitaisi hau pea ipika: bikina: wi alo hata: naka: hoke hau pi ekimanu tanda:pena: lapeke lea:me leekeme.

Poloma: Diendaili wanda:hali pa:ta: pi laena: wi leekeeki

¹⁷Kutupa Ima: Diutuseleme da nane paa a:pa hata: mo tembolo da tukiki pa:ta: yeni pitolo hata: upama: leke ¹⁸Tekehali handoa:me. Ipikana:ma: I pa:ta: alota: Ya la halawaasa:eki do wanda:halima: na opilimikie. Koto ekina: ai tiao do Diutuseleme da mina:pa:lao pua:peke laa lea:me. ¹⁹Kutupa Ima: hombo peaaso alota: Tekehalio. Mo pi hotu haleme damanu paeyao pa:ta: Ima:ta: naka: pi mimi wanda:hali mea yombua:tiki pea dipula mea lopatiki pua:eki mo haliwekima: handememe. ²⁰Kutupa naka: la halawaeya: hali Sidipenina: we lopaeme pita: I make koto pa:ta: hata: Ima: make a:pa:la:me lipe laa ipiki limi haliwekina: daumanu miniki haowa:me loa:me. ²¹Koto loa:pate ipikana:ma: I pa:ta: alota: Pue. Ima:ta: papate kone pa mo Diendaili wanda:hali pa:ta: neke tapaaluke lea:me leekeme.

²²Hande wanda:halima: Polona: pi amba: opimikipate mo koto leekeeki opuaata: taka:lake pi la alu alu pea alota: Do hali lumana:e. Apa:e. Ipikita:ota: homaena: lapeke aleo leekeme. ²³Kutupa pi taka:lake pi la alu alu pitolo haena: ika: daumanu wankea wankea pitolo haena: dokolo apolo

lopaliaaso haena: ²⁴mo a:nda: tumiki halima: Polota: mo baliki da pa:ta: hatuku mea epena: laaka:na: mo haliwekima: ipiki pa:ta: koto taka:lake pi la alu alu pimiki ekina: teke weiluekema: Polo yombina: leekeme. ²⁵Kutu piekepate puma: Polo tonkaemeke pita: Poloma: ipiki teke pa:ta: hayeke ami opisa hali ma:nda: pa:ta: alota: Loma: da pamodi mea wia hala: halita: pi yokaalu na piki yumbolo hauta: ana: pa:la:pe laa leekeme.

²⁶Koto pi opuaata: mo opisa halima: hande a:nda: tumiki hali pa:ta: pua alota: Eki puluekema: pitelee laa do halita: Loma: pamodi wia hala: halie leekeme. ²⁷Koto ekina: mo a:nda: tumiki halima: Polo pa:ta: a:pa alota: I pa:ta: la kie. Neketa: Loma: pamodi wia hala:ma: lea: halipe leekeme. Kutupa Poloma: alota: Aowe leekeme. ²⁸Mo a:nda: tumiki halima: alota: Yaka pamodi wia halo ekita: mani tiekema: hamboa:me laa leekepate Poloma: hombo peaso alota: Kutu pa:la:pate I mendia: alena: kone pamodi mea pua:me leekeme.

²⁹Hande Polona: pu hayeke ekina: teke weilu pimiki haliwekima: koto leekeeki opuaata: kuta kone yola: pamba tikitiki pua:tiki pua haemekeme. Kutupa mo a:nda: tumiki hali make Polota: hande Loma: pamodi wia hala: hali mea tonkao pua:ka:ta:me laa paala:ma: homeekeme.

Polota: kaḷeṣete haliwekina: leke popelekena: hayekeeki

³⁰Kutupa da kelepeeketa: mo Diu haliwekima: Polo ba:sa: pimiki ekina: ota: teke lota: pu handuluekema: mo a:nda: tumiki halima: Polona: tonkaemekeeki ka:la:paka:na:ta: mo Diuna: yeni peao haemeke you haliweki make ika: kaḷeṣete haliweki paeyao make mombelena: laata: Polota: mo haliweki pa:ta: hatuku mea a:pa haena: leekeme.

23 ¹Kutupa Poloma: mo kaḷeṣete haliweki wotu handake witolo hata: alota: Kametitio. Hokeeki na piki Koda: pa:ta: epeke tupa: hatiki pea ame make hata: pua:me leekeme. ²Kutupa mo yeni peao haemeke you haliwekina: you hali A:na:naisima: Polo teke pa:ta: haemeke haliwekima: Polona: kake da:ka:pa: lina:e leekeme. ³Kutupa Poloma: ipiki pa:ta: alota: Koda:ma: neke lieke. Neketa: yayapiki hau pu hala: halie leekeme. Mo hande Lo Pimanu mana: leeke ekina: pi yokaalu puluekema: koto handeteke pilipateto hande Lo Pimanu na opiki nakana:ma: I pa lina: leme leekeme.

⁴Hande ipiki teke pa:ta: haemeke haliwekima: alota: Koda: ipika: yeni peao haleme you haliwekina: you hali pa:ta: hoke pi pa lelipikipe lemekeme. ⁵Kutupa Poloma: alota: Kametitio. Iplikita: yeni peao haleme you haliwekina: you halie hone na ua:me leekeme. Hande wape pea ula:eki doe. Naka: wanda:halina: you hali pa:ta: hoke pi na lapeke la:la:me leekeme.

⁶Kutu piekepate Poloma: mo hande kaḷeṣete haliweki handaata: mo Sa:dusi Pa:tisi yaapo tapake haliweki a:pa pita: pelememe hone wia iki

pa:ta: pi anekema: alota: Kametitio. Ita: Pa:tisi hali hata: Pa:tisi tapake weki mendia:me laata: Do I pa:ta: pi yokaalu piteleme ekita: hande I polo tupa: wanda:hali mea tiaalo pa:la: ekina: pitelememe laa leekeme. ⁷Koto pita: Poloma: leeke handa mo Sa:dusi Pa:tisi yaapo tapake haliwekima: ape ape laa ka:ta: alu alu pea ta:ta: ta:ta: pea haemekeme. ⁸Mo hande Sa:dusi tapake haliwekima: lo haemeke ekimanu dupa Homemeke wanda:hali paa na mea tialieke laa mo enisolo tapaketa: na hao hata: pelememe laa make mo temokomanu make na pita: pelememe laa lo haemekepate mo Pa:tisi tapake haliwekima: koto pi paeyao opu haemekeme. ⁹Kutupa ape ape alo hata: mandane Pa:tisi tapake Wape pea wala:tiki pu haemeke haliwekima: tiao alota: Do halita: eki a:nda: ketete make na handa: witoloma:me. Enisoloma: o temokoma: ipiki pa:ta: la pia:pe niki mata:la:me lemekeme. ¹⁰Kutupa mo hande ape ape daeyao lemeke handa mo a:nda: tumiki halima: mo haliwekima: Polo mea pa lusinki paama:na: ipika: a:ndeli miniki haemeke haliwekima: Polo pendilao mea mo ami haliwekina: hala: da pa:ta: hatuku pena:yeke pi laa tapaeyekeme.

¹¹Kutupa nate ma:nda:na: timba Tekehalima: Polo teke pa:ta: a:pa hata: alota: Honkopu hapeke. Do Diutuseleme da pa:ta: yaka pi la halawaeye tupa: mo Loma: da pa:ta: make pi la halawaalena:e leekeme.

Polo luekema: a:nda: lombemekeeki

¹²Kutupa da kelepeeketa: Diu haliwekima: tome tome pamba nindi pea alota: Ne ikali a*̄*i na neke hata: Polo amba:la lumana:e lemekeme. ¹³Kutupa mo 45 tupa: haliwekima: nindi pea koto lemekeme. ¹⁴Kutupa mo yeni peao haemeke teke haliweki pa:ta: make mo tondiki haliweki pa:ta: make pua alota: Nika: kone ota: nindi tieke pea Ne ikali a*̄*i na neke hata: Polo amba:la lumana:e loma:me lemekeme. ¹⁵Koto ekina: ikana:ma: mo ka*̄*lesete haliweki ame*̄*le hata: mo a:nda: tumiki hali pa:ta: pi tapaapa:peke dupa. Hande Polota: ipika: pi yokaalu ota: tikitikina: pumana:yeke hatuku a:pa:peke laa tapaapa:peke lemekeme. Kutupa Polota: a*̄*i na opolo pa ipulu haena: kone amba: lulumeke lemekeme.

¹⁶Polo ipika: belikina: eiyekema: hande haliwekima: yuwia pituluekema: lemekeeki opua puata: mo ami haliwekina: hala: da tukiki pa:ta: honda: pamba Polo pa:ta: pua la haleekeme. ¹⁷Kutupa Poloma: opisa hali homeke epena: wi la: mea alota: Do wekihalita: mo a:nda: tumiki hali pa:ta: la halena:yeke hatuku pua:peke leekeme. ¹⁸Koto ekina: hatuku mea pua mo a:nda: tumiki hali pa:ta: alota: Hande dipula pila: hali Poloma: I wi la alota: Do wekihalima: mo a:nda: tumiki hali pa:ta: pua la halena:yeke hatuku pua:peke lea:me leekeme. ¹⁹Mo a:nda: tumiki halima: hande wekihalina: kiki mina hosiki mo pate leke hatuku pua tome tome la lota: pea alota: Eki pi la kuluekema: lepe leekeme.

²⁰Kutupa ipikana:ma: alota: Mo Diu haliwekima: tome tome pamba mo Polona: pi yokaalu tikitikina: puluekema: belia neke pa:ta: laa mo kaḷeṣete haliweki pa:ta: hatuku epoelena: honke lelimikie lememe leekeme.

²¹Koto lelemepate nakana:ma: na opua:peke. Pa ekipeke mo 45 tupa: haleme haliwekima: nindi pea ne ikali ai na neke koto Polota: titina: amba:la lumeke laa pota:na: yuwia pita: tikitiki yao naka: lolo peleeki opuluekema: handeteke pita: pelememe laa leekeme. ²²Koto ekina: mo a:nda: tumiki halima: hande wekihali Pu la alota: Nakana:ma: ma:nda: pa:ta: pua Ima: la hala pua:me pi na lapeke leekeme.

Polota: mo kapomani teke hali Pilikisi pa:ta: tapaeyekeeki

²³Koto laaka:na: a:nda: tumiki halima: opisa hali yaapo epena: wi la: mea alota: Ame timba 9 okoloko tupa: mo ami haliweki 200 make hosi ma:na: hokina: pitu haleme ami haliweki 70 make dolo miniki haliweki 200 make Sesatia da nane pena:yeke ipilikana:ma: tikitiki yao haena: lapa:peke. ²⁴Kutupa Polo pitulu pa:la: ma:na:manu mea haena: laata: mo kapomani you hali Pilikisi pa:ta: yopu handeteke hatia hatuku pua:peke leekeme. ²⁵Koto laata: mo ami you halima: tameiya: homeke dupa wape piekeme.

²⁶Kolodiusi Laisiasima: nika: kapomani you hali Pilikisi neke pa:ta: keiyae alome. ²⁷Do halita: Diu haliwekima: da:ka:pa: mina hata: ota: luekema: taapolo haena: yaka ami haliweki ameḷe Ima: opolo pua peteloa:me. Ipikita: Loma: pamodi mea wia hala: hali yeke handa pua:me.

²⁸Ika: ba:sa: pimi pi teke weiluekema: ika: kaḷeṣete haliweki pa:ta: hatuku poa:pate ²⁹mo ba:sa: pimi pita: pa ika: Lo Pi manuna: pimime. Koto ekina: ipikita: dipula mea pitapeke o homena: lapeke ekita: ana: na pa:la:me handa: ua:me. ³⁰Kutupa haliwekima: Polo luekema: tome tome pambemekeeki ma:nda:ma: I pa:ta: la kieke handaa neke pa:ta: koto kone tapaasome. Kutupa ipiki pa:ta: ba:sa: piteleme haliwekima: neke pa:ta: hata: ba:sa: pina: loa:me loa:me laa wape piekeme.

³¹Koto ekina: mo ami haliwekima: koto ika: you halina: mana: pi opuata: Polo meaata: timba kone mo A:ndipatisi da pa:ta: hatuku pemekeme. ³²Kutupa da kelepeeketa: mo hosi ma:na: hokina: pitu haemeke haliwekima: Polo hatuku mea tapaalo mo ami haliwekita: ika: hala: da pa:ta: paa la:ka:la epemekeme. ³³Kutupa Sesatia da nane opolo puata: mo kapomani you hali pa:ta: mo pase halaaka:na: Polo make hatuku pua haena: lemekeme. ³⁴Kutupa mo kapomani you halima: hande pase yata:paka:na: Polo pa:ta: lota: pea alota: Neketa: hando potopinisi halipe leekeme. Kutupa Polota: Silisia nane halie leekeeki opua ³⁵ipikana:ma: alota: Neke pa:ta: ba:sa: pimiki haliweki opolo

epemeka:na:ta: kota: naka: pi opulueke leekeme. Kutupa mo Hetodina: da tieke pa:ta: mea pita kade haliwekima: handeteke haena:yeke leekeme.

Diu haliwekima: Polo samani pimikieki

24 ¹Kutupa nate yunki hata: paeyeketa: mo yeni peao haemeke you haliwekina: you hali A:na:naisi make mandane handeteke haemeke tondiki haliweki make pi lalo pieke hali homeke Tetalusi make opolo epemekeme. Kutupa ika: samani pimiki pi Polo pa:ta: mo kapomani you hali pa:ta: laaka:na: ²kutupa Polo a:pa haena: mo Tetalusima: ipiki pa:ta: ba:sa: pitolo alota:

Epeke you hali Pilikisio. Neketa: niki handeteke hata: hone wopu wiki hali hale ekina: nikita: amba: kone a:nda: pelia hao haloma:me. Kutupa haloma:pate nakana:ma: make nika: kenke pa:ta: haloma: wanda:hali epeaaluekema: tikitiki hau peaasa: ekimanu amba: peaaleme. ³Koto pele ekina: nikana:ma: do kenke paeyao pa:ta: hata: hoto paeyao neke pa:ta: ta:na:ma: homolo hata: keiyae pi lo haloma:me. ⁴Koto pele ekina: naka: nate paeyaapa:na: Ima: neke pa:ta: pi hokulu na leke nika: lolo poloma: pi sikita: nakana:ma: niki pa:ta: epeke hone witolo hata: opuelena:yeke neke honke alo loa:me. ⁵Do hande halima:ta: wanda:hali hao hoeyaena: dupi dupi laa sutiao hala: hali hala: ekita: handoma:me. Ipikana:ma: do kenke paeyao pa:ta: Diu haliweki ame^{le} a:nda: semba:lalo pa:la: pi la:tiki pomu hala:me. Ipikita: mo Na:sa:tini tapake wanda:halina: you hali ma:nda: hala:me. ⁶Ipikana:ma: hande tembolo da hoeyaaluekema: taapeekepate da:ka:pa: minuma:me.

[Nika: Lo Pi manuma: ala: tupa: nikana:ma: mo hali pa:ta: puluekema: puma:pate ⁷mo a:nda: tumiki hali Laisiasima: honda: pambolo a:paata: nika: kiki yola: mepi bao honkopu hao do hali pa:ta:la: mea hatuku pea:me. ⁸Koto hau pea Laisiasima:ta: do hali pa:ta: samani pimi haliwekita: neke pa:ta: a:pa haena: dupea:peke laa lea:me.]

Nakana:ma: do hali pa:ta: lota: pika:na:ta: nikana:ma: do hali pa:ta: samani puma: pita: ipika: kake pa:ta: lelie pi nakana:ma: kone opilipikie laa leekeme. ⁹Mo Diu haliwekima: make Polo samani pitolo hata: alota: Koto hande lea: ekimanu paeyaota: ota: lea:eki nikana:ma: make handoloma:me laa lemekeme.

Poloma: Pilikisi pa:ta: ipika: pi leekeeki

¹⁰Poloma: pi lena:yeke mo kapomani you halima: ipika: you mea a:meiyaeyekeme. Kutu pieketa: Poloma: handata: pi alo alota: Nakana:ma: bapi elekeeleke do kenke pa:ta: haleme wanda:halina: pi yokaalu peao hala: ekita: Ima: hone ulume. Koto ekina: Ima: make ya pu halo ekimanu neke pa:ta: loluekema: ta:na:ma: homolome. ¹¹Amba:ta: da ka:la:pa:la:eki ¹²tupa: koto natena: kone oli Diutuseleme da pa:ta: Ima: Koda: pa:ta:

panda:puniao yeni puluekema: poa: ekita: naka: kone weiya handa: wia:peke ya:la:me. ¹²Mo Diu haliwekima:ta: mo tembolo da tukiki pa:ta: Ima: hali ma:nda: ame_{le} ape alo hano ma:nda:ma: I na a:pa handea:me. Mo pi hotu haleme da pa:ta:manu make mo daoni tukiki pa:ta: make aleta: ma:nda: pa:ta: make Ima: wanda:hali sutia tia pitolo hano hali ma:nda:ma: I na a:pa handea:me. ¹³Koto pa:la:pate do I a:pa samani peleme pimanu make Ima: ota: polo ekimanu do haliwekima: neke pa:ta: la kia:pa:peke na ya:la:me. ¹⁴Koto pa:la:pate Ima: neke pa:ta: do lolo polo pita: ota: pi lolueke. Mo haliwekima: ika: honema:ta: yayapiki hau aleme Hau kone Ima: telia: mea pulume. Kutu puluekema: yaka apa:mei amedana: Koda: pa:ta: panda:puniao yeni pu halome. Kutupa make mo Mosesima: wape pea ula: Lo Pimanu paeyao make mo potopede haliwekima: wape pea ula: buka manuna: pi paeyao make Ima: opu halome. ¹⁵Koda:ma: pulu pa:la: ekina: Ima: ipiki pa:ta: hone tulao hata: handeteke hao halo tupa: do haliwekima: make Koda: pa:ta: koto tupa: halememe. Dupae. Koda:ma:ta: wanda:hali paeyaota: epeke wanda:hali make hoke wanda:hali make homa lapa: pa:ta: ula: wanda:hali paeyao ipikana:ma: mea tiaalieke. ¹⁶Kutu pulu pa:la: ekina: Ima:ta: nate paeyao Koda:na: leke minekena: hata: make wanda:halina: leke minekena: hata: make yaka pu halo hau pa:ta: hokeeki ma:nda: taapa:paapa:na: hone wotu wia hao halome.

¹⁷Diu tuseleme da nane mandane bapi manuna: I na poa: ekina: numaneke a:nda: poa:pita:ta: yaka wanda:hali pa:ta: mani mea pua halaota: Koda: pa:ta: haluekema: ma:na: make lia haloa:me. ¹⁸Mo tembolo da tukiki pa:ta: koto hau pitolo hata:ta: mo hali wamo pitolo pu hala: hau pu paeyao hano kone mo haliwekima: I a:pa handememe. Koto pa:ta:ta: haliweki wopu I ame_{le} mandake pa:ta: na a:pa haememe. Haliwekima: poiya: poiya: na a:pa lememe. ¹⁹Koto pa:la:pate mo Eisia potopinisi nane hao epeleme Diu haliweki mandane ekimanu koto pa:ta: haememe. Koto haliweki ikana:ma: kone I pa:ta: pi ma:nda: loluekema: hone wimika:na:ta: kota: neke pa:ta: a:pa ika: samani piteleme pi lemeka:na:ta: epelieke. ²⁰Do haleme haliwekima: make Ima:ta: ika: ka_{le}sete haliweki pa:ta: hata: yaka pi loa: pita:ta: Ima: pu hoeyao hau ma:nda: handa: wimi ekita: lemeka:na:ta: epelieke. ²¹Koto haliweki pa:ta: tia o hata:ta: pi homeke homeke wi laa dupa loa:me. Koda:ma:ta: lapa: pa:ta: ula: wanda:hali mea tiaalo pa:la: ekita: Ima: kutu pulu pa:la: ekina: hone tulao halo ekina:ta: ame ikana:ma: I pi yokaaluna: mea hasememe laa leekeme.

²²Koto leeketa: Pilikisima:ta: mo Hau pita:la:eki dupae laa ma:nda:ma: ipiki pa:ta: la haleeke handaata: ipikana:ma: alota: Pi ana:ma. Paape laa leekeme. Mo haliweki pa:ta: alota: Mo a:nda: tumiki hali Laisiasi opolo epea:ka:na:ta: Ima: ika: pi tikitiki yao lalueke leekeme. ²³Koto laata: mo Polo handeteke hayeke ami opisa pa:ta: alota: Polo handeteke hata:ta:

ota: dipula pila: hali tupa: na handeteke hake ipika: yankeke titima: ota: mea:peke alemanu mea epemeka:na:ta: sa:sa: na pea:peke laa leekeme.

Poloma: Pilikisi Datusila yaapo pa:ta: pi leekeeki

²⁴Hoto mandane ekimanu haota: Pilikisi ipika: wanda: Datusila yaapo epepekeme. Datusilata: Diu tapake wanda:e. Pilikisima:ta: Polo a:pa ipiki pa:ta: pi lena:yeke epoe laa la:moneaeyekeme. Poloma:ta: Yesu Ketiso pa:ta: hone tulaasa: pi teke la halolo hata:ta: ²⁵tikitiki hau pita:la:eki hone tulaasa: pi teke la halolo kone ana:na: handeteke hala:eki pa:ta: make Koda:ma: wanda:hali paeyao pa:ta: pi yokaalu pulu pa:la:eki pa:ta: make kutupiki pi leekepate Pilikisima: paala:ma: homolo hata: alota: Ameta: pue laa Nate ma:nda:na: waleke wia:ka:na:ta: epoelena: paa wi loluekema: ameta: pue leekeme. ²⁶Pilikisima: hone ma:nda: make dupa wiekeme. Poloma: mani ma:nda: kina:e hone wiekeme. Koto pa:la: ekina: Polo epena: wi la:tiki pea Polo yaapo pi la:tiki pipikime.

²⁷Kutupa hao bapi yaapo yapeeketa: Pilikisima: kapomani you hali haya: ekita: pa Posiasi Pesitasima: miekeme. Kutu pieketa: Pilikisima:ta: mo Diu haliweki ta:na:ma: homaaluekema: Polota: dipula pa pita: pelia haena: laa peekeme.

Poloma:ta: Sisama: ipika: pi yokaalu peaena: honke leekeeki

25 ¹Pesitasi mo potopinisi nane opolo a:paata: hoto tepo hao mo Sesatia da mina:pa:lao oli Diutuseleme da nane peekeme. ²Koto da pa:ta: haemeke yeni peao haemeke you haliwekima: make mo Diu you haliwekima: make ikana:ma: Polo samani pimiki pita: Pesitasi pa:ta: la halemekeme. Ikana:ma: Pesitasi pa:ta: honke alo alota: ³Nikana:ma: epeke hone wiomono Polota: do Diutuseleme nane epena: lae lemekeme. Koto lemeke pita: Polota: pota:na: ipulu haena: luekema: a:nda: lomba: wia lemekeme. ⁴Pesitasima: ika: pi hombo peaaso alota: Polota: Sesatia nane dipula pa pila:me. Koto pa:la: ekina: Ita: hosiki hao koto da nane paa la:ka:la polueke. Mo halima: hau ma:nda: pu hoeyaala:eki wia:ka:na:ta: ⁵kota: ika: you haliwekima: I ameḷe mandakena: Sesatia da pa:ta: pua mo hali pa:ta: samani piki pi loa:mina:e laa leekeme.

⁶Koto pi laata: Pesitasi ipikita: hoto ketepo hata: o noḷi hata: iki ameḷe pelia hao Sesatia da pa:ta: peekeme. Pua da kelepeeketa: mo pi yokaalu pu haemeke da tukiki pa:ta: pua pitata: Polo hatuku ipupe laa leekeme. ⁷Kutupa Polo opolo a:pa haena:ta: mo Diutuseleme da hao epemeke Diu haliwekima: Polo dupao hata: mo haliwekima: alota: Do halima:ta: hoke hoke ane mone haumanu wopu pu hala: halima: pa:la:me lemekepate mo ota: pa:la:eki tekemanu na la: yokemekeme. ⁸Koto lemekepate Poloma: ipika: kone alota: Ima:ta: Diu wanda:halina: Lo Pimanu pa:ta: make mo tembolo da pa:ta: pi wilimi ekimanu pa:ta: make mo Loma: kapomani hali Sisa pa:ta: make hau ma:nda: na polome laa leekeme.

⁹Pesitasima: mo Diu haliweki ta:na:ma: homa: tiaaluekema: Polo pa:ta: lota: pitolo hata: alota: Do hande samani piteleme pita: Ima: naka: pi yokaaluta: oli Diutuseleme da nane peaano poluekema: hone witelepe laa lota: piekeme. ¹⁰Koto leeke Poloma: alota: Sisama: pi yokaalu peao hala: da pa:ta:ta: do halota: laata: do da pa:ta: kone pea:peke ya:la:me. Do Diu haliweki pa:ta: Ima: hau ma:nda: na poloeki make naka: kone handeleme. ¹¹Ima: pi ula:eki ota: yamba:la: mea:peke yenkita: homolo poloeki mea:peke yea:ka:na:ta: kota: I na pindipa polueke. Koto pa:la:pate pa yayapikieki laa I samani pitolo lemeka:na:ta: kota: hali ma:nda:ma: mo haliweki pa:ta: I mea hala:peke na ya:la:me. Sisama: kone yaka pi yokaalu peaena: honke alome laa leekeme.

¹²Koto leeketa: Pesitasima: ipika: pota: epeaseme haliweki ameḷe pi pi amba:la laa Poloma: pi hombo peaaso alota: Nakana:ma:ta: Sisama: naka: pi yokaalu peaena: honke le ekina: kota: Sisa pa:ta: pelipikie laa leekeme.

Akatipa pa:ta: Poloma: pa:la: ekimanu la haleekeeki

¹³Mandane pulamanu hao mo kini hali ma:nda: Akatipata: Benisi yaapo Pesitasi pa:ta: kiki haluekema: mo Sesatia da pa:ta: epepekeme. ¹⁴Koto pa:ta: hoto mandane ekimanu a:pa haena:ta: Pesitasima: Poloma: pa:la: ekimanu kini hali pa:ta: la halolo alota: Do pa:ta: hala: hali homeketa: Pilikisima: dipula mea pitao peekeme. ¹⁵Ita: Diutuseleme da nane poa: pita:ta: mo yeni peao haleme teke haliweki make tondiki haliweki make paeyao Diu haliwekima: ipiki pa:ta: samani peaata: I pa:ta: honke alo alota: Do halita: hoke hau pa:la: halie lae la honke lememe. ¹⁶Koto lemepate Ima: iki pa:ta: alota: Loma: haliweki nika: hauta: hali ma:nda: pa hameke kone ka:nda:ma: homaapeke na ya:la:me. Haliwekima: hali ma:nda: pa:ta: hokeeki pia:me laa samani pimika:na:ta: kota: mo halima:ta: mo ipiki samani pilimi haliwekina: leke minekena: hata: ipika: pa:la:eki alo hata: mo haliwekina:eki hombo peaapeke ya:la:me. ¹⁷Mo haliwekita: do pa:ta: epemeketa: kota: Ima: handa: pelia na hake da kelepea:eke kone mo pi yokaalu pu haloma: da tukiki pa:ta: pua pita: mo hali hatuku epena: loa:me. ¹⁸Mo ipiki samani pimi haliwekima: tiao hata: ipiki pa:ta: samani piteleme pimanu lemepate pa Ima: hone ua: tupa: ota: hoke hau pa:la:eki ma:nda: ipiki pa:ta: na lememe. ¹⁹Ikana:ma: ipiki samani pitolo leme ekita: ika: yeni pu haleme hauna: make pa amba: homeeke hali Yesu pa:ta: make samani pitolo lememe. Koto hali Yesuta: Poloma: alota: koto hali ame paa tiao hala:me lea:me. ²⁰Kutu piki haumanu handa: wia:peke pota: weiluekema: Ima: pomoma: homolo hata: Polo pa:ta: lota: pitolo alota: koto hande neke samani pitolo leme pina: pi yokaalu peaano mo Diutuseleme da pa:ta: poluekema: hone witelepe la lota: pua:pate ²¹Poloma: Sisama: ipika: pi yokaalu peaena: honke laata: ipikita: dipula da pa:ta: handeteke haena: Sisama: ipika: pi tikitiki yao

laowaena: honke lea:me. Koto leeke handa Ima:ta: dipula pa pitina: laa Sisa pa:ta: tapaalueke laa loa:me leekeme.

²²Akatipama: Pesitasi pa:ta: alota: Do halina: pi Ima: kone opuluekema: hone witolome leekeme. Pesitasima: alota: Belia opuelena:e leekeme.

²³Koto laa da ka:la:paasota: Akatipa Benisi yaapo au au wotu laa a:pata: mo mombolo haeme da pa:ta:ta: mo ami a:nda: tumiki haliweki ame_{le} make mo daoni pa:ta: haeme you haliweki ame_{le} make paeyaota: honda: pamba epememe. Pesitasima: pi leeke handa Polo hatuku epena: lememe.

²⁴Kutupa a:pa haena: Pesitasima: alota: Kini hali Akatipao. Do hao yapeleme wanda:hali iki paeyao make do hala: hali ika: handelememe. Do pa:ta: haleme wanda:halima: make Diutuseleme da pa:ta: haleme wanda:halima: make koto Diu wanda:hali paeyaoma: I pa:ta: koto hali samani pimime. Mo haliwekima: pi tanda pu alu alu pea alota: Do halita: homena:e alememe. ²⁵Koto alemepate do halima:ta: ipika: homolo pa:la: hau ma:nda: pa:la: ekita: Ima: na handa: witolome. Ipikana:ma: kone Sisama: ipika: pi yokaalu peana: honke lea: ekina: Sisa pa:ta: tapaalueke hone ua:me. ²⁶Kutu pua:pate pa do halima: pa:la: ekina: Sisa pa:ta: Ima: teke pi ma:nda: wape pea tapaaluekema: I hone na witolome. Koto ekina: Kini hali Akatipao. Neke pa:ta: make do haliweki pa:ta: make iki paeyao pa:ta: do hali koto epena: alo handa:e. Ipikana:ma: lelie pi opuata: wetepena: Ima: wape pulu polo pi hone ulueke. ²⁷Ima: dipula pila: hali ma:nda: tapaaso hata: ipiki pa:ta: samani pimi pi teke tonka:na: wape ana:na: pea na tapaowa:ka:na:ta: kota: ana: na pa:la:me hone witolome laa leekeme.

Poloma: Akatipana: leke popelekena: hata: pi leekeeki

26 ¹Akatipama: Polo pa:ta: alota: Naka: kone pi lapeke ya:la:me. Lae lea:me. Kutupa Poloma: ipika: kiki tindipao pi alo alota:

²Kini Akatipao. Ima:ta: neke pa:ta: hata: kone mo hande Diu haliwekima: I ba:sa: pimi ekimanu yaka pi alo ekina: a:pa:la:me. ³Nakana:ma: mo hande Diu haliwekina: peleme ekimanu make ika: pi yokaalu pu haleme hauna: ekimanu handolo hata: yaka pi yopu opu pita:peke lea:me.

⁴Yaka wanda:hali pa:ta: weki hata: pua:eki make Diutuseleme da pa:ta: haowa:eki make Diu wanda:hali paeyaoma: handememe lea:me. ⁵Ia: hande Pa:tisi tapake haowa: ekita: mo haliwekima: amba: kone handata: neke pa:ta: lapeke ya:la:me lea:me. ⁶Kutupa Koda:ma: nika: apa: ameda pa:ta: la: wiekeeki pa:ta: hone uluma: ekina: ame I ba:sa: pitelememe lea:me. ⁷Koto pi la: wiekeeki muluekema: nika: tapake 12 wanda:halima: Koda: pa:ta: panda:puniao yeni pu halememe lea:me. Kini halio. Koto pi la: wieke ekina: hone ulu ekina: mo Diu haliwekima: I ba:sa: pitelememe.

⁸Koda:ma: ota: homa:la: wanda:hali paa mea tiaapeke ya:la:me laa ikana:ma:ta: ekipeke koto hone na witelemepe lea:me.

⁹Mo hande Na:sa:tete hali Yesuna: bikina: pita:la: ekimanu sa:sa: puluekema: Ima:ta: hau ma:nda: wotu puluekema: hone wopu wiaata: ¹⁰Diutuseleme da pa:ta: kutu pua:me. Mo yeni peao haleme you haliwekima: pea:peke lemeke handaata: Ima: mo Koda:na: yakopiki wanda:hali woputa: dipula homeke na pitaake ota: litolo haena: make Ima: make kiki mea a:meiyaowa:me lea:me. ¹¹Kutupa mo wanda:halita: pi hotu haleme da paeyao pa:ta: panisi wotu peatiki peaata: Yesu pa:ta: hoke pi lena:yeke la handetiki pua:me. Kutupa mo wanda:hali pa:ta: mineke wotu pankolo hata: mandane damanu pa:ta: kone tolu lia:tiki pua:me.

Poloma: ipika: hone la:ka:la: miniekeeki la:la:eki

¹²Koto ekina: mo yeni peao haleme teke haliwekima: I tapaemeke handa Ita: Damasikasi da nane poa:pate ¹³Ya tiekeo. Nate you tikekena: haena: pota:na: pulu hamono oli ya nanema: paꝢ tieke nate tupa: dia:me mo I ameꝢ mandakena: poma: haliweki hande paꝢ tiekema: niki dopuaeya:eki handoa:me lea:me. ¹⁴Kutupa niki paeyao kenkena: honda:pa lopa wiomono Ima:ta: Hibulu pima: kone pi hoꝻa:make I pa:ta: lea:eki opua:me dupae. Solo. Solo. Ekipeke I pa:ta: a:nda: litelepe lea:me. Kanake etima: awa:la:eki kiaase ekina: tanda koto minele handa:e lea:me. ¹⁵Kutupa Ima: alota: Tekehalio. Neketa: epika:ta:pe loa:me. Kutupa Tekehalima: alota: Ita: Yesue. Nakana:ma: I pa:ta: a:nda: liteleme. ¹⁶Kutu pitelepeate neke tiao hapeke laata: Nakana:ma: ya e pokaalena: Ima: ya kone neke pa:ta: peneme yaowa:me lea:me. Ima: pua: hau nakana:ma: handa la haloelena: make Ima: neke pa:ta: peneme yaalo polo ekina: la haloelena: make neke halena: alome lea:me lea:me. ¹⁷Kutupa mo Diu Diendaili yaapo tapake haliwekima: neke na mina: laata: mo Diendaili wanda:hali pa:ta: neke tapaasome lea:me lea:me. ¹⁸Ika: leke kilaowalena: yeke neke tapaasome lea:me. Ikana:ma: timba: lo pamba:la:eki la:ka:la mina:pa:lao paꝢa:na: epoemena:yeke pua:me. Hande Sadanina: wele pa:la:eki la:ka:la mina:pa:lao Koda:na:eki hamina:yeke pua:me. Koto ekina: ika: hoke hau pita:la: ekimanu Koda:ma: pa tombuao hala:eki muemena:yeke pua:me. Kutupa ikana:ma: yaka pi mina:leke handa talopu mea haena: lolo wanda:hali ameꝢ tukiki pa:ta: a:pa hamina:yeke pua:me lea:me.

Poloma: ipika: e pokeekeeki la:la:eki

¹⁹Koto ekina: Kini Akatipao. Ima: oli ya nanema: peneme yao la:niaeya:eki opuata: pi na tunkuliki ota: pua:me. ²⁰Mo Damasikasi da wanda:hali pa:ta: amba:la wala kutupa Diutuseleme da pa:ta: make mo Diudia nane paeyao make kutupa Diendaili wanda:hali pa:ta: make iki paeyaoma: Koda: pa:ta: la:ka:lolo hata: hone ma:nda: la:ka:la witolo epeke haumanu pina:yeke pi waloendi pu haowa:me. ²¹Koto ekina:ta: mo Diu

haliwekima: mo tembolo da pa:ta: I da:ka:pa: mina luekema: taapemepate
 22 Koda:ma: I pa tamba: mina:la:eki mu hata: ame make do pa:ta: hata:
 hali tieke pa:ta:manu make hosiki halisunu pa:ta: make la hala:tiki
 pitolome. Hande Mosesima: make mo potopede haliwekima: make pulu
 pa:la: ekimanu lemeke tupa: Ima: make do la halo halome. 23 Dupa.
 Ketisota: titina: amba:la tanda pa:la:eki meaata: kutupa titina: homa
 paa tiaalo pa:la: hali hata: mo Diu wanda:hali pa:ta: make mo Diendaili
 wanda:hali pa:ta: make pa pita:la:eki wala:tiki pilieke leleme pi kone
Ima: make alome leekeme.

24 Kutupa Poloma: koto pi alo haena: Pesitasima: pi anekema: alota: Polo
 neketa: keaase lea:me. Nakana:ma: hau paeyao pitele ekima: neke koto
 mea keaasa: handa:e lea:pate 25 Poloma: alota: Hali keilekeo. Ita: siaka:hali
 dia:me. Ima:ta: ota: pi alome. 26 Kini hali Akatipama: do haumanu
 handeleke handa ipiki pa:ta: pa pi alo hata: yaka honema:ta: koto hau
 paeyao handa:la:me. Pa ekipeke mo hau manuta: a:mbao na piki peneme
 yao pia: ekina: loa:me. 27 Kini hali Akatipao. Hande potopede haliwekima:
 wape pelemeeki manuta: opitele laa naka: opua pitele hauta: handolome
 laa leekeme. 28 Kutupa Akatipama: Polo pa:ta: alota: Naka: honema:ta:
Ita: paa koto kone Ketiso hali hanoyeke alepe laa leekeme. 29 Koto leeke
 Poloma: alota: Ame dope o wetepena:pe o Koda: pa:ta: ya hone pa:la:
 ekita: neke make do pita yapa:la: wanda:hali paeyao make do Ima: walolo
 pi opuata: I tupa: hamina:yeke loa:pate pa do seni pu manuma: I tonkao
 halo tupa: na loa:me lea:me.

30 Kutupa mo hande kini hali tiaota: mo kapomani you hali make
 Benisi make mo iki ame^{le} pitimiki wanda:hali make tiao mina:pa:lao
 puaata: 31 ika: kone pi la alu alu pitolo alota: Do halita: dipula pitina:
 homaapeketa: ana: na pa:la:me. Eki a:nda: na pia:me laa lemekeme.
 32 Kutupa Akatipama: Pesitasi pa:ta: alota: Do halima:ta: Sisa pa:ta: wi na
 lea:ka:na: yoluta: da nane pa pua:peke yolo pia:me laa leekeme.

Polota: palai kawasona: pita Loma: nane peekeeki

27 1 Kutupa Ideli nane palai kawaso tiekena: pomana:e laa hone
 wimiki pita: Polo mandane dipula haliweki ame^{le} ami opisa hali
 homeke Diuliusi pa:ta: halaaka:na: ipikana:ma:ta: Okasitani tapake hali
 hata: handeteke haena:yeke pimime. 2 Kutupa A:datamitiomo da nane
 hao epeeke palai kawaso Eisia damanu pa:ta: poluekema: haena: mo
 hande Ma:sedonia nane Desalonaika hali A:tisakusi ame^{le} mo kawasona:
 pua pita poma:me. 3 Da kelepeeke handa mo Saidoni da opolo poma:me.
 Kutupa Diuliusima: Polo pa:ta: a:ta:ma: homolo hata: ipika: yankeke
 titima: handeteke haena:yeke handolo pena: lea:me. 4 Kutupa koto pa:ta:
 mina:pa:lao dawala tukiki pa:ta: pua po tilipumanu wenoko nanema:
 epeeke handa mo Saipotasi nanema: oto pa:ta: yapoma:me. 5 Kutupa mo

Silisia Pa:mbilia kenke yaapo nane dawalana: tunkula puata: mo Laisia nanema: hala: da Maita da pa:ta: opolo poma:me. ⁶Koto da pa:ta: mo opisa halima: palai kawaso homeke A:lekesa:ndia da nane hao Ideli nane poluekema: haena: handa: wiaata: niki koto palai kawasona: pitaeya:me.

⁷Nate mandaneeki manuna:ta: yopusiki pua:tiki pea ka:nda: taapuna: mo Sinaidasi da pa:ta: opolo poma:me. Kutupa mo po tilipu nika: wenoko nanema: ipulu hata: sa:sa: pieke handa mo Kotiti hoki oto pa:ta: mo Sa:lomono da teke pa:ta: poma:me. ⁸Kutupa mo dawala tea: nane ka:nda: taapuna: pulu hata: mo hande Lasea teke pa:ta: hala: da Pe Heipeni da pa:ta: opolo poma:me.

⁹Natelekemanu amba: paeyeke handa mo hande Diu wanda:halima: nemanu na neke pa hao haemeke nate make paeyeke handa niki ekia:nda: peaama:na: laa da pua:peke na yea:me. Poloma: pi alo alota: ¹⁰Haliwekio. Ya hone witolo ekita: doe lea:me. Ame do dina: poma:ka:na:ta: hoeyapeke ya:la:me lea:me. Do palai kawaso ala:ta: ala:ta: homeke na loa:me. Haliweki make alupea:peke ya:la:me lea:me. ¹¹Koto leekepate mo opisa halima: Poloma: lea: pi na opiki mo palai kawaso teke halina: pi pita: mo teke handeteke hayeke hali yaapona: pi homeke opia:me. ¹²Kutupa koto pa:ta: kosa: ki epea:ka:na: hapeke na ya:la:me laa haliweki paeyaoma: alota: Dawala tukiki pa:ta: pua mo Kotiti nane sisima u hayeke alena: Pinikisi da pa:ta: opolo poluma:pe mata:la:me laa lememe. Koto pa:ta: hamono kosa: ki epea:ka:na:ta: ana: pilieke laa lememe.

Mo dawalana: po tilipu epeekeeki

¹³Kutupa po hosiki ipulu haena: Ameta: pua:peke ya:la:me hone wia mo a:nka yola: mea a:meiyao mo Kotiti nepoko nanema: poma:me. ¹⁴Poma:pate po tieke kenke nanema: epeeketa: ¹⁵ota: ambulaeyeke handa mo hande kawasota: wenoko nanema: pua:peke na yalo hata: la:ka:la niki tu mea baeya:me. ¹⁶Kutupa puooppu hao mo Kouda hosiki nepoko nanema: puata: ka:nda:ma: homolo hata: kone mo kawasosiki mea kawaso tieke manda ¹⁷mea a:meiyao mo palai kawaso tieke setepe pea mea tonkaluekema: pimime. Kutupa mo Setisi kenke nane puaama:na: palaimanu leisi mea wiaata: pa poma: tina: lememe. ¹⁸Kutupa mo kawaso tieketa: lekeleke wotu leeke handa da kelepeeketa: kako ala:ta: ala:ta: ikali pa:ta: mu ba ba pimime. ¹⁹Da ma:nda: kelepeeketa: ika: kikima: kone mo hande palaimanu make mo palai endu haya: pumanu make mea baememe. ²⁰Kutupa mo hande nate hambulanka:manu hoto elekeleke na teeke handa po tieke paa ipulu haena: nikana:ma:ta: nikita: da:ta:peke na ya:la:me laa hone uma:me.

²¹Kutupa nate paeyao ne na nemeke handa Poloma:ta: tiao iki pa:ta: pua alota: Haliwekio. Ima: hande loa: pi opua:pa:peke aleo. Kotiti nane na mina:pa:laemeka:na: yoluta: do ala:ta: ala:ta: la:tieke na hao weleke

we puma: ekita: na pulu puma:me lea:me. ²²Ima:ta: iki pa:ta: do alome. Honkopu hape lea:me. Hali ma:nda: ota: homeke hauta: na pilieke. Do kawaso homeke hoelieke lea:me. ²³Ame do timba kone ya panda:puniao hata: ta:ma:ni pea halo Koda:na: enisolo homeke I teke pa:ta: a:pa hata: alota: ²⁴Poloo ota: paala:ma: na homa:peke. Neketa: Sisa teke pa:ta: pua halipikie lea:me lea:me. Kutupa opie. Koda:ma: neke ame^{le} pulimi haliweki paeyao pa kilieke lea:me. ²⁵Koto ekina: haliwekio. Honkopu hape. Ima:ta: Koda:na: pi miniki hata: hande I pa:ta: lea: haumanu ota: pilieke hone ulume lea:me. ²⁶Kutu piliepate nikita: hoki ma:nda: nane pua talumeke lea:me.

²⁷Natemanu 14 paeyeketa: mo po tilipu ipulu haena: timbata: mo Meditoteiniani dawala ikali tukiki pa:ta: pulu hamono buta:hokina: mo palai kawaso handeteke haeme haliwekima: Ameta: kenke teke pa:ta: puluma:me hone wimikime. ²⁸Koto ekina: pu mea lopa:niao 20 pa:domi yata:pa handaata: hosiki mo pateleke pua paa mea lopa:niao 15 pa:domi yata:pa handemekeme. ²⁹Kutupa mo toopi pa:ta: puaama:na: mo palai kawaso hoki nane a:nka tonkopu mea lopaota: da kelepena:yeke yeni pimikime. ³⁰Mo palai kawaso handeteke haeme haliwekita: mo palai kawaso mina:pa:lao pindipa poluekema: mo hande kawasosiki mea ikali manda lopianaluekema: pimime. Mo palai kawaso mineke nane pa:ta: a:nka mandane ekimanu mea lopaaluekema: makeaaso hata: pimipate ³¹Poloma: mo opisa hali ipika: ami haliweki tonka:na: iki pa:ta: alota: Do palai kawaso handeteke haleme haliweki do pa:ta: na pitimika:na:ta: da:ta:peke na ya:la:me lea:me. ³²Koto lea: ekina: mo ami haliwekima: hande konau pumanu tunkula hande kawasosiki paa lopena: lememe.

³³Da ka:la:puluekema: haena: Poloma: paeyaoma: nesiki nena:yeke honke wotu alo alota: Ikana:ma: nesiki na neke hone elekeeleke witolo hamina: nate 14 paeya:me lea:me. ³⁴Koto ekina: Ima: do honke alo pita: Ne nape pi ta alo handa:pe lea:me. Honkopu hamena: nape lea:me. Hali ma:nda:ta: ipika: itiki homeke kone na alupilieke lea:me. ³⁵Koto laaka:na: Poloma: palaowa mea haliweki paeyao ame^{le} hata: Koda: pa:ta: keiyae pi laata: mo palaowa pindipa nea:me. ³⁶Kutupa paeyaoma: ta:na:ma: homa ika: kone ne nememe. ³⁷Mo hande kawaso tiekena: 276 haliweki pituma:me. ³⁸Kutupa ne ana:na: naaka:na: mo kawaso yapa: pu liaena:yeke mo widi palaowana: kiliki pusemanu dawala tukiki pa:ta: mea lopaememe.

Mo hande palai kawaso yamba:la: alu alu piekeeki

³⁹Kutupa da kelepea: pita:ta: kenke handaata: Hando pa:ta:pe lemepate ankolo pu wiekeeki homeke handaata: Do kawasota: koto pa:ta: talamana:e lememe. ⁴⁰Koto ekina: mo hande a:nka pumanu ka:la:pa lopa:niao oni dawala tukiki pa:ta: ulu pena: laata: mo kawaso la:ka:lao

haya: alemanu tonkaeya: pumanu make ka:la:paata: mo kawaso mineke nane palai homeke mea endiao poma: titolo haena: mo kenke pa:ta: ai pena:yeke pimime. ⁴¹Kutu pimipate mo kawasota: ikali hou pa:ta: tala haena: mo kawaso mineke nane ota: panka: pelia hata: taka:la:pa pulu haena: hande mendeke naneta: mo dawala ikali homa: a:pa mea lonke lonke laaso hata: hande kawaso mendeke nane yamba:latiki pia:me. ⁴²Kutupa mo ami haliwekima: mo dipula haliweki paeyao ikali pa:ta: kiki moka:la pindipa puaama:na: lumana:e hone wimikipate ⁴³pa ika: opisa halima: Polo tamba: muluekema: mo haliweki hone wimieki tunkula sa:sa: pia:me. Ipikana:ma: pi la alota: Kiki moka:lapeke ya:la: haliweki amba:la dawala pa:ta: ponkaniao kenke nane pua:pa:peke lea:me. ⁴⁴Kutupa mandane haliwekita: tisunu make kawaso yamba:la:la:eki sasakesunu make mea mina pua:pa:peke lea:me. Koto ekina: niki paeyaota: mo kenke nane pua ana:na: opolo poma:me.

Molota pa:ta: hayekeeki

28 ¹Kutupa kenke nane epeke opolo pua hata: koto hokina: bikita: Molota lemeeeki opuma:me. ²Koto pa:ta: haeme haliwekima: niki petololo hata: ti kita kiki kimime. Lako ipulu hata: kosa: pieke handa pimime. ³Poloma: tisunu mu tonko pea tina: wia:pate titipu pieke handa hoke ketoma: a:pa ipika: kikina: hapulia:me. ⁴Mo da haliwekima: hande keto ipika: kikina: hapulia:eki handaata: ika: kone ane mone pitolo hata: alota: Do halima:ta: ketete pea hali ma:nda: litolo pa:la:me lememe. Dawala pa:ta: na homea:pate pa ipika: ketetena: homilieke lememe. ⁵Koto lemepate Poloma: ipika: kiki tande tande laa mo keto ti pa:ta: lopaeya:me. Kutupa ipika: lokena: ekia:nda: na pia:me. ⁶Mo haliwekima: Polo pombei yao tako pea lopena: patema: handoma: handoma: pimipate ekia:nda: na pieke handa ika: hone la:ka:la alota: Do halita: koda: ma:nda: ya:ka:ta:me lememe.

⁷Koto alena: tekepa:ta: mo hokina: haeme wanda:halina: hamoko tumiki hali Pubiliusita: ipika: emanu pokea:me. Ipikana:ma: niki handa: mea nate tepona: ipika: da pa:ta: niki handeteke haya:me. ⁸Ipika: ateketa: ki yeni tiputu hatu yamaasa: yeni make hao homa:pa wia:me. Kutupa Poloma: ipika: da panda: pa:ta: pua Koda: pa:ta: yeni pea ipika: kiki yaapo mo halina: lokena: wia yeni tandelaeya:me. ⁹Kutu pieke handa mo hokina: yeni haeme wanda:hali paeyao epemepate ika: yeni make tandelena: lea:me. ¹⁰Niki pa:ta: ala:ta: ala:ta: wopu kiaata: kutupa palai kawaso ma:nda:na: paa poluekema: hamono nika: mea pua:peke yea: alemanu kimime.

Mo Molota hao Loma: nane pemekeeki

¹¹Sumba: tepo yapeeke handa mo A:lekesa:ndia da hao epea: palai kawaso homekena: poma:me. Mo kawaso bikita: Temoko Manda:e. Mo

kosa: dina:ta: hande hoki pa:ta: hando haya:me. ¹²Kutupa pua mo Sitakusi daoni pa:ta: opolo pua nate tepo koto pa:ta: haowa:me. ¹³Koto pa:ta: mina:pa:lao puooppu hao mo Lidiumi daoni pa:ta: opolo poma:me. Da kelepea: pita:ta: mo dawala nane po ipulu haena:yeke nate yaapo puata: mo Puteoli daoni pa:ta: opolo poma:me. ¹⁴Koto pa:ta: mandane Ketiso tapake wanda:hali handa: uma:pate pula homekena: niki ame^{le}le hamana:e laa honke lememe. Koto ekina: puata: Loma: da pa:ta: opolo poma:me. ¹⁵Kutupa mo Loma: Ketiso kame titima: niki ipuluma:me pi opuata: mo Apiusina: makedi pa:ta: make mo Kimisu Hali Polu Hala: Da Tepo pa:ta: make niki manda:hande pulu epememe. Kutupa Poloma: iki handaata: Koda: pa:ta: keiyae pi laata: honkopu haya:me.

Loma: pa:ta: hayekeeki

¹⁶Kutupa mo Loma: daoni pa:ta: opolo poma:pate pa Polota: ipika: kone honumake haena: mo ami hali homekema: ipiki handeteke haena: lememe. ¹⁷Kutupa nate tepo paeyeketa: Poloma: koto pa:ta: haeme tondiki Diu haliweki wi la: mepi peaata: kutupa momba:la haena: ipikana:ma: alota: Kametitio. Ima:ta: nika: wanda:hali pa:ta: make nika: apa:mei manuna: peleme ekimanu pa:ta: make ekia:nda: na pua:pate mo Diutuseleme haliwekima: I meaata: Loma: haliweki pa:ta: halememe. ¹⁸Kutupa ya hau weiya lota: pimipate I homaalo pia: hau ma:nda: na handa: u haota: Ita: da tapaaluekema: hone wimime. ¹⁹Kutu pimipate mo Diu haliwekima: Na tapaaepeke lemeke handa yaka wanda:hali pa:ta: samani puluekema: hone na ua:pate Sisa pa:ta: kone wi loluekema: pua:me. ²⁰Koto ekina: Ima: iki wi la handolo pi loluekema: loa:me. Isulai wanda:halima: hone wilimi ekina: do seni puma: I tonkaeya:me lea:me. ²¹Kutupa ikana:ma: ipiki pa:ta: alota: Diudia nanema: neke pa:ta: wape pea ipula: pasemanu na muma:me. Kutupa do ane epea: kame homekema: pi ma:nda: hoke pi make neke pa:ta: na la:la:me lememe. ²²Kutu pa:la:pate mo kenke paeyao nane do hande tapake pa:ta: la la pu halemeeki opoloma:me. Koto ekina: naka: hone witele ekimanu opuluekema: hone pa:la:me lememe.

²³Kutupa nate wiata: ipika: haya: da pa:ta: haliweki wopu pua mombelememe. Kutupa Poloma: mo haliweki pa:ta: mo hande Koda:na: Kilu Tombuao Hala: pimanu walo haya:eki da ka:la:paaso la pua timba: laeya:me. Yesuna: pi opua mina:yeke ipikana:ma: hande Mosesina: wape pa:la: Lo Pimanu make mo potopede haliwekina: wape pelemeeki pa:ta: make laa walea:me. ²⁴Mandane haliwekima: ipikana:ma: lea: pi opimipate mandaneeki manuma: na opimime. ²⁵Koto ekina: ika: kone hone ta:ta: ta:ta: wia pi ta:ta: ta:ta: alo hata: poluekema: haena: Poloma: pi homeke ma:nda: dupa lea:me. Mo Holi Sipitidima: hande potopede hali Aisaya pa:ta: la halolo hata: ika: atekemanu pa:ta: do leeke pita: ota: alo pia:me. ²⁶Ipikana:ma: leeke ekita: dupa

Ikana:ma: opitolo opitolo halo pelemepate ika: hone pa:ta: na wilimikie.

Kutaa make handolo handolo halo pelemepate ika: honema:ta: na handilimikie.

²⁷ Pa ekipeke. Do wanda:halina: hone manuta: timba: lo make ika: katakemanu poko make ika: lekemanu handupu pa:la:me.

Koda:ma: alota:

Kutu piki haumanu na pia:ka:na: yoluta: ika: lekema: epeke hando make ika: katakema: epeke opu make ika: honema: epeke hone wia hata: ikana:ma: I pa:ta: la:ka:la epolo pimika:na: yoluta: kota: Ima: iki wamo pulu pua:me laa la:la:me leekeme lea:me.

²⁸ Kutupa Poloma: lo paeyaaso hata: alota: Hone wia:pa:peke. Koda:ma: ipika: da:taasa: pita: mo Diendaili wanda:hali pa:ta: tapaasa:ma: opilimikie laa lea:me. ²⁹ [Koto pi lea: ekita: mo Diu haliwekima: mina:pa:lao pulu hata: pi la alu alu pulu pimime.]

³⁰ Kutupa koto pa:ta: bapi yaapo Poloma: ipika: hambo haya: da pa:ta:ta: hao hata: ipiki handolo epemeke wanda:hali paeyao handa: meaata:

³¹ ma:nda:ma: sa:sa: na pitolo haena: ipikana:ma: honkopu haaso hata: Koda:na: Kilu Tombuao Hala: ekina: make mo Tekehali Yesu Ketisona:eki make pi wala:tiki pu hayekeme.